

სარჩევნი CONTENTS

2 საავტორო უფლებები მსოფლიოში
ინტერვიუ კარენ ბიუსთან
COPYRIGHT WORLDWIDE
INTERVIEW WITH MS. KAREN BUSE

52 ხელოვნების საგანძური
ფიროსმანი - თეატრალური მხატვარი
TREASURE OF ART
PIROSMANI - A THEATRE ARTIST

10 პორტრეტი
ბანოტაპული ცხოვრება
THE PORTRAIT
LIFE SET TO MUSIC

56 შედევის ისტორია
ზამთარი რომელიც ათავს...
HISTORY OF MASTERPIECE
WINTER WHICH WARMS UP...

16 სუბიექტური სივრცე
ლაშა ბაქრაძე
SUBJECTIVE SPACE
LASHA BAKRADZE

60 დიზაინ თბილისი
ტესერაქტი, გიგლითაძე - ქალაქში საოცრებების მოძიება
DESIGN TBILISI
TESSERACT, LIBRARY - CITY EXPLORING SIGN

22 პრობლემატიკა
„რატომ არ უნდა მოვიპაროთ მუსიკა“ - ინტერვიუ ზაზა შენგელიასთან
THE PORTRAIT
„WHY WE SHOULDN'T STEAL THE MUSIC“ - INTERVIEW WITH ZAZA SHENGELIA

66 ტელესკოპი
TETE NOISE - ხმები დილის სიჩუმიდან
TELESCOPE
TETE NOISE - SOUNDS FROM MORNING SILENCE

26 სტუდენტური კლუბი
ნინი ძიგუაშვილი, დეა სანიკიძე, გიგა გაზდელიანი
STUDENTS' CLUB
NINI DZIGUASHVILI, DEA SANIKIDZE, GIGA GAZDELIANI

70 სტუმარი
კობა ნაყოფია
THE GUEST
KOBNA NAKOPIA

34 გეოეარი წარმომადგენელი
გარეულები უცხოეთში, უცხოელები საქართველოში
GEOAIR PRESENTS
GEORGIANS ABROAD, FOREIGNERS IN GEORGIA

COPYRIGHT

გამომცემელი: საქართველოს საავტორო უფლებათა ასოციაცია/Publisher: Georgian Copyright Association (GCA)
საქართველო, 0171 თბილისი, კოსტავას ქ. 63/63 Kostava str. 0171 Tbilisi, Georgia Tel: +995 32 2 23 78 87
www.gca.ge contact@gca.ge ნომერზე მუშაობდნენ: სალომე არშბა, ირინე ხიზანიშვილი, ვიკა ბუკია, გიორგი კალანდია,
ელისო ნადიბაიძე, თათია კუხალაშვილი, ზურაბ ბეჟაშვილი/The edition was prepared by: Salome Arshba, Irine khizanishvili,
Vika Bukia, Giorgi Kalandia, Eliso Nadibaidze, Tatia Kukhalashvili, Zurab Bezhashvili ფოტო: ნანკა დოლიძე/Photo By: Nanka
Dolidze გრაფიკული დიზაინი: ნუსა ნადირაძე/Graphic Design: Nutsa Nadiradze ლიტერატურული რედაქტირება:
გაგა ლომიძე/Literature Editing: Gaga Lomidze თარგმანი: მიშა გევორქიანი/Translation: Misha Gevorkyan ჟურნალი
გამოდის ინტელექტუალური საკუთრების ეროვნული ცენტრის, „საქპატენტი“ მხარდაჭერით და დაბეჭდილია მის
პოლიგრაფიულ ბაზაზე/The magazine was published with the support of the National Intellectual Property Center - SAKPATENTI
and was printed by its publishing house ჟურნალში გამოქვეყნებული მასალების გამოყენება გამომცემლის ნებართვის
გარეშე აკრძალულია/The use of the magazine content is forbidden without prior permission of the publisher. ყველა უფლება
დაცულია © 2014 All Rights Reserved. ჟურნალი ვრცელდება უსასყიდლოდ/The magazine is produced for non commercial
purpose.

საქართველოს
საავტორო უფლებათა
ასოციაცია
კომპიუტერიზებული მონაცემების

საქპატენტი
საქართველოს
ინტელექტუალური საკუთრების
ეროვნული ცენტრი

საავტორო უფლებები მსოფლიოში COPYRIGHT WORLDWIDE

რუბრიკის ავტორი: თათია კუხალაშვილი / Author of Rubric: Tatia Kukhalashvili

ინგლისის საავტორო უფლებათა დაცვის ორგანიზაციებს შორის გამოჩენილია PRS for Music-ი (საშემსრულებლო უფლების საზოგადოება), რომელიც 100 000 წევრს ითვლის ინგლისში, ხოლო 2 მილიონზე მეტს მის გარეთ. საზოგადოებას საუკუნის ისტორია აქვს, დაარსებულია მუსიკალური გამომცემლების ჯგუფის მიერ, რომელთა შორის იყვნენ უილიამ ბუზი და ოლივერ ჰოუქსი. მე-20 საუკუნის პირველ ნახევარში Boosey & Hawkes-ი იყო წამყვანი ინგლისური გამომცემლობა, რომელიც ფლობდა უფლებებს ისეთ კომპოზიტორთა მემკვიდრეობაზე, როგორებიც არიან სერგეი პროკოფიევი, რიჰარდ შტრაუსი და იგორ სტრავინსკი. PRS for Music-ი თავის წესდებაში ეყრდნობა მთავარ კანონს, რომლის მიხედვითაც, მუსიკაში საავტორო უფლება იწყება მუსიკალური ნაწარმოების შექმნისთანავე, იმ მომენტიდან, როცა ის დოკუმენტირებულია რომელიმე მატარებელზე დატანის გზით - იქნება ეს ქაღალდი (პარტიტურა), ვიდეო, კასეტა, დისკი თუ სხვა მექანიკური მატარებელი. საავტორო უფლების ხანგრძლივობა ინგლისში 70 წელია და ავტორის გარდაცვალების შემდგომი წლიდან აითვლება; ხოლო თუ მუსიკა წარმოშობით EEA-ს (ევროპის ეკონომიკურ სივრცეს) სცდება, მაშინ მისი ხანგრძლივობა მოცემული სახელმწიფოს ადგილობრივი კანონით განისაზღვრება.

2014 წლის 29 აპრილს, ინტელექტუალური საკუთრების ალიანსმა (The Alliance for Intellectual Property - The Alliance), რომლის წევრიცაა PRS for Music-ი, მანიფესტით მიმართა დიდი ბრიტანეთის ყველა მთავარ პოლიტიკურ პარტიას, რომელშიც არწმუნებდა მათ: დიდი ბრიტანეთი საუკეთესო პლაცდარშია იმისთვის, რომ 2020 წლისთვის ის მსოფლიოში ინტელექტუალური საკუთრების დაცვის

Performing Right Society (PRS for Music) is one of the most outstanding among copyright protecting organizations, with 100 000 members in England and more than two million worldwide. The Society has a century history. It was established by a group of music publishers, including William Boosey and Oliver Hawkes, with the aim to protect copyright and help provide earning for composers, songwriters and music publishers. Boosey & Hawkes used to be the leading English publishing house in the first half of the twentieth century, which possessed rights for the heritage of such composers as Rihard Schtrauss, Sergey Prokofiev and Igor Stravinsky. In its regulations it follows the main law, according to which „In music, copyright begins automatically once a piece of music has been created, and documented or recorded (eg. On video, tape or CD or simply writing down the notation of a score).“ The time period the copyright lasts in the UK is 70 years beginning with the end of the calendar year of author’s death. „If the music originates outside the European Economic Area (EEA), the copyright lasts for as long as the music is protected by copyright in its country of origin, provided that the length of time does not exceed 70 years“.

On April 29, 2014, the Alliance for Intellectual Property (the Alliance), the member of which is PRS for Music as well, addressed all main political parties in UK with the manifesto which ensures that by 2020 the UK will have become the centre for protection and development of intellectual property (IP). For this, the manifesto of the Alliance, „The UK in 2020: A vision for growth for IP-rich businesses“, offers the next government (formed by no matter which political party/ies) a progressive strategy/plan for copyright, which considers: creating an intellectual property enforcement for the digital age; monitoring the value of IP businesses to the UK economy; ensuring IP is properly recognized by the investment community; providing a detailed economic and social case when proposing changes to the IP framework; and promoting UK businesses by defending them against moves to weaken IP laws at an international level. The Alliance for Intellectual Property is a UK-based coalition, founded in 1998, counting 22 trade and enforcement organizations „concerned with ensuring that intellectual property rights are valued in the UK and that a legislative regime exists which enables the value and contribution of these rights to be fully realized“.

We present an exclusive interview with one of the PRS for Music leaders, its International and Public Director, and also Acting Director of Membership and Rights direction, Ms. Karen Buse.

და განვითარების ცენტრად იქცეს. მანიფესტში, რომლის სახელწოდებაცაა: „ინგლისი 2020 წელს: ინტელექტუალური საკუთრების მსხვილი ბიზნესების განვითარების ხედვა“ - ალიანსი მომავლის მთავრობას (პარტიული შემადგენლობის მიუხედავად) პროგრესულ სტრატეგიულ გეგმას თავაზობს, რომლის მთავარი მიმართულებებია: ინტელექტუალური საკუთრების დაცვის იძულებითი გარემოს შექმნა ციფრულ ეპოქაში; ინტელექტუალური საკუთრების ბიზნესის მონიტორინგი ბრიტანეთის ეკონომიკისთვის მათი ფასეულობის თვალსაზრისით; ინტელექტუალური საკუთრების ზუსტი შეფასება ინვესტორთა წრეების მიერ; დეტალური ეკონომიკური და სოციალური ანალიზის უზრუნველყოფა, როცა ინტელექტუალური საკუთრების სისტემაში ცვლილებები იგეგმება; ბრიტანეთის ბიზნესის სტიმულირება ინტელექტუალურ საკუთრებაზე უფლებების შემასუსტებელ მოძრაობებთან ბრძოლით საერთაშორისო დონეზე...

ალიანსი The Alliance for Intellectual Property 1998 წელს დაფუძნდა და ესაა ბრიტანული კოალიცია, რომელშიც 22 წევრი - სხვადასხვა სავაჭრო ასოციაცია და იძულებითი აღსრულების ორგანიზაციაა გაერთიანებული. ყველა ისინი „იმისთვის იღვნიან, რომ დიდ ბრიტანეთში ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების ფასეულობა და კანონიერება გარანტირებული იყოს, რაც, თავის მხრივ, მათი განხორციელების წარმატებას“ (The Alliance) განაპირობებს.

გთავაზობთ ექსკლუზიურ ინტერვიუს PRS for Music-ის ერთ-ერთ ხელმძღვანელთან, ქალბატონ კარენ ბიუზთან.

კარენ ბიუზი / Karen Buse

კარენ ბიუზმა 1991 წელს წარმატებით დაამთავრა საუსპემპტონის უნივერსიტეტი ფრანგული და ესპანური ენების სპეციალობით, ხარისხი - ბაკალავრი; ამავე წელს იგი შეუერთდა PRS-ის გავრცელების სამსახურის გუნდს;

2003 წლიდან PRS-ის საერთაშორისო სამსახურს ხელმძღვანელობს; მეთვალყურეობს: ორგანიზაციის საერთაშორისო სამუშაოს შემოსავლების მოპოვების მიმართულებით; საზოგადოებებს შორის ურთიერთობებს; პასუხისმგებელია საერთაშორისო სტანდარტის დაცვაზე; ასევე პროექტებსა და თანამშრომლობაზე მთავარ უცხოელ პარტნიორებთან: CISAC-ი (ავტორთა და კომპოზიტორთა საზოგადოების საერთაშორისო კონფედერაცია, საფრანგეთი), BIEM-ი (უფლებათა რეგისტრაციის და მექანიკური რეპროდუქციის განმკარგავი საერთაშორისო ბიურო, საფრანგეთი), IMPA (მუსიკალურ გამომცემელთა საერთაშორისო ორგანიზაცია, ბელგია) და ICMP (მუსიკალურ გამომცემელთა საერთაშორისო კონფედერაცია, შვეიცარია);

2011 წლიდან კარენ ბიუზი PRS for Music-ის საერთაშორისო და საზოგადოებრივი დირექტორია, ის პასუხისმგებელია ორგანიზაციის მთელს საშინაო და საგარეო საქმიანობაზე.

After graduating with a BA (Hons) degree in French and Spanish from Southampton University, Karen joined PRS's distribution team in 1991;

Karen has been at the head of International department of PRS since 2003, responsible for all International activities like revenue generation, inter society relations, keeping up international standards, as well as projects and alliances with key International partners such as CISAC (International Conference of Authors and Composers, France), BIEM (International Bureau for Right Registration and Mechanical Reproduction, France), IMPA (International Publishers Association, Belgium) and ICMP (International Confederation of Music Publishers, Switzerland).

Karen has overall responsibility for all inward and outward international activity, and has been PRS for Music International and Public Director since October 2011.

ინტერვიუ კარენ ბიუზთან

INTERVIEW WITH MS. KAREN BUSE

ინგლისი ერთ-ერთი უძველესი ქვეყანაა მსოფლიოში საავტორო უფლებათა დაცვის მხრივ. მე-19 საუკუნიდან მოყოლებული, ის ძალზე აქტიურად მონაწილეობს საავტორო სამართლის საერთაშორისო კონვენციების შემუშავებაში. როგორია დღეს დიდი ბრიტანეთის წონა მსოფლიოში ინტელექტუალური საკუთრების დაცვის კუთხით? რა როლს თამაშობს ის ევროპარლამენტის მუშაობაში, რა პროექტების და ინიციატივების განხორციელებაში ბოლო დროს?

ცხადია, დიდი ბრიტანეთი განაგრძობს აქტიურ მოღვაწეობას საერთაშორისო ხელშეკრულებებისა და ევროპული კანონმდებლობის განვითარებისთვის. ზოგიერთი ქვეყანა, როგორც ჩანს, დიდ ბრიტანეთს

England is one of the oldest countries in Europe to protect intellectual property. Since the 19th century Great Britain has been the most active participant in development of international copyright conventions. What is the weight Great Britain has in the world today protecting intellectual property? What role does it play in the European Parliament? Which projects or innovations for copyright does it initiate?

Certainly the UK continues to be active in the development of international treaties and European law. Some countries seem to view the UK as something of a pioneer in copyright law, though we aren't always sure that the UK is pioneering in the right way! We have been quite critical of some of the recent changes.

Overall, however, the centre of gravity for copyright policy is now the European Union. UK copyright law is harmonised under the European Copyright Directive and the most groundbreaking developments in copyright law now come from Europe, in particular rulings of the European Court of Justice.

Having said that, there have been some home-grown positive changes. Last year the police set up PIPCU, an IP unit which has succeeded in suspending 2500 websites offering counterfeit goods and pirate content in six months. It has also pioneered a system to prevent illegal websites obtaining advertising, so cutting off their revenue source.

The main source of the UK copyright is the Copyright, Designs and Patents Act (CDPA), which has been in force since 1988, the most voluminous act of copyright in the world. In 2011, a professor of digital economy Ian Hargreaves called it archaic, hindering economic development of the country. Somewhat earlier, the Prime Minister David Cameron called the British laws on IP protection „insufficiently open to innovation.“ How do you evaluate recommendations by professor Hargreaves to the government? Which of them have been taken into account? How has the copyright climate changed in England since then?

Well, it's certainly not the case that UK copyright law is hindering innovation and economic development. The reverse is true: the UK's technology and media industries are thriving and there's no evidence that copyright law is putting a brake on it.

Professor Hargreaves proposed a wide range of changes, all of which were taken on board by the government. Most of them haven't actually entered law yet, so we can't say for sure what effect they will have. Some of them will set up new systems

საავტორო უფლებების ერთგვარ პიონერად მიიჩნეეს, თუმცა ჩვენ ყოველთვის არ ვართ დარწმუნებული, რომ დიდი ბრიტანეთი პიონერობის სწორ გზაზეა! ჩვენ საკმაოდ კრიტიკულად ვართ განწყობილი ზოგიერთი ბოლო ცვლილების მიმართ.

მთლიანობაში, საავტორო უფლებების პოლიტიკის სიმძიმის ცენტრი დღეს ევროკავშირია. დიდი ბრიტანეთის საავტორო უფლებების კანონი ჰარმონიზებულია ევროპის საავტორო უფლებების დირექტივით და ევროპიდან ახლახან წამოსული საავტორო უფლებების კანონის ყველაზე პროგრესული ინოვაციებით, კერძოდ, ევროპის სასამართლოს გადამწყვეტილებებით.

და მაინც, არის ლოკალურად შემუშავებული პოზიტიური ცვლილებებიც. მაგალითად, გასულ წელს პოლიციამ ინტელექტუალური საკუთრების დანაშაულის განყოფილება შექმნა (Police Intellectual Property Crime Unit), რომელმაც 6 თვეში წარმატებით შეაჩერა 2500-მდე ვებ გვერდი, ვინც მომხმარებელს ფალსიფიცირებულ საქონელსა და მეკობრულ მასალას სთავაზობდნენ. მან ეს სისტემა არაღელვარებით ვებ გვერდების მიერ რეკლამის მოპოვების თავიდან ასაცილებლად დაანერგა, რათა ამგვარად მათი შემოსავლების წყარო დაიხშოს.

დიდი ბრიტანეთის საავტორო სამართლის მთავარი წყარო - საავტორო უფლების, დიზაინისა და პატენტის კანონი (Copyright, Designs and Patents Act - CDPA), რომელიც 1988 წლიდან შევიდა ძალაში, მსოფლიოში საავტორო სამართლის ყველაზე ტევადი კანონია. 2011 წელს ციფრული ეკონომიკის პროფესორმა იან ჰარგრივმა მას „არქაული და ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების შემაფერხებელი“ უწოდა. ცოტა უფრო ადრე, პრემიერ მინისტრმა დევიდ კემერონმა ინტელექტუალური საკუთრების დამცავი ბრიტანული კანონები შეაფასა, როგორც „ინოვაციებისადმი არასაკმარისად ღია“. თქვენ როგორ აფასებთ პროფესორ ჰარგრივის რეკომენდაციებს მთავრობისადმი? რომელი მათგანი იქნა გათვალისწინებული? საერთოდ, როგორ შეიცვალა საავტორო უფლებების კლიმატი ინგლისში მას მერე?

ცხადია, მთლად ისეც არ არის საქმე, რომ დიდი ბრიტანეთის საავტორო უფლებების კანონი ხელს უშლიდეს ინოვაციას და ეკონომიკურ განვითარებას. უფრო სწორია საპირისპირო: ბრიტანეთის ტექნოლოგიები და მედია ინდუსტრიები ყვავის და არ არსებობს მტკიცებულება, რომ საავტორო უფლებების კანონი ამას აფერხებს.

პროფესორმა ჰარგრივმა წარადგინა ცვლილებების ფართო სპექტრი, რომელიც მთავრობის მიერ

of licensing; others introduce new copyright exceptions. The licensing changes are: a system to license orphan work, extended collective licensing (subject to a range of strict controls), regulation of collecting societies and a ‘Copyright Hub’ (an internet portal to facilitate licensing).

Broadly speaking, PRS for Music has supported the licensing recommendations but feel that the evidence to support new copyright exceptions has been very weak. In particular, the economic evidence that the exceptions will promote innovation and economic growth is rather poor.

Specificity of digital technologies, speed of their development is such that they are far ahead of politics and laws. If attitude towards pirates used to be clearly negative, today they are gaining strength. They are entering parties and have their own truth, which finds a response in hearts of millions. They already have their representatives in the European Parliament. How do you think, why did this become possible? Do you think that accretion of copyright and piracy interests could be ever theoretically expected?

The reality of internet piracy is a huge problem, and it’s probably true to say that illegal activity has become rather normalised in society. That is why PRS for Music supports a range of methods to combat piracy, ranging from legal action, to search-engine delisting, to consumer education. For example, PRS for Music commissioned research which showed that consumers often don’t know which websites are legal and which are not. So we have pioneered a system called ‘Traffic Lights’, whereby when a consumer searches for content on the internet, websites offering illegal content would be identified with a red symbol, allowing consumers to make an informed choice about the sort of sites they want to visit and support.

Your organization, PRS for Music, has more than 100, 000 members - composers, songwriters, music publishers. It’s one of the 22 associations of the Alliance for Intellectual Property, founded in 1998. Which general provisions unite all 22 organizations? Does your organization have its special niche? As we know, it has a history of 100 years.

The principles of the Alliance for Intellectual Property are set out in its manifesto: <http://www.allianceagainstiptheft.co.uk/fliplibook/index.html>.

PRS for Music is certainly a very special organisation: it’s the

განსახილველად სრულად იქნა მიღებული. მათი უმეტესობა ჯერჯერობით არ დაკანონებულა. ასე რომ, ჩვენ წინასწარ დარწმუნებით ვერ ვიტყვით, რა ეფექტი ექნება მათ. ზოგიერთი მათგანი ლიცენზირების ახალი სისტემების ჩამოყალიბებას გვთავაზობს, ზოგიერთი წარადგენს საავტორო უფლებების ახალ გამონაკლისებს... სალიცენზიო ცვლილებები შემდეგია: „ობოლი ნამუშევრების“ ლიცენზირების სისტემა, გაფართოებული კოლექტიური ლიცენზირება (ექვემდებარება მკაცრი კონტროლის სპექტრს), კოლექტიური საზოგადოებების რეგულაცია და „საავტორო უფლებათა ცენტრი“ (ლიცენზირების ხელშეწყობი ინტერნეტ პორტალი). ზოგადად რომ ვთქვათ, „PRS for Music“-მა (Performing Right Society, სამემსრულებლო უფლებათა საზოგადოება) მხარი დაუჭირა სალიცენზიო რეკომენდაციებს, მაგრამ საგრძნობია, რომ არგუმენტაცია ახალ საავტორო უფლებათა გამონაკლისების მხარდასაჭერად ძალიან სუსტია. კერძოდ, ეკონომიკური არგუმენტაცია იმისა, რომ ეს გამონაკლისები ხელს შეუწყობს ინოვაციებს და ეკონომიკურ ზრდას, საკმაოდ მოისუსტებს.

ციფრული ტექნოლოგიების სპეციფიკა, მათი განვითარების სიჩქარე იმგვარია, რომ ისინი ბევრად ნინ უსწრებენ პოლიტიკას და კანონებს. თუ ადრე მეკობრეები ცალსახად ნეგატიურ დამოკიდებულებას აღძრავდნენ, დღეს ისინი ძალას იკრეფენ, პარტიებად ერთიანდებიან - მათ თავიანთი სიმართლე აქვთ, რომელიც მილიონთა გულებში გამოძახილს პოვებს. მათ უკვე ევროპარლამენტშიც კი ჰყავთ თავიანთი წარმომადგენლები. როგორ ფიქრობთ, რატომ გახდა ეს შესაძლებელი? შეიძლება თეორიულად იმის დაშვება, რომ ოდესმე მეკობრეების და საავტორო უფლებების ინტერესების ერთგვარი შერწყმა მოხდეს?

ინტერნეტ-მეკობრეობის რეალობა უდიდესი პრობლემაა. თუმცა, მგონია, უკანონო საქმიანობისადმი დამოკიდებულება საზოგადოებაში საკმაოდ ნორმალიზებულია. სწორედ ამიტომ, PRS for Music-ი მხარს უჭერს მთელ რიგ ღონისძიებებს მეკობრეობის წინააღმდეგ - დანაწილებული იურიდიული ქმედებით, დამთავრებული საძიებო სისტემების ამოშლით და სამომხმარებლო განათლებით. მაგალითად, PRS for Music-ის დაკვეთით ჩატარებულმა კვლევამ აჩვენა, რომ მომხმარებლებმა ხშირად არ იციან, რომელი ვებ გვერდები ლეგალური და რომელი - არა. ამიტომ ჩვენ დავნერგეთ სისტემა „შუქნიშნები“, რომლის წყალობითაც, როდესაც მომხმარებელი ეძებს მასალას ინტერნეტში, არალეგალური შინაარსის მატარებელი საიტები გამოვლინდება ნითელი სიმბოლოთი. ეს მომხმარებელს საშუალებას აძლევს, კომპეტენტური არჩევანი გააკეთოს, თუ რა სახის საიტებს უნდა ეწვიოს და დაუჭიროს მხარი.

თქვენი ორგანიზაცია PRS for Music-ი 100 000 ნევრს - კამპოზიტორებს, სასიმღერო ტექსტების ავტორებს, გამომცემლებს - ითვლის. ის, თავის მხრივ, 1998 წელს შექმნილ ინტელექტუალური საკუთრების ალიანსში (The Alliance for Intellectual Property) შემავალ 22 ორგანიზაციათაგანია. რა ძირითადი დებულებები აერთიანებს ამ 22 ორგანიზაციას? როგორია PRS for Music-ის საქმიანობის სპეციფიკა? თქვენს ორგანიზაციას, ალბათ, თავისი განსაკუთრებული ნიშა აქვს, ის ხომ 100 წლის ისტორიას ითვლის?

biggest collecting society in the UK and we've been celebrating our 100th anniversary this year with great pride.

How does admission to your organization membership take place? What kind of a procedure is it? What are the basic requirements for applicants? How does the system of membership fees work?

PRS for Music offers two categories of membership: Writers may consider joining PRS as a writer member if they are a creator of an original song or piece of music (including writing lyrics and musical notation) and their music is being broadcast on television, radio, online, being performed live in concert, or played in public. Publishers may consider joining as publisher members if they have entered into an agreement with a writer to exploit their works to benefit both parties. Writers and publishers may also consider joining MCPS if their music has been commercially released by a record company, recorded into a radio or TV programme, recorded in an audio-visual or multimedia production, or used online.

To join, an applicant should complete an online application form on our website, print the form, sign it and send it to PRS for Music for processing. They must also provide bank account details and proof of identification. It takes up to 28 days to process applications once the hard-copy is received. Current administration fees are:
- PRS: £50 for writer membership / £400 for publisher membership, including VAT.

- MCPS: £50 for writer membership / £400 for publisher membership, including VAT.
There is no annual fee.

Do approaches to prominent and unknown authors differ at your organization? Recall, for example, the story of the song „Nikita“ by Sir Elton John. The famous singer won a lawsuit against a photographer Guy Hobbs, who in April 2012 filed a lawsuit against Elton John at the Federal Court of Illinois claiming that the famous singer used lyrics in his song, composed by him (Hobbs). Elton John, in response demanded that the judge should close the case, saying that five-time winner of Grammy and a musician of his level, wouldn't „steal“ lyrics from an unknown songwriter. But why wouldn't he? I certainly do not question the decision by the Court of Illinois, but, I think that prominence is not a guarantee against plagiarism.

PRS for Music treats all repertoires equally. However, despite the higher-earning members often keep closer track of their earnings, or employ business professionals to do so, and therefore can have more frequent contact with PRS than others. PRS has three categories of membership: provisional Members, associate Members, and full Members. These categories are based mainly on earnings over a given period and determine voting rights within the society.

PRS for Music cannot comment on disputes between right-holders. These must be settled by the right-holders themselves and PRS for Music plays no part. Once settled, the right-holders

ინტელექტუალური საკუთრების ალიანსის პრინციპები გადმოცემულია მის მანიფესტში. PRS for Music-ი, რა თქმა უნდა, განსაკუთრებული ორგანიზაციაა: ეს არის ყველაზე დიდი კოლექტიური მართვის საზოგადოება დიდ ბრიტანეთში და წელს მისი 100 წლის იუბილე დიდი სიამაყით აღვნიშნეთ.

როგორ ხდება თქვენს ორგანიზაციაში განვერიანება? როგორია პროცედურა? რა ძირითად მოთხოვნებს უნდა აკმაყოფილებდეს მაძიებელი? როგორ მუშაობს სანვერო გადასახადების სისტემა?

PRS for Music-ის შემოთავაზებაში ორი კატეგორიის წევრობა შედის: ავტორებს შეუძლიათ შეუერთდნენ PRS for Music-ს, როგორც ავტორი წევრები, თუ მათი შექმნილია სიმღერა ან მუსიკალური ნაწარმოები (მათ შორის, სიმღერის ტექსტები ან პარტიტურა) და ის გადის ეთერში, რადიოში, ონლაინ, შესრულებულია ცოცხლად კონცერტებზე, ან თუ საჯაროდაა დაკრული. გამომცემლებს შეუძლიათ განვერიანდნენ, როგორც გამომცემლები, თუ ისინი შეთანხმებული არიან ავტორთან იმაზე, რომ მათი ნამუშევრები ორივე მხარის სასარგებლოდ იქნება გამოყენებული. ავტორები და გამომცემლები შეიძლება, ასევე, შეუერთდნენ MCPS-ს (The Mechanical-Copyright Protection Society, მექანიკურ საავტორო უფლებათა დაცვის საზოგადოება), თუ მათი მუსიკა ჩამწერი კომპანიის მიერ კომერციულადაა გამოშვებული, ჩანერილია რადიო ან სატელევიზიო პროგრამაში, ჩანერილია აუდიო-ვიზუალურ ან მულტიმედია პროდუქციაში, ან გამოყენებულია ონლაინ რეჟიმში. განვერიანებისთვის აპლიკანტმა უნდა შეავსოს ჩვენი ვებ გვერდიდან ონლაინ აპლიკაცია, ამოებჭდოს, ხელი მოაწეროს და გადაუგზავნოს PRS for Music-ს განსახილველად. მან, ასევე, უნდა წარადგინოს საბანკო რეკვიზიტები და საიდენტიფიკაციო დოკუმენტები. აპლიკაციების დამუშავებას 28 დღემდე სჭირდება, ამოებჭდილი ფორმით მათი მიღების დღიდან. მიმდინარე ადმინისტრაციული საფასური ასეთია:

- PRS: ავტორთა წევრობა - £50 / გამომცემელთა წევრობა - £400, დღგ-ს ჩათვლით.
  - MCPS: ავტორთა წევრობა - £50 / გამომცემელთა წევრობა - £400, დღგ-ს ჩათვლით.
- წლიური საფასური არ არსებობს.

განსხვავდება თუ არა თქვენთან ცნობილი და არაცნობილი ავტორების მიმართ მიდგომა? გავიხსენოთ, მაგალითად, სერ ელტონ ჯონის სიმღერის, „ნიკიტას“ ისტორია. მან მოიგო სასამართლო დავა უცნობ ფოტოგრაფ გაი ჰობსთან, რომელმაც 2012 წლის აპრილში ილინოისის შტატის ფედერალურ სასამართლოს მის წინააღმდეგ სარჩელით მიმართა. ჰობსი აცხადებდა, რომ მომღერალმა მის მიერ შეთხზული ლექსი უნებართვოდ გამოიყენა თავის სიმღერაში. ელტონ ჯონმა მოსამართლეს კატეგორიულად მოსთხოვა დაეხურა საქმე, რადგან, მისი თქმით, „გრემის“, ხუთგზის ლაურეატი და მისი დონის მომღერალი ვილაც უცნობი ავტორის სიმღერის მითვისებას არ იკადრებდა. ცხადია, ეჭვი არ შემაქვს ილინოისის სასამართლოს გადაწყვეტილების სამართლიანობაში, მაგრამ, ჩვენში რომ დარჩეს, რატომ არ შეეძლო ეკადრა? ვფიქრობ, ცნობილობა პლაგიატის წინააღმდეგ საკმარის გარანტიად ვერ ჩაითვლება.

should register the agreed shares of any works concerned with PRS and MCPS.

This was all about litigations. But, as it's known, both Europe and UK particularly practice another form of a fight against the piracy. There are law firms (for example, ACS: law), which are engaged in extra-judicial settlement of conflicts related to copyright. Potential infringers are offered to avoid litigation by paying a compensation, of approximately several hundreds pounds. Does PRS for Music use services of these firms?

As above, PRS for Music can not comment on disputes between right-holders. PRS for Music does, however, employ the services of external lawyers to work with our internal Legal Department, in cases of licence infringement.

Is there a significant difference between the American and European, particularly, the British approaches to protection of IP rights? Do you cooperate with WIPO?

Both the US and Europe set an extremely high value on intellectual property - so the basic values are the same. There are technical differences in the laws, such as copyright registration, statutory damages and copyright exceptions - and generally Americans seem more inclined to take their copyright disputes to the courts than the British are. That may be more of a cultural difference than anything.

PRS for Music works with the British Copyright Council to provide an annual copyright course for WIPO. Representatives of governments and collecting societies all over the world come to the UK so we can share our knowledge and experiences of copyright law and rights management.

Which is the most important congress of copyright defenders in UK? Is any of your employees a member of the Parliament? How do you cooperate with your lobbyists, if any?

PRS for Music-ი ყველა რეპერტუარს თანაბრად ეპყრობა. ამის მიუხედავად, უფრო მაღალანაზღაურებადი ნევრები ხშირად უფრო მეტი ყურადღებით ეკიდებიან თავიანთ შემოსავალს, ხშირად ამისთვის ბიზნეს პროფესიონალებს ასაქმებენ. აქედან გამომდინარე, მათ შეიძლება უფრო ხშირი კონტაქტი ჰქონდეთ PRS-თან, ვიდრე სხვებს. PRS-ს აქვს ნევრობის სამი კატეგორია: დროებითი ნევრები, ასოცირებული ნევრები და სრული ნევრები. ეს კატეგორიები, ძირითადად, მოცემულ პერიოდში შემოსავლების მაჩვენებელს ეფუძნება და საზოგადოებაში ხმის მიცემის უფლებებს განსაზღვრავს.

PRS for Music-ი უფლებათა მფლობელებს შორის დავის თაობაზე კომენტარს ვერ გააკეთებს. ეს თვითონ მათ შორის უნდა გადაწყდეს. PRS for Music-ი ასეთ შემთხვევებში არანაირ როლს არ თამაშობს. მას შემდეგ, რაც უფლებათა მფლობელები ერთმანეთში მორიგდებიან, მათ უნდა დაარეგისტრირონ ნებისმიერი ნამუშევრის მიმართ შეთანხმებული ნილი, რაც PRS for Music-თან ან MCPS-თანაა დაკავშირებული.

ეს რაც შეეხება სასამართლო დავებს. მაგრამ, როგორც ცნობილია, ევროპაში და, მათ შორის ინგლისშიც, არსებობს იურიდიული ფორმები (მაგ. ACS: Law), რომლებიც საავტორო უფლების შელახვასთან დაკავშირებულ კონფლიქტებს სასამართლოს გვერდის ავლით არეგულირებენ. პოტენციურ დამრღვევებს ისინი კომპენსაციის სანაცვლოდ სასამართლოს აცილებას სთავაზობენ. ეს, ძირითადად, საკაბელო და ინტერნეტ ულიცენზიო ჩვენებებს ეხება. ეს წინასწარი თანხა რამდენიმე ასეული ფუნტიდან იწყება. სარგებლობს თუ არა PRS for Music-ი ასეთი ფორმების სერვისით?

როგორც ზემოთ აღვნიშნე, PRS for Music-ი კომენტარს ვერ გააკეთებს უფლებების მფლობელთა შორის დავაზე. თუმცა, ლიცენზიის დარღვევის შემთხვევებში, PRS for Music-ი, ჩვენი შიდა იურიდიული დეპარტამენტისთვის, მონვეული ადვოკატების სერვისს იყენებს.

არის რაიმე ნიშანდობლივი განსხვავება საავტორო სამართლისადმი ამერიკულსა და ევროპულ, კერძოდ, ბრიტანულ, მიდგომებს შორის? თანამშრომლობა WIPO-სთან?

ინტელექტუალურ საკუთრებას ამერიკისთვისაც და ევროპისთვისაც უაღრესად მაღალი ღირებულება აქვს. ასე რომ, ძირეული ფასეულობები საერთოა. არის ტექნიკური სხვაობები კანონებში, მაგალითად, საავტორო უფლებათა რეგისტრაცია, ნორმატიული ხარვეზები და საავტორო უფლებათა გამონაკლისები და, ზოგადად, ამერიკელებს უფრო ახსიათებთ საკუთარ საავტორო უფლებებზე დავის სასამართლომდე მიტანა, ვიდრე ბრიტანელებს. ეს უფრო კულტურული განსხვავება უნდა იყოს, ვიდრე სხვა რამ. PRS for Music-ი ბრიტანეთის საავტორო უფლებათა საბჭოსთან თანამშრომლობს, რათა ინტელექტუალური საკუთრების მსოფლიო ორგანიზაციისთვის (WIPO) წლიური ანგარიშის მომზადება უზრუნველყოს. ასევე, მთავრობების წარმომადგენლები და კოლექტიური მართვის საზოგადოებები მთელი მსოფლიოდან სტუმრობენ დიდ ბრიტანეთსაც, რათა საავტორო უფლებათა კანონმდებლობის და მენეჯმენტის სფეროში ერთმანეთს ჩვენი ცოდნა და გამოცდილება გავუზიაროთ.

There is a number of groups that represent authors and copyright rightholders, including the Alliance for Intellectual Property and the British Copyright Council. So far, as I know, no PRS for Music employees are members of Parliament. PRS for Music has a Public Affairs team who is engaged in the political sphere - we are also have several rightholder representative groups.

Georgia is just becoming attached to the global movement of copyright protection. What would you advise to the post-Soviet country in a choice of strategies to raise a level of consciousness on this subject?

While PRS is not familiar with the copyright protection challenges in Georgia, we can offer the following advice on how PRS seeks to maximise compliance in the UK.

As regards collection, PRS aims to make our licensing simple, quick and cost effective while ensuring those that have created and published that music can earn a living and continue to make great music that is enjoyed and used in the UK and around the world.

PRS uses several means to encourage potential licensees to comply with their obligation to obtain a licence in return for equitable payment. In the first instance, PRS provides full and clear details of tariffs and obligations on our website. PRS encourages the return of equitable payment through the setting of appropriate tariff rates; PRS has recently carried out a tariff simplification review to ease the process for licensees and reduce costs at PRS. PRS carries out marketing and awareness-raising activities, including leafletting campaigns and telephone marketing campaigns, often targeting specific user types; an example marketing leaflet is attached to this questionnaire. PRS has a joint research initiative with the UK related rights organization, PPL, called MusicWorks to demonstrate the positive effects of music and the benefits it can bring to businesses (www.musicworksforyou.com). Ultimately, PRS encourages payment by offering facilities to ease the payment process, for example credit card payments by telephone and secure online payments via our website; ultimately we encourage full payment through our credit control processes and legal action, where required.

Marketing is less relevant in the area of Broadcast Licensing where all potential licensees are known. The strategy here, therefore, is to build conducive relations with the licensees. PRS has good relations with all the major broadcasters and calls or meets with them on a regular basis. „Engagement“ is a key term for the Broadcast Licensing department and PRS seeks to work as openly as possible with its broadcast licensees. In the area of Online, PRS is hugely active in terms of offering rights in simple, low cost forms, also for smaller providers. Our low end licensing starts at as little as £50-£100 and can be bought directly from our website.

PRS hopes to host an open seminar in London on PRS practices within Public Performance Licensing and we will send details to GCA once confirmed.

რომელია საავტორო უფლებათა დამცველთა ყველაზე დიდი გაერთიანება დიდ ბრიტანეთში? თქვენს ორგანიზაციაში დასაქმებულ პირთაგან არის რომელიმე პარლამენტის წევრი? როგორ ურთიერთობთ თქვენს ლობისტებთან, თუ, ცხადია, გყავთ ისინი?

არსებობს მთელი რიგი ჯგუფებისა, რომლებიც წარმოადგენენ ავტორებს და საავტორო უფლებათა მფლობელების ინტერესებს, მათ შორის ინტელექტუალური საკუთრების ალიანსი და ბრიტანეთის საავტორო უფლებათა საბჭო. რამდენადაც ვიცი, PRS for Music-ის არცერთი წევრი არ არის პარლამენტის წევრი. PRS for Music-ს ჰყავს საზოგადოებრივ საქმეთა გუნდი, რომელიც პოლიტიკურ სფეროშია ჩართული. ჩვენ, ასევე, უფლებების მფლობელთა რამდენიმე ჯგუფი წარმოგვადგენს.

საქართველო მსოფლიო ახლა უწყობს ფესს საავტორო უფლებების მსოფლიო მოძრაობას. როგორი სტრატეგიების არჩევას ურჩევდით პოსტ საბჭოთა ქვეყანას ამ სფეროში ცნობიერების გაფართოების თვალსაზრისით?

მიუხედავად იმისა, რომ PRS-ი არ იცნობს საავტორო უფლებათა დაცვასთან არსებულ გამოწვევებს საქართველოში, ჩვენ შეგვიძლია მოგვცეთ შემდეგი რჩევები იმაზე დაყრდნობით, თუ როგორ ვცდილობთ თავად PRS-ის წონის მაქსიმალურად გაზრდას დიდ ბრიტანეთში. PRS-ი მიზნად ისახავს, რაც შეიძლება გაამარტივოს ლიცენზირება, სწრაფი და მომგებიანი გახადოს. ამავდროულად, დაარწმუნოს ისინი, ვინც ქმნის და გამოსცემს, რომ მუსიკით შეიძლება საარსებო სახსარი მოიპოვო და განაგრძო მაღალი მუსიკის შექმნა, რომელსაც სიამოვნებით მოუსმენენ დიდ ბრიტანეთშიც და მთელი მსოფლიოს მასშტაბითაც.

PRS-ი მიმართავს გარკვეულ ხერხებს, რათა ხელი შეუწყოს პოტენციურ ლიცენზიანტს, რომ თავისი ვალდებულება შეასრულოს - სამართლიანი გადასახადის სანაცვლოდ, ლიცენზია მოიპოვოს. პირველ წინადადებაში PRS-ი წარადგენს ტარიფებისა და ვალდებულებების სრულ და მკაფიო დეტალებს ჩვენს ვებ გვერდზე; PRS-ი ხელს უწყობს სამართლიანი ანაზღაურების დაბრუნებას ტარიფების შესაბამისად; ლიცენზიანტებისთვის პროცესის გასამარტივებლად და PRS-ის ხარჯების შესამცირებლად, PRS-მა ახლახან შეიმუშავა ტარიფების გამარტივების გეგმა; PRS-ი ახორციელებს მარკეტინგულ და ცნობიერების ასამაღლებელ ღონისძიებებს, მათ შორის სარეკლამო ფურცლების და სატელეფონო მარკეტინგულ კამპანიებს, რომლებიც უმეტესად კონკრეტულ სამომხმარებლო ტიპებზეა გათვლილი; ჩვენს კითხვარს ყოველთვის ახლავს მარკეტინგული ბროშურა; PRS-ი, დიდი ბრიტანეთის მომიჯნავე უფლებების ორგანიზაციასთან ერთად, კვლევით ინიციატივას შეუერთდა: PPL-მა (Phonographic Performance Limited, ფონოგრამით შემსრულებლის კომპანია) MusicWorks-ს (მუსიკალური ნამუშევრები) მუსიკის დადებითი ეფექტებისა და იმ სარგებლის დემონსტრირებისკენ მოუწოდა, რომლის მოტანაც ბიზნესისთვის მუსიკას შეუძლია.

ასევე, სხვადასხვა გზის შემოთავაზებით, PRS-ი გადახდის გამარტივებას უწყობს ხელს: მაგალითად, საკრედიტო ბარათებით გადახდა ტელეფონით და უსაფრთხო ონლაინ გადახდა ჩვენი ვებ გვერდის მეშვეობით; საბოლოოდ,

ჩვენი კონტროლის ქვეშ მყოფი საკრედიტო პროცესების მეშვეობით და, საჭიროების შემთხვევაში, სამართლებრივი ქმედებით, ჩვენ ხელს ვუწყობთ გადახდას.

სამაუწყებლო ლიცენზირების სფეროში, სადაც ყველა პოტენციური ლიცენზიანტი ცნობილია, მარკეტინგი ნაკლებად მნიშვნელოვანია. ამიტომ სტრატეგია ლიცენზიანტებთან ორგანიზებულ ურთიერთობას გულისხმობს. PRS-ს კარგი ურთიერთობა აქვს ყველა წამყვან მაუწყებლობასთან და რეგულარულად ახორციელებს მათთან სატელეფონო ზარებს და შეხვედრებს. მუდმივი „ჩართულობა“ სამაუწყებლო ლიცენზირების დეპარტამენტის საქმიანობის გასაღებია და PRS-ი ცდილობს, რომ სამაუწყებლო ლიცენზიანტებთან მაქსიმალურად ღიად იმუშაოს.

რაც შეეხება ონლაინ სფეროს, PRS-ი ძალზე აქტიურობს, რომ მცირე პროვაიდერებსაც შესთავაზოს უფლებების მარტივი და დაბალფასიანი ფორმა. ლიცენზირების ყველაზე დაბალი ზღვარი იწყება £50-£100-დან და მისი შესქენა პირდაპირ ჩვენი ვებ გვერდიდან არის შესაძლებელი. PRS-ი იმედოვნებს, რომ მალე ლონდონში ღია სემინარს უმასპინძლებს PRS-ის გამოცდილების თაობაზე PRL-ის (Public Performance Licensing, საჯარო შესრულების ლიცენზირება) შეკრების ფარგლებში. საქართველოს საავტორო უფლებათა ასოციაციას შევატყობინებთ დეტალებს.

პორტრეტი THE PORTRAIT

რუბრიკის ავტორი: ირინე ხიზანიშვილი / Author of Rubric: Irine Khizanishvili

განოჭედაცი ცხოვრება *Life Set to Music*

1984 წელი. თბილისი. გულის იშემიური შეტევა და გრძელვადიანი მკურნალობა. პაციენტისა და ექიმის საუბარი:

- გოგი, არ მოწიო. არა, მაინც მოწიე, მაგრამ ცოტა მოწიე.
- сколько это цоტა?
- 5 ლერი.
- а можно რვა?
- хорошо.
- და დალევა?
- იქნებ ოთხი-ხუთი თვე არ დალიო.
- а если два?

პაციენტი გიორგი ცაბაძეა, ექიმი კი - მისი მკურნალი. გიორგი ცაბაძე 2 წლის იყო, შუა აზიაში ოჯახთან ერთად რომ გადასახლდა. მამამ უზბეკეთში ღვინის ქარხანა ააშენა, ცოლი და შვილებიც იქ წაიყვანა. გიორგი რუსულ სკოლაში მიიყვანეს. გაბრიელ ცაბაძესა და ოლღა ნაცვლაძეს სამი ვაჟი და ერთი ქალიშვილი ჰყავდათ. აზიაში ცხოვრება არც თუ ისე გრძელვადიანი აღმოჩნდა. რამდენიმე წელიწადში გიორგი ისევ თბილისში დაბრუნდა. სწავლა რუსულ სკოლაში გააგრძელა. მას შემდეგ, ქართულად ლაპარაკი უჭირდა. 1930-იანი წლების რეპრესიები ცაბაძეების ოჯახსაც შეეხო. მამა ჯერ დააპატიმრეს, ქონება ჩამოართვეს, ბოლოს კი დახვრიტეს. ოჯახში მძიმე პერიოდი დადგა. მამის გარდაცვალებიდან მალევე, სახლში წერილი მოვიდა. გიორგიმ ფურცელზე საკუთარი ძმის ომში დაღუპვის ამბავი ამოიკითხა. ანალოგიური წერილი მალევე მეორე ძმაზეც მიიღო, თუმცა დედისთვის მეორე ძმის გარდაცვალების შესახებ არ უთქვამს. საიდუმლო ცხოვრების ბოლომდე შეინახა. დედის დამატებით განერვიულება აღარ უნდოდა. ოლღამაც მთელი ცხოვრება შვილის მოლოდინში გაატარა. ცაბაძეების ოჯახში ტრაგედია არ სრულდებოდა. ულამაზესი ქეთო ცაბაძე 24 წლის ასაკში ავად გახდა და გარდაიცვალა. მეუღლის სიკვდილის შემდეგ, ცაბაძეების სიძე ომში წავიდა და აღარ დაბრუნებულა.

ასე დარჩა მარტო გიორგი, დედასთან ერთად.

1984. Tbilisi. A heart ischemic attack and a long treatment. A conversation between a doctor and a patient.

- Gogi, don't smoke. Well, you will smoke anyway but don't smoke much.
- Сколько это мало? (How much is this „not much“)
- 5 cigarettes
- А можно восемь? (Can it be 8)?
- Хорошо.
- а питьё? (Ok and what about drinking?)
- You'd better avoid drinking for five or six months.
- А если два? (What about two months?)

The patient is Giorgi Tzabadze, while the doctor is his doctor in charge. Giorgi Tzabadze was two years old when his family moved to Central Asia. His father built a wine factory in Uzbekistan and moved his wife and children there too. Giorgi was sent to a Russian-language school. Gabriel Tzabadze and Olga Natsvldze had three sons and one daughter. Their life in Asia did not turn out to be that long. Giorgi returned to Tbilisi in a few years. He continued attending a Russian-language school. As a result he found Georgian difficult to speak. The Tzabadzes did not avoid repressions of 1937. The father was first arrested, his property confiscated and later executed. It was a hard period for the family. Soon after father's death the family received a letter. The letter told Giorgi about his own brother's falling in action. The same letter about his second brother was quick to follow the first one. However, he did not tell his mother about his second brother's death. He kept it secret till the end of his life. He did not want to make his mother additionally nervous any more. And Olga spent the whole life waiting for her son. There was no end to tragedies in the Tzabades family. At the age of 24 beautiful Keto Tzabadze got ill and died. After his wife's death, the Tzabadzes son-in-law went to war and never returned.

This is how Giorgi was left alone with his mother.

ნაბოლარად დარჩენილი ფეხბურთელობაზე ოცნებობდა. თბილისის დინამოს ყველა მატჩს ესწრებოდა, თავისუფალ დროს კი მეგობრებს ეთამაშებოდა. თუმცა ფეხბურთელობაზე ოცნება 14 წლის ასაკში დაიმსხვრა. 1930-იანი წლების ახალგაზრდები ვაჟკაცობად ტრამვაიზე შემოხტომას იჩემებდნენ. ეს გართობის ერთ-ერთი ფორმა იყო. არც გიორგი იყო გამონაკლისი. ერთხელ ტრამვაის შემოახტა. შემთხვევა საბედისწერო აღმოჩნდა. პატარა ბიჭს მარცხენა ფეხი ტრამვაიში მოჰყვა. გიორგი ცაბაძეს მუხლს ზემოთ ფეხი მოკვეთეს. მომავალი აყირავდა. ოჯახურ ტრაგედიას იმედგაცრუებაც დაერთო. მაგრამ გამოსავალი ისევ პატარა გიორგიმ იპოვა. დედას ფორტეპიანოს ყიდვა თხოვა. სახლში სულ ლიღინებდა, უსტვენდა. ოღლა ნაცვლაძე ამბობდა, „ისეთ მელოდიას მღერი, აქამდე არ გამიგიაო“. დედა გრძნობდა შვილის მომავალს და სწორედ ამიტომ, ტრავმირებულ გიორგის სურვილი შეუხსრულა. ასე დაიწყო პატარა მუსიკოსის დიდი მუსიკა. უკრავდა, მღეროდა და კომპოზიციებს წერდა.

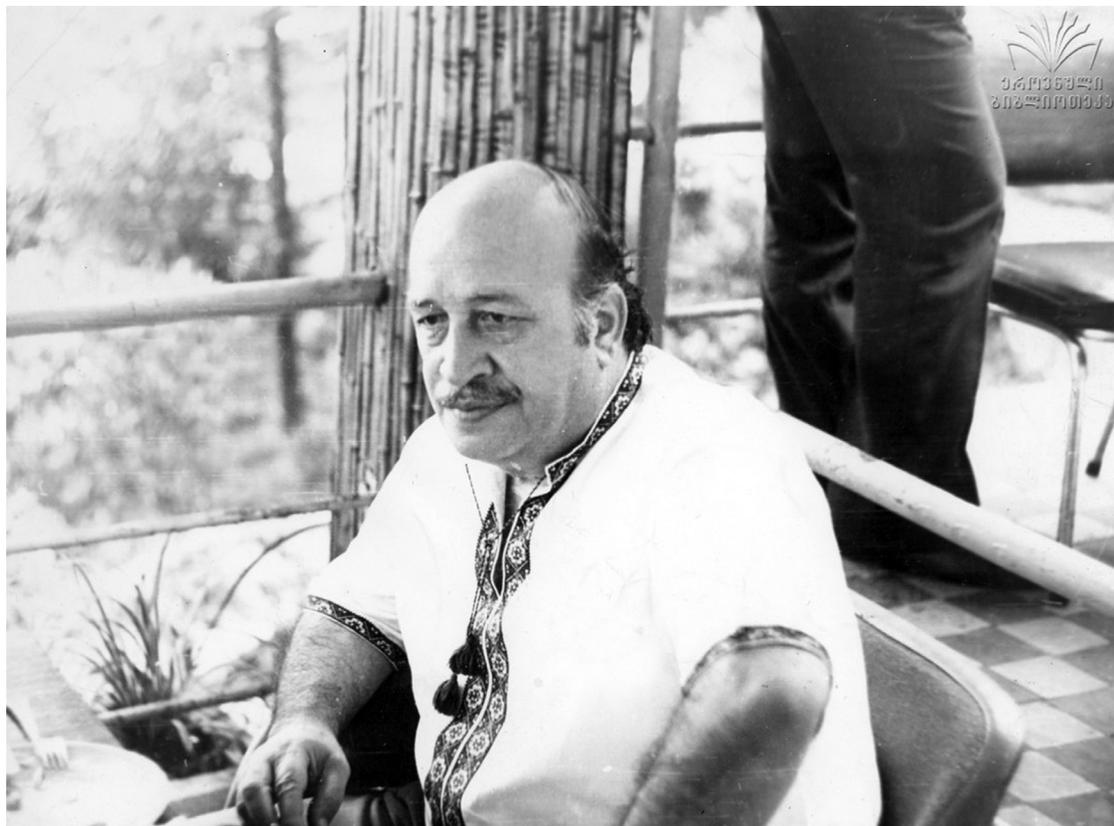
თავდაპირველად ნოტები შარვალში ჰქონდა ჩატენილი. უბანში ფორტეპიანო არ იყო მაინცდამაინც პოპულარული, განსაკუთრებით იმ ბიჭებში, ძირითად დროს ქუჩაში რომ ატარებდნენ. ცაბაძის ეზოში წარმოშობით მალაკანი, უბნის ყოჩი, ვინმე „კარო“ ცხოვრობდა. გაიგო გიორგის გატაცების ამბავი და ერთ დღეს შარვალზე ხელი მიარტყა.

- ეს რა არის?
- ნოტებია.
- რაა?
- ნოტები.

The orphan dreamt about football. He attended every match of Tbilisi Dynamo and spent his spare time playing with friends. His dreams about football were blown away when he was 14. Young people of the 1930s believed jumping into a tram a heroic deed. It was one of the entertainment forms that time. And Giorgi was not an exception to this. Once he jumped into the tram and this case turned out to be a fatal one. Young boy's left leg was caught under the tram. Giorgi Tsbadze's leg was amputated above the knee. His future toppled over. Despair was added to the family tragedy. However, it was little Giorgi again who found the solution. He asked his mother to buy him a piano. He was singing and whistling all the time at home. Olga Natsvldaze used to say: „You sing the melodies I have never heard before.“ Mother felt her son's future and for this reason she fulfilled crippled Giorgi's wish. This is how little musician's great music began. He played, sang and composed.

At the beginning he kept notes stuck in his trousers pocket. A piano was not that popular with boys in the district, especially with those who mostly spent their time loafing in the street. There was a district ringleader, a Molokan by origin, a certain „Karo“, who lived in Tsbadze's yard. He learned about Giorgi's ardour for the piano and one day he passed his hand on his trousers.

- What's that?
- Notes.
- The what?!
- Notes.

სამეზობლოში ერთ-ერთი მეზობლის სახლში, ნეიტრალურ ტერიტორიაზე ავიდნენ. კარომ გიორგის თხოვა, დაუკარიო. გიორგიმაც ჯერ ცნობილი ჰიტები დაუკრა, მოგვიანებით კი კლასიკაზე გადავიდა. ისევ ეზოში დაბრუნდნენ. კარომ გიორგის ხელი გადახვია და უბნის ბიჭების გასაგონად თქვა: „დღეიდან ამ ბიჭს ვინც გააბრაზებს, ჩემთან ექნება საქმე“.

გიორგი ცაბაძის ნიჭი მალევე შეამჩნიეს. ჯერ კიდევ მუსიკალური სკოლის მოსწავლე იყო, როდესაც სცენაზე ცნობილ მსახიობებსა და მომღერლებთან ერთად გამოდიოდა. ქალაქში აფიშებზე გიორგი ცაბაძე გამოჩნდა. სასწავლებლის შემდეგ იყო კონსერვატორია. იონა ტუსკიას ჯგუფი და პირველი რთული არჩევანი: ან სწავლა ან სცენა. დედა უკვე ხანში შესული იყო. მამა და ოჯახის სხვა წევრები აღარ ჰყავდა. პატარა ოჯახის ერთადერთი მარჩენალი თავად იყო. ამიტომ ბევრი არ უფიქრია. სწავლას სცენა არჩია. მუსიკას წერდა და თავს ჰონორარით ირჩენდა. მაგრამ კონსერვატორიაში ჩაბარებამდე, გიორგი ცაბაძემ საკუთარი ძალები სამედიცინოზეც მოსინჯა, ოჯახის წევრების დაჟინებული თხოვნით. პირველკურსელი სტუდენტი ცაბაძე მორგში წაიყვანეს. ექიმობაზე ფიქრიც კი იმ დღის შემდეგ დასრულდა. მიხვდა, რომ მისი საქმე მხოლოდ მუსიკა იყო.

ქართულ-რუსული, ქართველებთან რუსული და რუსებთან - ქართული. გიორგი ცაბაძეს ქუჩაში პატარა ბავშვი შეხვდა, რომელიც ტიროდა.

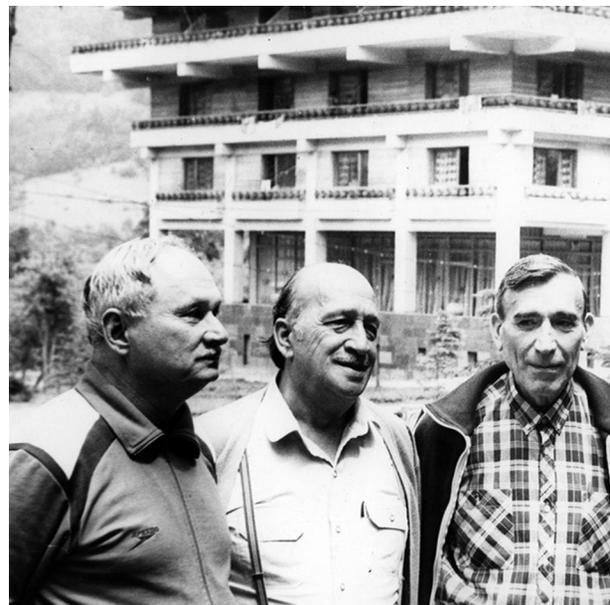
- შვილო, რატომ ტირი?

They visited one of the neighbors in the district, a neutral territory. Karo asked Giorgi to play the piano. First Giorgi played popular hits and then moved on to classical music. Later they returned to the yard. Karo put his hand around Giorgi's shoulders and said loudly enough for the district boys to hear: „From today on I will see myself to those who will make Giorgi angry.“

Giorgi Tsabadze's talent was quickly noticed. He was still a student at a music school when he appeared at the stage together with famous actors and singers. Giorgi Tsabadze appeared on posters in the city. Conservatory followed music school. He joined Iona Tuskia's band and had to make the first difficult choice in his life: either education or stage. His mother was already quite elderly. He had no father and other family members any more. He was the only breadwinner in his small family. That is why he did not spend much time thinking. He preferred stage to learning. He earned his living by composing music. But before entering Conservatory he, at his family members' insistence, tried himself in medicine. Tsabadze, the first year student, was taken to morgue. That was the day when he stopped thinking about being a doctor. He realized that music was his only vocation.

Russian-Georgian - Russian with Georgians and Georgian with Russians. Giorgi Tsabadze met a crying child in the street.

- Why are you crying, sonny?

- ქართულში ორიანი მივიღე, ეგნატე ნინოშვილი შემხვდა.
- ეგნატე ნინოშვილი კი არა (რუსულად), „Иосиф Ниношвили, он мой друг“. სახელი და გვარი არ იცი და ვინ დაგინერდა შენ ნინოშვილს?

ასეთი იყო მისი სასაუბრო ენა.

ერთ დღეს გიორგი მეგობარმა დაბადების დღეზე დააპატიჟა. დღეობაზე მასზე უმცროსი თამრიკო მაჭავარიანი გაიცნო. 1953-ის ოთხ აპრილს გიორგიმ და თამრიკომ იქორწინეს. პროფესიით ექიმი მეუღლე ოჯახში ყველა საკითხს თავად აგვარებდა. გიორგის ზედმეტად არაფერზე აწუხებდა. კახასა და გოგლას აღზრდილთა ც თამრიკო იყო დაკავებული. გიორგი კი მუსიკას წერდა.

- (რუსულად) Слушай, ты приходи ко мне. Я написал новую песню.

ამ ტექსტით ურეკავდა გიორგი ცაბაძე მეგობრებს, რომლებიც მის სიმღერებს ასრულებდნენ. წიგნიდან თუ გაზეთიდან ამოგლეჯილი ფრაზები, ქართველი პოეტების ლექსები, თუმცა გამორჩეული პეტრე გრუზინსკი და მორის ფოცხიშვილი. გიორგი ცაბაძე საკუთარი მუსიკის ტექსტს იმაზე მეტ მნიშვნელობას ანიჭებდა, ვიდრე სხვა კომპოზიტორები. უყვარდა ვაჟა-ფშაველა. ერთი თბილისელი კომპოზიტორი საოცრად ლიბერალი იყო. ყველა მომღერალს უსმენდა და მათ შენიშვნებს ითვალისწინებდა. პირველი შემფასებელი მეუღლე იყო. თამრიკოც თითქმის წინასწარ გრძობდა, რომელ სიმღერას ეწერა გაჰიტება.

1973 წელი. გიორგი შენგელაია პირველი მიუზიკლის გადაღებას იწყებს. „ვერის უბნის მელოდიებისთვის“ მუსიკა არის საჭირო. მუსიკა ძველი თბილისის უბრალო ხალხზე უნდა შეიქმნას. კომპოზიტორმა რეჟისორის მოთხოვნები უნდა დააკმაყოფილოს და მსახიობების მოსაზრებები გაითვალისწინოს. უაღტერნატივო კანდიდატი გიორგი ცაბაძე აღმოჩნდა. ფილმის მუსიკა დაწერისთანავე

- I got a two in Georgian. I had Egnate Ninoshvili.
- Not Egnate Ninoshvili, (in Russian) „Иосиф Ниношвили, он мой друг“ (Joseph Ninoshvili, he is my friend“). You don't know his name and surname, so who would give you a mark?“

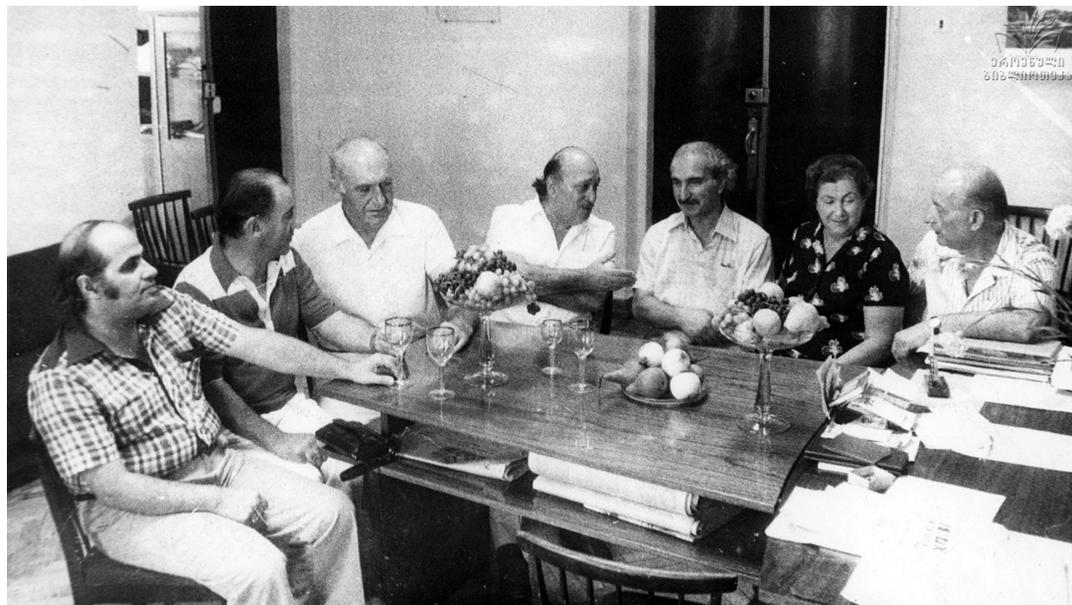
Such was his usual language.

One day Giorgi's friend invited him to his birthday. At the party he got acquainted with Tamriko Machavariani, who was younger than him. Giorgi and Tamriko got married on April 4, 1953. His wife, who was a doctor, solved all the problems in the family on her own. She did not trouble Giorgi much with anything. Tamriko took care of Kakha's and Gogla's upbringing as well. And Giorgi was composing music.

- (in Russian) Слушай, ты приходи ко мне. Я написал новую песню. (Look here, call on me. I have composed a new song.)

Using this text he called his friends who performed his music. Phrases taken from books and newspapers, poems by Georgian poets, even distinguished Petre Gruzinsky and Moris Potskhishvili. Giorgi Tsabadze attached more significance to his lyrics than other composers. He liked Vaja Pshavela. One Tbilisi composer was an amazing liberal. He listened to every singer and followed their criticism. His wife was his first appraiser. And Tamriko nearly felt beforehand which song was bound to become a hit.

1973. Giorgi Shengelaia begins to make the first musical. Music is necessary for „Vera District Melodies“. Music must be composed about ordinary people of old Tbilisi. A composer must satisfy director's demands and take into account actors' considerations. Giorgi Tsabadze turned out to be an unopposed candidate. Everybody adored the music as soon as it was written. The songs were sung first by all members of the crew

ყველამ აიტაცა. ამ სიმღერებს ჯერ გადამღები ჯგუფის ყველა წერი, შემდეგ კი მთელი თბილისი მღეროდა. გიორგი ცაბაძე ასეთ მასშტაბურ აღიარებას არ ელოდა. თავმდაბალი იყო და იმიტომ. ამბიციურობა არ ყოფილა მის ხასიათში.

ხალხში პოპულარობის მიუხედავად, მაინც უკვირდა, როდესაც მის სიმღერაზე მთელი დარბაზი ფეხზე იდგა, ოვაცია კი არ სრულდებოდა. ყველგან სასურველ სტუმარს, სახლში ყოველთვის სტუმრები ჰყავდა. ქეიფისა და დროსტარების მოყვარულს, მეგობრების წრეში ყოფნა ყველაზე მეტად უყვარდა. თუმცა ერთი გამორჩეული თვისება ჰქონდა: ქეიფის დროს სუფრულ სიმღერებს არასოდეს აყვებოდა. როიალსაც მხოლოდ მეგობრების თხოვნით თუ მიუჯდებოდა და მხოლოდ საკუთარ სიმღერებს მღეროდა. თუ ვინმე აყვებოდა, სიმღერას წყვეტდა. სუფრას აღარ უბრუნდებოდა და ამბობდა: „ჩემი ჭიქები ნოტების ადგილას დამილაგეთ“.

დიდ სიყვარულს, დაფასებასა და პატივისცემას გიორგი ცაბაძე სიცოცხლეშივე გრძობდა. 60 წლის იუბილე ქვეყნის ყველა ქალაქში გადაუხადეს. გამონაკლისი გორი იყო. ხან თავად ვერ მოიცალა, ხანაც - მომღერლები ვერ იცლიდნენ. ამიტომ კონცერტი გორში ორი წლის დაგვიანებით გაიმართა. მეგობრები, ოჯახის წევრები - დაგვიანებულ საიუბილეო კონცერტს ყველა დაესწრო. პროგრამის მიხედვით, ბოლო სამი სიმღერა თავად კომპოზიტორს უნდა შეესრულებინა, თუმცა მხოლოდ ორი მოასწრო. „ამ ეკლესიას“ და „გოგლაურა“ იმღერა და წამოდგა. აუდიტორიას მადლობა უთხრა და კულისებისკენ წავიდა. შეუძლოდ გახდა. 1986 წლის 30 ნოემბერი იყო. 62 წლის ასაკში გიორგი ცაბაძე გარდაიცვალა. განსაკუთრებულ ჩვევები არ ჰქონდა, თუმცა იყო ერთი:

დღე პირველი: სიგარეტი, მუნდშტუკი, ფორტეპიანო.
 დღე მეორე: სიგარეტი, მუნდშტუკი, ფორტეპიანო.
 დღე მესამე: სიგარეტი, მუნდშტუკი ფორტეპიანო.
 და ასე ყოველდღე, 14-დან 62 წლამდე.

and then by the whole Tbilisi. Giorgi Tsabadze did not expect to gain such a massive recognition. His modesty was the reason for that. There was no ambition in his character.

Despite his universal popularity he was always surprised when his songs brought the whole hall to their feet and received endless ovations. The guest who was desirable everywhere always welcomed guests at home. He liked revelry and pastime and enjoyed being among his friends the best. However, he had one characteristic feature: he never supported feasting songs at parties. He played even the piano at his friends' request only and sang only his own songs. If anybody supported his singing he would immediately stop it. He would not return to the table and would say: „Place my glasses in place of my notes.“

Giorgi Tsabadze enjoyed great love, recognition and respect still during his life. His sixtieth birthday jubilee was celebrated in every town of the country. Gori was an exception. Either he could not find time or the singers were busy. That is why the concert in Gori took place two years later. Friends, family members - everybody attended the jubilee concert. According to the schedule the last three songs were to be performed by the composer himself; however he had time for two songs only. He sang „To this church“ and „Goglaura“ and stood up. He thanked the audience and went behind the scenes. He felt indisposed. It was November 30, 1986. Giorgi Tsabadze passed away at the age of 62. He did not have any particular characteristic features.

However, there was one:
 Day one: cigarette, cigarette holder, piano.
 Day two: cigarette, cigarette holder, piano.
 Day three: cigarette, cigarette holder, piano.
 And every day the same routine - from 14 to 62.

სუბიექტური სივრცე

SUBJECTIVE SPACE

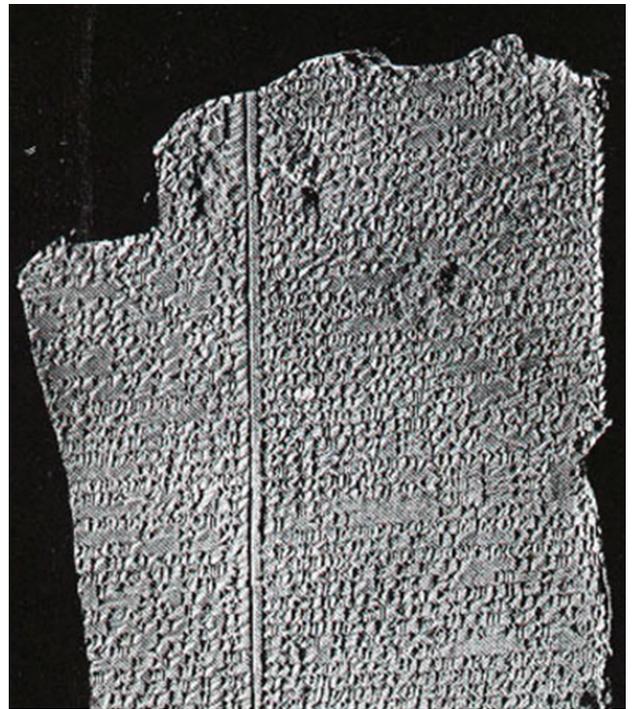
რუბრიკის ავტორი: ლაშა ბაქრაძე / Author of Rubric: Lasha Bakradze

არ ვაპირებ ლიტერატურული კანონის ჩამონერას, არც Top Ten-ი იქნება ჩემი ათეული. ლიტერატურა ბევრად უფრო მრავალფეროვანია და საინტერესო, ვიდრე შეიძლება რომელიმე ათეულის, ასეულის ან ათასეულის ჩამონათვალში იყოს, რომელსაც ესა თუ ის ადამიანი, თუნდაც ძალიან ნაკითხი და ანგარიშგასანევი მიიჩნევს, რომ აუცილებლად წასაკითხია. ჩემი ათეული იმ წაწარმოებთა სიაა, რომლებმაც ჩემზე სხვადასხვა დროს გავლენა იქონიეს, განსაკუთრებით ბავშვობასა და ახალგაზრდობაში და რომლებიც დღემდე მასსოვს. ამჯერად უცხოენოვან ლიტერატურას შევხები მხოლოდ, თან აქვე დავძენ, რომ ლიტერატურაში მხოლოდ „მხატვრულ“ ლიტერატურას არ ვგულისხმობ.

I am neither going to dilate upon literary principles, nor form Top Ten list. Literature is much more diverse and interesting than any list of top ten, top hundred or top thousand can be, which seems to be a must read list to this or that, never mind how well-read and competent, person. My Top Ten is a list of works which influenced me at different times, especially in my childhood and adolescence, and which I still remember. This time I will mention only foreign literature, but I would like to note that the word literature does not imply „fiction“ alone.

გილგამეშის ეპოსი - კაცობრიობის უძველესი დიდი ლიტერატურული ძეგლია, სულ ცოტა 4000 წლის წინ შექმნილი. ეს არის ეპოსი ცივილიზაციისა და ველური გარემოს დაპირისპირების შესახებ, ამბავი „გალავნიანი“ ქალაქ ურუქის მეფის, გილგამეშისა და მისი მოწინააღმდეგე ენქიდუსი, მათი დამეგობრების, გამირობის და ერთმანეთისთვის თავდადების, უკვდავების ძიებისა და ბოლოს წარღვნის ისტორია. ჯერ მარტო ქალის საშუალებით, ენქიდუს „ცივილიზების“ ეპიზოდი რად ღირს: „მაშინ მამხათმა შეისხნა მკერდი, და კალთა თვისი გადაიშიშვლა, ენქიდუმ აილო სიმწიფე მისი, ქალმა არ იმორცხვა, ჯანი წაართვა, სამოსი დაფინა, დაანვა ენქიდუ. დიაცის საქმე აჩვენა ველურს. და ვნება მისი გარსშემოენთო. ექვს დღეს და შვიდ ღამეს ნერბავდა მამხათს, და რა დაუცხრა ენქიდუს ვნება, პირი იბრუნა თავის ჯოგისაკენ; ხედავს ენქიდუ - გარბის ქურციკი, და ველურ ჯოგსაც ზურგი უქცევია. წამოხტა ენქიდუ - შეეკვრია სხეული, მუხლები დაუდგა, ჯოგს ველარ მიჰყვება. დასუსტდა ენქიდუ, ვერ ირბენს ძველებურ, მაგრამ გაბრძენდა, განეწვცო გონება“.

The Epic of Gilgamesh - created at least 4000 years ago, is the oldest literary monument of humankind. It is an epic about confrontation of civilization and wild nature; the story about Gilmagesh, the king of a „walled“ town Uruk and his adversary

ჰომეროსის „ოდისეა“ - ილიონის გამირის, ოდისევსის ხიფათით აღსავსე მოგზაურობა ტროადან მშობლიურ ითაკაში; მისი ცოლის, პენელოპეს ერთგულების ისტორია ოცნლიანი განშორების მანძილზე. ამ დიდი თავგადასავლის ისტორიას ჰომეროსი სწორხაზოვნად, ქრონოლოგიურად კი არ ყვება, არამედ პარალელურ ქმედებებს მოგვითხრობს, პერსპექტივისა და მთხრობელის ცვალებადობით. ქრისტემდე მერვე საუკუნეში ჩანერილ ჰომეროსის „ილიადასთან“ ერთად, „ოდისეა“ დასავლური ლიტერატურის დასაწყისია, რომელმაც უზარმაზარი გავლენა იქონია დასავლური ლიტერატურის

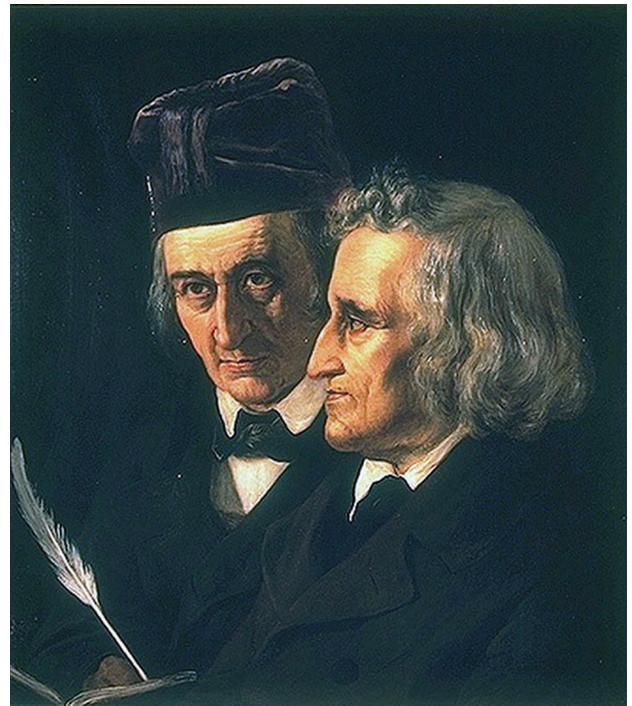
განვითარებაზე. ტერმინი „ოდისეა“ ადამიანის უგზო-უკვლო მოგზაურობის და, ამავე დროს, ადამიანის მიერ სამყაროს შეცნობის სურვილის სინონიმად იქცა.

„1001 ლამე“ - ალფ ლაილა ვა-ლაილა (არაბულად) - აღმოსავლური ზღაპრების კრებული, რომელიც შეკრულია ერთი ჩარჩოთი. შაჰრაზადი უყვება მეფე შაჰრიარს ზღაპრებს, თან ისე, რომ ზღაპრის მოყოლა მეორე ღამეს გაგრძელდეს, რათა თავისი თავი და სხვა ქალებიც იხსნას ცოლის ღალატით გამხეცებული მეფის რისხვისგან, რომელიც პირველი ღამის შემდეგ, ყველა ცოლს კლავს. ეს წიგნი ზღაპრებისა და, საერთოდ, თხრობის გამაჯანსაღებელ, ტრავმიდან გამოწყვან, თერაპიულ თვისებაზეც მოგვითხრობს. ყველას ვურჩევდი, არ წაიკითხონ ადაპტირებული ვერსიები, არც ცალკე ამოკრებილი ზღაპრები, არამედ მიყვანენ ათას ერთი ღამის ორიგინალურ თხრობას ღამიდან ღამემდე, როცა „შაჰრაზადის შემოათენდება და შეწყვეტს ნებადართულ სიტყვებს“ და როდესაც შემდეგი ღამე დადგება და შაჰრაზადი იტყვის - „მეფევე სვიანო, მსმენია, რომ...“

ძმები გრიმების ზღაპრები - ჩემთვის ბავშვობაში ისევე ახლოს იყო და ისევე მიყვარდა, როგორც „ათას ერთი ღამე“ ან მოლა ნასრედინის ოხუნჯოზანი და, რასაკვირველია, ანდერსენის ზღაპრები. იაკობ და ვილჰელმ გრიმებმა შეაგროვეს ასობით ზღაპარი და ისე დაამუშავეს, რომ დღემდე ჩვენს წარმოდგენას ზღაპარზე სწორედ მათი სტილი ქმნის. გერმანიაში ომის შემდეგ გაჩნდა აზრი, რომ თითქოს ნაცისტების სისასტიკის შორეული წინაპირობა სწორედ გრიმის ზოგიერთი ზღაპრის სისასტიკეც ყოფილიყო. ახლაც ხშირად გაიგონებთ ქართულ ზღაპრებზეც, რომ ისინი ზედმეტად სისხლიანი,

Enkidu; about their friendship, exploits and their devotion to each other, their looking for immortality and finally the history of the Flood. By means of a woman alone the episode of „civilizing“ Enkidu is worth a lot: „Shamhat let her garments loose and Enkidu took her ripeness. The woman felt no shame. She jumped him fast knocking out his rapid breath with thrust after loving thrust. She let him see what force a woman has, and he stayed within her scented bush for six days and seven nights. After that week of pleasure, having appeased his passion, Enkidu returned to the herds but the beasts fled from him in haste. Enkidu saw a dorcas flee as well as the rest of wild beasts. He did his best but no longer could he race as he used to once, legs soft now and ankles stiff. However, he got wiser, expanded his mind“.

Homer „Odyssey“ - A story of Ilion hero Odysseus' dangerous trip from Troja to his native Ithaca; story of his wife's, Penelope, faithfulness during the twenty-year separation. Homer does not tell us this great adventurous story in one single, chronological order but builds parallel actions, with change of perspective and narrators.

მკაცრი, სასტიკია. არადა, კვლევებიც ადასტურებს, რომ ბავშვებში, რომლებსაც ზღაპრებს არ უყვებოდნენ ან არ უკითხავდნენ, ნევროზები ხშირია, ისინი ნაკლებად არიან მზად რეალური ცხოვრებისთვის. ზღაპრები არქეტუპული სურათებით დახუნძლული მოთხრობებია, რომლებიც ადამიანად ჩამოყალიბებისთვის აუცილებელია და მათი ცოდნა არანაირ სამიშროებას არ წარმოადგენს. პირიქით, შიშის გარეშე, ადამიანს ერთი უმნიშვნელოვანესი ადამიანური განზომილება აკლდება. ამიტომაც, გრიტომაც, გრიტომის ერთ-ერთი ზღაპრის გმირი შინიდან სამოგზაუროდ გადის, „რომ შიში ისწავლოს.“

ჯეიმს ჯოისის „ხელოვანის პორტრეტი ახალგაზრდობაში“ - მწერლის ალტერ ეგოს - სტივენ დედალუსის ჩამოყალიბების ისტორიაა, მისი დაპირისპირება სკოლასთან, ოჯახთან, ტრადიციებთან, ეკლესიასთან, სამშობლოსთან. პირველივე წინადადებებიდან ჩანს, როგორი დაუნდობელია ავტორი მკითხველის მიმართ. ერთი შეხედვით გაუგებარი წინადადებები, ბავშვობისდროინდელი მოგონებების ნაფლეთები, ყოველგვარი ახსნის გარეშე აბნევენ მკითხველს, მაგრამ კარგი მკითხველი გადაყავს პროტაგონისტის შიგნით, მის თავში, მისი თვალებით აჩვენებს სამყაროს. ისე როგორც ბერძნული მითოლოგიის გმირ დედალუსს, მასაც უხდება ფრთების გამოგონება, რომ ზაბირინთი დატოვოს და გაფრინდეს. როცა ნორჩობაში ამ წიგნს კითხულობ, იმედი გექლევა, რომ შენც შეძლებ ოდესმე „გაფრენას“; ხვდები,

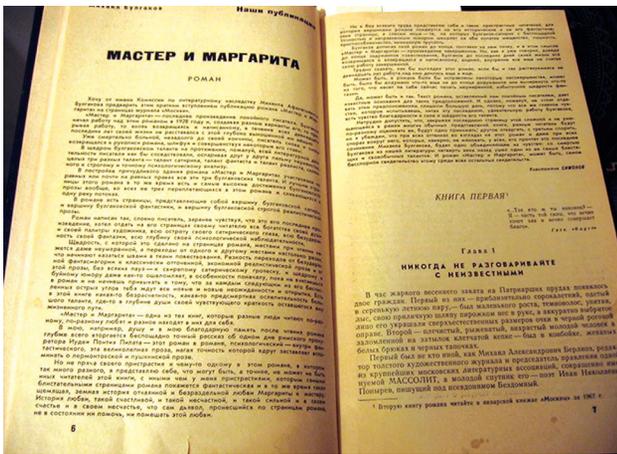

„Odyssey“, written in the 8th century B.C. together with Homer’s „Iliad“, is the beginning of western literature, which had an enormous influence on its development. The term „Odyssey“ has become a synonym for roaming and at the same time a human desire for exploration of the world.

„1001 nights“ - *alf laylah wa-laylah* (in Arabic) - a collection of unified oriental stories joined by one frame. Scheherazade tells king Shahryar her stories in a way to continue them the next night to save her and other women from the king’s wrath, awakened by his wife’s infidelity, who kills every wife after the first night. This book narrates about sanative, trauma soothing, therapeutic effect of stories and storytelling in general. I would advise everybody neither to read an adapted version, nor separate stories but to follow original narration of „One thousand and one night stories“ from night into night. When „at dawn, Scheherazade stops her endowed narration“ and when the next night would come and Scheherazade would tell - „Great king, I have heard that...“

Brothers Grimm: Fairy Tales - they were as close to me and in my childhood I adored them as much as „One thousand and one night stories“ or Khodja Nasreddin’s pranks and of course, Fairy tales by Andersen. Jacob and Wilhelm Grimm collected hundreds of tales and worked them out in such a way that up to now their style forms our vision of a fairy-tale. There was an opinion in after war Germany that cruelty described in some of fairy-tales by the Grimm brothers was a distant precondition for Nazi cruelty. Even now Georgian tales are said to be too cruel, bloody and severe. However, even research shows that those children who were told or read no stories suffer from neurosis more often and they are less ready for the realities of the world. Tales are stories labeled with archetype pictures, which are necessary for a person’s development and their knowledge presents no danger whatever. On the contrary, absence of fear deprives a person of one of the most important human dimensions. That is why one of the Grimm fairy-tale characters leaves his home to travel in „search for fear“.

James Joyce: „A Portrait of the Artist as a Young Man“ - It is a story of writer’s - Stephen Daedalus - alter ego development, his confrontation with school, family, traditions, church, and

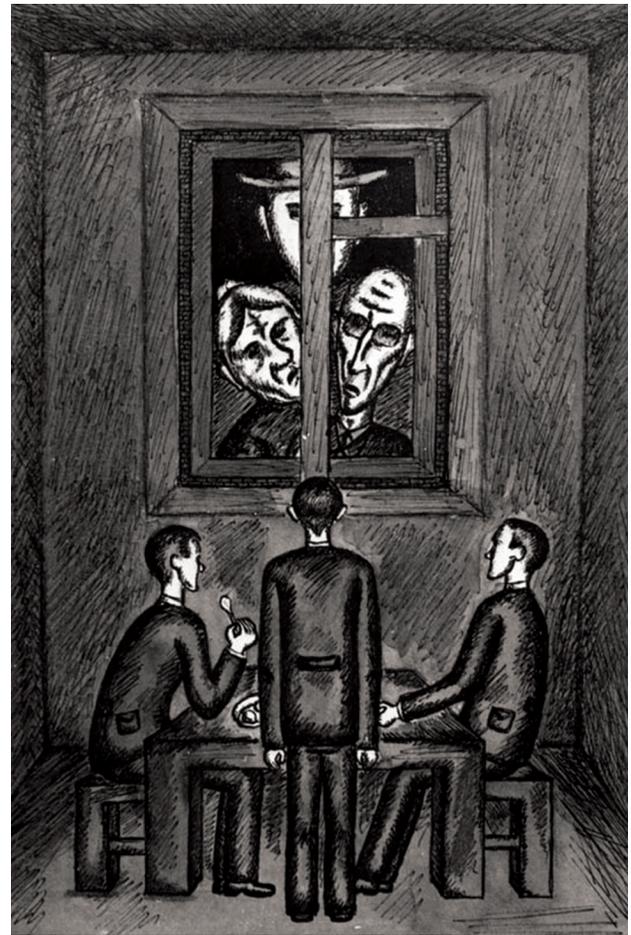

motherland. The very first sentences show author's ruthlessness towards the reader. At the first glance sentences seem to be incomprehensible, scraps of childhood memories, he confuses the reader without any explanation. However, a good reader is taken inside the protagonist, into his mind, is shown the world with his own eyes. He, just like Greek mythology character Daedalus, has to invent wings to leave the labyrinth and fly away. When you read this book in your adolescence, you get a hope that you too will once be able to „fly away“. You understand that though the person was born in Dublin, his address may be - „Stephen Daedalus, preparatory class, Clongowes Wood College, Selinse, Kildare County, Ireland, Europe, the Earth, the world“. It is the book which was taken out from the fire, prepared to burn it, with absolutely direct meaning of these words.

მიუხედავად იმისა, რომ ადამიანი დუბლინში დაიბადა, მისი მისამართი შეიძლება იყოს - „სტივენ დედალუსი, მოსამზადებელი კლასი, კლონგოუზ ვუდ კოლეჯი, სელინსი, კილდერის საგრაფო, ირლანდია, ევროპა, დედამიწა, სამყარო“. ეს ის წიგნია, რომელიც დასაწვავად გამზადებული ცეცხლიდან გამოიღეს, ამ სიტყვების სრულიად პირდაპირი მნიშვნელობით.

Mikhail Bulgakov: The Master and Margarita - Bulgakov had been writing this book since 1928 and despite an attempt to destroy it („manuscripts do not burn“), he had dictated the final version to his wife Helen, just before his death in 1940. A censored version, reduced up to one-eighth of its original size and still more changed, was first published in the Moscow magazine in 1966-1967 and enjoyed an unimaginable success with the public. The place of the main action setting, 203b Sadovaia, becomes a cult place. The Master lived there, just like the author, in 1920s. Diversified and multilayered in genre, the

მიხაილ ბულგაკოვის „ოსტატი და მარგარიტა“ - ბულგაკოვი ამ წიგნს 1928 წლიდან წერდა და მისი განადგურების მცდელობების მიუხედავად („ხელნაწერები არ იწვინან“), სიკვდილის წინ, 1940 წელს, საბოლოო ვარიანტი თავის ცოლს, ელენას უკარნახა. ცენზურის მიერ დაახლოებით ერთი მეგრედით შეკვეცილი რომანი, 1966-1967 წლებში, პირველად ჟურნალში „მოსკვა“ გაგრძელებებით გამოქვეყნდა და წარმოდგენილი წარმატება ხვდა წილად. ქმედების მთავარი ადგილი სადოვოისა 203ბ საკულტო ადგილად იქცა. აქ ცხოვრობდა „ოსტატი“, ისე როგორც ავტორი 1920-იან წლებში. ჟანრობრივად მრავალფეროვანი, მრავალშიანი რომანის ორი ძირითადი ხაზი - ოსტატის და მარგარიტას და პილატე პონტოელის და იეშუასი, ვოლანდის (სატანა) მეშვეობით, ბოლოსკენ იკვეთება და როგორც პილატე, ისე შეყვარებულები - ოსტატი და მარგარიტა ბოლოს და ბოლოს იმქვეყნიურ სამყაროში „სიმშვიდეს“ მოიპოვებენ. ასე ერთ წინადადებაში შეუძლებელია მოკლე შინაარსი გადმოსცე ამ რომანისა, რომელიც უამრავი ინტერპრეტაციის საშუალებას იძლევა. მწერლის ქვრივისგან ვიცით ბულგაკოვის ბოლო სიტყვები „ოსტატსა და მარგარიტასთან“ დაკავშირებით: „რომ იცოდნენ... რომ იცოდნენ“ („Чтобы знали... Чтобы знали“).

ფრანც კაფკას „პროცესი“ - „ვილაცას იოზეფ კ. უნდა დაესმინა, რადგან მიუხედავად იმისა, რომ მას რაიმე ბოროტება არ ჩაედინა, ერთ დილას დააპატიმრეს“. 30-ე დაბადების დღეზე „დაპატიმრებულ“ იოზეფ კ.-ს თავისუფლად შეუძლია ჩვეულებრივად იაროს სამსახურშიც, მაგრამ არ იცის, რისთვის აპატიმრებენ და მართლაც მიმდინარეობს თუ არა რაიმე პროცესი, სად ან რის გამო უნდა გაიმართლოს თავი. დასაწყისში არც კი უნდა ამ საქმეზე ფიქრი, მაგრამ ნელ-ნელა თითქოს ეშხშიც შედის, რომ სასამართლოს შესახებ მეტი გაიგოს, უფრო და უფრო ღრმად იჭრება აბსურდული ბიუროკრატის ლაბირინთში. სასამართლოც უფრო და უფრო მეტად იჭრება მის ცხოვრებაში. მიუხედავად იმისა, რომ ის, ისე

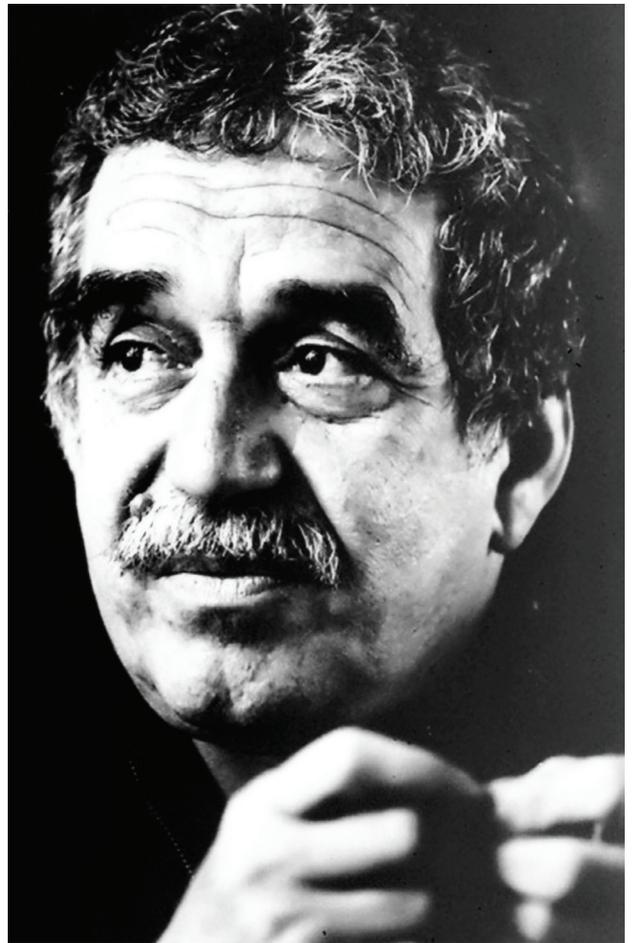
როგორც მკითხველი, ვერასდროს გაიგებს, რა არის მისი დანაშაული და გაასამართლეს თუ არა. იოზეფ კ. გრძნობს, რომ მისი დრო ამოიწურა და წინააღმდეგობის განხრევის გარეშე გაჰყვება ორ ბატონს 31-ე დაბადების დღის წინა საღამოს, რომლებიც მას ყასბის დანებით დაკლავენ, „როგორც ძალს“.

გაბრიელ გარსია მარკესის „მარტოობის ასი წელი“ - ბუნების ოჯახის ექვსი თაობის ისტორია 100 წლის მანძილზე, ფიქტიურ მაკონდოს სამყაროში, რომელიც კოლუმბიისა და ლათინური ამერიკის რეალობაცაა. ბუნების ოჯახის გენეტიკური „ხინჯი“ მარტოობაა. რომანის მთავარი ფიგურის - პოლკოვნიკი აურელიანო ბუნდიას მარტოობის გრძნობა იმდენად დიდია, რომ ვერ გამოხატავს სიყვარულს და იძულებულია, ომში წავიდეს. აურელიანო ბაბილონიასა და ამარანტა ურსულას ინცესტის ნაყოფი ერთადერთი ბავშვია, რომელიც ასი წლის განმავლობაში სიყვარულით ჩაისახა და ამ ბავშვს რომანის დასასრულს ჭინჭვლები შეჭამენ. ბოლოს უღრანი ტყეც ბრუნდება და უკან იპყრობს ადამიანთა მიერ წართმეულ ტერიტორიას. „გავა ბევრი წელი“ და ისე როგორც „პოლკოვნიკი აურელიანო ბუნდია, დახვეწის მოლოდინში კედელთან მდგომი, გაიხსენებს იმ შორეულ საღამოს, როცა მამამ წაიყვანა ყინულის სანახავად“, მკითხველი გაიხსენებს რომელიმე პატარა ნაწყვეტს ამ დიდი, მაგიური რომანიდან მარტოობის შესახებ.

კ. ვ. კერამის „ღმერთები, აკლდამები და მეცნიერები“ - როგორც თვითონ ავტორმა (კერამი გერმანელი ჟურნალისტის, კურტ ვილჰელმ მარეკის ფსევდონიმი და ანაგრამა) დაარქვა თავის წიგნს - არის „რომანი არქეოლოგიაზე“. ეს მსოფლიო ბესტსელერი კარგი მაგალითია სამეცნიერო-პოპულარული წიგნისა, რომელმაც ბევრ ახალგაზრდას არქეოლოგიისადმი და უცხო, აღარარსებული ცივილიზაციებისადმი, გარდასულ დროთა მიმართ ინტერესი გაუღვიძა და, საერთოდ, არქეოლოგია ფართო საზოგადოებისთვის საინტერესო მეცნიერებად აქცია. არქეოლოგიის დიდი სახელების - ჰაინრიხ შლიმანის, რობერტ კოლდევეის, ფლინდერ პეტრისის, პიტერ ევანსის, ჰოვარდ კარტერის, შამპოლიონის თუ ჰერნანდო კორტესისა და ნაპოლეონის ისტორიები მართლაც რომანივით არის გადაჯაჭვული ამ წიგნში. წიგნს ავტორმა გოეთეს სიტყვები წაუმძღვარა - „არ არსებობს პატრიოტული ხელოვნება და პატრიოტული მეცნიერება. ორივე ეკუთვნის, როგორც ყველაფერი მაღალი და კარგი, მთელ მსოფლიოს .....

ბერტოლდ ბრენტის სასიყვარულო ლირიკა - დიდი დრამატურგი ბრენტი არანაკლებ დიდი პოეტი და ჩემთვის ისეთივე მნიშვნელოვანია, როგორც გოეთე, ჰაინრიხ ჰაინე, გეორგ თრაკლი, ელზე ლასკერ-შიულერი ან დრამატურგი და პოეტი ჰაინერ მიულერი. მის მრავალფეროვან ლირიკაზე წერის მაგივრად, აქ მაგალითად ერთ ნაუცბადევიად ნათარგმნ ლექსს შემოგთავაზებთ:

„მან, ვინც მე მიყვარს,
მიტხრა,
რომ ვჭირდები.
ამიტომ
ჩემს თავს ვუფრთხილდები,
გზას ვაკვირდები
და ვუფრთხი ყოველი წვიმის წვეთს,
რომ არ გამჭყლიტოს..“

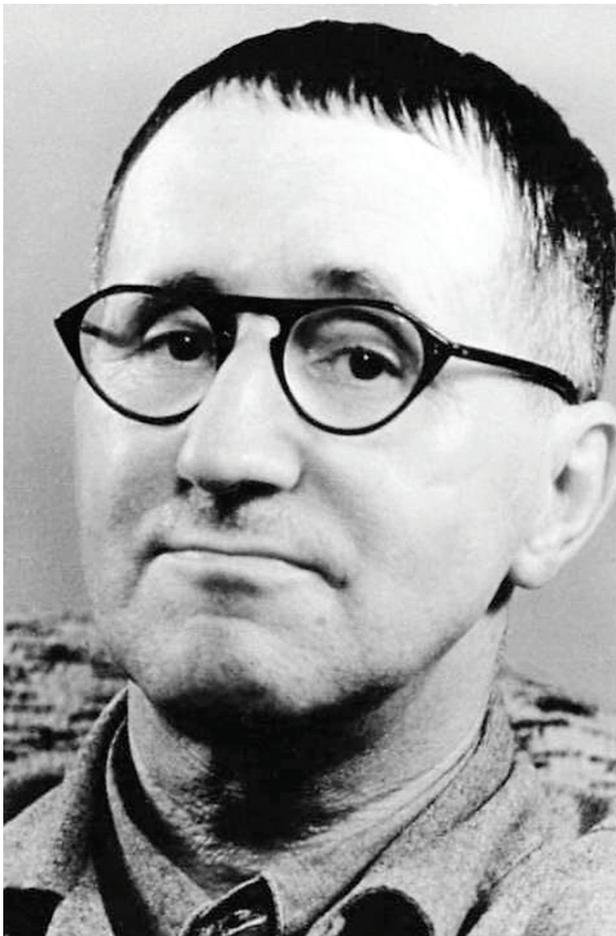

two main lines of the novel - that of the Master and Margarita and Pontius Pilate and Yeshua - are separated towards the end and both Pilate and the sweethearts - the Master and Margarita, finally find „peace“ in the other world. It is impossible to reproduce in one sentence the summary of the novel, which can be interpreted in many different ways. The writer's widow informed us of his last words connected to „The Master and Margarita“: „For them to know....to know“.

Franz Kafka: „The Trial“ - „A Josef K. must have been reported to the police because, although he had not done anything bad, he was arrested one morning“. Josef K., who was arrested and prosecuted on his thirtieth birthday, can freely go to work as usual. However, the nature of his crime is revealed neither to him nor the reader. He does not know why he is arrested and whether there really is any trial, nor does he know why and where he has to justify himself. In the beginning he does not even want to think of this case but little by little he grows heated and gets keen on learning more about the trial and deeper and deeper does he get into the absurd labyrinth of red tape. The court interferes more and more with his life. Despite the nature of his crime is never revealed neither to him nor to the reader, nor is he aware whether he is convicted or not, on the eve of his 31st birthday Josef K. feels that his time is over and without

GÖTTER GRÄBER UND GELEHRTE

ROMAN DER
ARCHAEOLOGIE
VON C.W. CERAM

offering any resistance he follows two men, who stab him to death with a double-edged butcher knife, „like a dog“.

Gabriel Garcia Marquez: One Hundred Years of Solitude - A hundred year long history of six generations of the Buendía family in the fictitious world of Macondo, which is a reality of Columbia and Latin America. Solitude is a genetic flaw of the Buendía family. The main character of the novel - Colonel Aureliano Buendía - experiences such a great feeling of loneliness that he fails to express love and is forced to go to the war. The only child who was conceived in love within one hundred years is the result of incest liaison between Aureliano Babilonia and Amaranta Ursula, and at the end of the novel this child will be eaten up by ants. Finally, the dense, untrodden forest returns and retrieves the territory occupied by people. „Many years will pass“ and just as „Colonel Aureliano Buendía standing at the wall, awaiting his shooting remembered the distant evening when his father took him to show a piece of ice“, the reader will remember a short extract from this large, magic novel about solitude.

C.W. Ceram: „Gods, graves and scholars“ - as the author himself (Keram is a pen name and an anagram of a German journalist Kurt Wilhelm Marek) called his book - it is a novel on archaeology. This world bestseller is a good example of a popular science, which awakened interest of many young people towards archaeology, non-existent civilizations, past times, and in general, made archaeology an interesting science for public at large. The book really connects in a novel-like manner stories of great names in archaeology, such as Heinrich Schliemann, Robert Koldeweys, Flinders Petrie, Peter Evans, Howard Carter, Champollion, as well as Hernando Cortez and Napoleon. The author used Gète's words in his preface to the book: „There is no patriotic art, nor patriotic science. Both, as everything great, belong to the world heritage...“

Berthold Brecht: Love lyrics - a great playwright, Brecht is an equally great poet and is as important for me as Gète, Heinrich Heine, George Trakli, Else Lasker-Schüler or playwright and poet Heiner Müller. Instead of writing about his diverse poetry, I will offer you, for example, one random translation of a poem:

„She, whom I love,
Told me
She needs me.
That is why
I take care of myself
And my way,
And beware of every drop of rain,
Not to be crushed“.

პრობლემატიკა PROBLEMS

„რატომ არ უნდა მოვიპაროთ მუსიკა“
ინტერვიუ ზაზა შენგელიასთან

„WHY WE SHOULDN'T STEAL THE MUSIC“ - INTERVIEW WITH ZAZA SHENGELIA

რუბრიკის ავტორი: ვიკა ბუკია / Author of Rubric: Vika Bukia

ბრავო რეკორდსის პრეზიდენტი - ზაზა შენგელია / President of Bravo Records - Zaza Shengelia

ბატონო ზაზა, იქიდან გამომდინარე, რომ მუსიკალური ბიზნესით ხართ დაკავებული, საავტორო უფლებებთან დაკავშირებული საკითხები, ბუნებრივია, თქვენთვის ძალიან მნიშვნელოვანია. უფრო შორეულ წარსულში რომ გადავინაცვლოთ, პირველად როდის ნააწყდით პრობლემებს ამ სფეროში?

როცა პირველი არხის დირექტორი გახდით, მოლაპარაკებები გვქონდა ერთ-ერთ მსხვილ დისტრიბუტორთან, უცხოური ფილმებისა და სერიალების შექენასთან დაკავშირებით; ეს იყო ABC-ის შვილობილი კომპანია; მათ საერთოდ არ განიხილეს ჩვენთან თანამშრომლობის შესაძლებლობა და მიზეზად დაგვისახელეს ის, რომ საქართველოს, საავტორო

Mr. Zaza, having in mind that you are in music business the questions of copyright must be of utmost importance for you. Let us move to a remote past, when did you encounter with a problem in this sphere for the first time?

When I became director of the First Channel we had negotiations with one of the large distributors concerning purchase of foreign films and soap operas for the channel. It was a daughter company of the ABC. They refused to discuss the very possibility of our cooperation declaring that Georgia had bad reputation in respect of the copyright. It can be said that we were a black spot on the map. Now that

უფლებების დაცვის მხრივ, რეპუტაცია აქვს შელახული; შეიძლება ითქვას, შავი ლაქა ვიყავით რუკაზე; ახლა, როცა მუსიკალურ სფეროში ვარ, მუდმივად ვაწყდები პრობლემებს ამ მიმართულებით: მუსიკოსების ალბომები, რომლებზეც ძალიან ბევრს ვმუშაობ, ან რომლებიც ინტერნეტში უნებართვოდ განთავსებული, ან ბაზრობებზე ძალიან იაფ ფასებად იყიდება. რა თქმა უნდა, ეს უხარისხო პროდუქციაა. მინდა გითხრათ, რომ მუსიკალურ ბიზნესში პიონერები ვართ და ვცდილობთ დასავლური სტანდარტი დავამკვიდროთ, დავამყაროთ ჯანსაღი თამაშის წესები; საკმაოდ დიდი ინვესტიცია გავწიეთ ამ რექორდ-ლეიბლის დაფუძნებაში; ასე რომ, ჩვენთვის არსებითად მნიშვნელოვანია, ამ ქვეყანაში საავტორო უფლებები მეტ-ნაკლებად იყოს დაცული;

ბრავოსთვის, ალბათ, განსაკუთრებით სენსიტიური თემაა ინტერნეტში უნებართვოდ დადებული კომპოზიციები.

მე მგონი, საქართველო ყველაზე უფრო დაზიანებული ქვეყანაა ამ მიმართულებით; ეს მარტო ჩემი აზრი არაა; ამასწინათ, bravisimo.ge-ს პრეზენტაციაზე ერთ-ერთი მუსიკოსი მიყვებოდა, თუ როგორ ნახა საერთაშორისო ჟურნალში საქართველო იმ ქვეყნების წუსხაში, რომლებსაც ინტელექტუალური საკუთრების დაცვასთან პრობლემები აქვთ. სამწუხაროდ, ჩვენი ქვეყანა ერთ-ერთ მაღალ პოზიციაზეა ამ თვალსაზრისით. თვითონ მუსიკოსებიც ძალიან წუხან ამაზე; რა თქმა უნდა, ისეთ სამუშალებებს, როგორცაა „youtube“, „soundcloud“-ი, მუსიკოსები თვითონ იყენებენ - ისინი თვითონ დებენ ხოლმე თავიანთი შემოქმედების გარკვეულ ნაწილს, თუნდაც ლაივ-კონცერტებიდან ნაწყვეტებს. ეს მათ ალბომების გაყიდვის მხარდაჭერაში ეხმარება, მაგრამ საქართველოში აბსოლუტურად დარღვეულია თამაშის წესები - არათუ ნაწყვეტები, ყველაფერი ხელმისაწვდომი ხდება, მუსიკოსების ნებართვის გარეშე. ჩვენ ეს ნაბიჯიც გადავდგით, ძალიან სერიოზული ფული დავაბანდეთ ონლაინ მუსიკალური მაღაზიის შექმნაში, რომელსაც მუსიკის გადმოწერის გარდა, კიდევ ბევრი სხვა ფუნქცია აქვს; გვსურდა, რომ ფეხი აგვეწყო ელექტრონული გაყიდვების სტიმულირებისთვის არამოკიდებული გზით, ძალიან იაფად.

და მეორე პრობლემა ფიზიკური დისკებია, რომლებიც ასევე ყველგან იყიდება; ამაზე რას გვეტყვი?

ამ მხრივ, საერთოდ კატასტროფა ხდება! უნდა ვალიაროთ, რომ სიტუაცია აბსოლუტურად უკონტროლოა; ნების დონეზეა, ალბათ, შესაცვლელი მიდგომა; დღევანდელი კანონმდებლობა, მართალია, არაა სრულყოფილი და რეალობასთან ადაპტირებული, თუმცა კანონში უკვე დევს ის ინსტრუმენტები, რომლებითაც ამ სფეროში რალაცეების შეცვლა შეიძლება; თუმცა შთაბეჭდილება მრჩება, რომ არ არის ამის ნება, სურვილი. ეს ახალი თავის ტკივილია და ამას ყველა ნაურბის; ამიტომ ყველა, ვინც ამ სფეროში მოღვაწეობს - დასაქმებული ადამიანები, კომპოზიტორები, ტექსტის ავტორები, შემსრულებლები, ასევე არასამთავრობო ორგანიზაციის წარმომადგენლები - ყველა უნდა გაერთიანდეს. ეს არის ძალიან დიდი სფერო. უამრავი ადამიანია აქ, ვინც მუსიკით ირჩენს თავს. მათი უფლებები დღეს დარღვეულია, ისინი დისკრიმინირებულნი არიან.

როგორ ფიქრობთ, პრობლემა კანონში არსებული ხარვეზებია თუ არსებული კანონის იმპლემენტაცია?

ერთიც და მეორეც. კანონის აღსრულება არ ხდება, იმიტომ,

I am involved in music sphere I constantly face this type of problems. Albums of the musicians I work at a lot are either available online being placed there without any permission or are sold at market at a very low price. It is certainly a low quality product. I should say that we are pioneers in music business and we do our best to set up western standards and healthy rules for the game. We have invested quite a lot of money in this record-label establishment; thus it is essential for us to have the copyright protected in this country.

Unlicensed compositions in the Internet must be a particularly sensitive topic for the Bravo.

I think Georgia is the most affected country in this respect. It is not only my opinion. The other day at the presentation of bravisimo.ge one of the musicians told me that he had found Georgia mentioned in an international magazine in the list of countries which have problems with copyright protection. Unfortunately our country occupies one of the highest positions in this respect. Musicians themselves worry about it a lot. Of course musicians use such tools as „youtube“ and „soundcloud“- they themselves upload a certain part of their works, such as extracts from live-concerts. This promotes sales of their albums. However the rules of the game are absolutely violated in Georgia - not only extracts but everything is available without musicians' permission.

We took even this step - invested a lot of money into creation of an online music shop which in addition to music download has many other functions. We wanted to promote electronic sales stimulation in non-pirate way - at a very low price.

And the second problem is physical discs which are also sold everywhere. What will you tell us about it?

The situation in this sphere is really catastrophic! We must admit that the situation is absolutely neglected. The approach must be changed at the level of our will. It is true that our present legislation is not perfect and adapted to our reality, although the legislation already includes certain tools which can be used to change certain things in this sphere. However, I have an impression that there is no will for that, no desire. It is a new trouble and everyone wants to avoid it. That is why all those who participate in this sphere - employed people, composers, lyrics writers, performers as well as representatives of non-governmental organizations - must unite and cooperate. It is a very large sphere. There are a lot of people who earn their living by music. Their rights are violated today, they are discriminated.

What do you think the problem is - gaps in the legislation or its implementation?

Both are. There is no law implementation because of ignorance. They do not know what should be done. And the second thing is absence of will. We, people who deal with music and non-governmental organizations, are very passive; we are not active, do not make noise. Different countries use different methods like actions, social clips and campaigns to

რომ უცოდინარობაა; არ იციან, რა უნდა გაკეთდეს და მეორე, ნების არქონაა. ჩვენ ძალიან პასიურები ვართ, მუსიკალურ სფეროში მოღვაწე ადამიანები, არასამთავრობო ორგანიზაციები არ ვაქტიურობთ, არ ვხმაურობთ; ამ პრობლემას სხვადასხვა ქვეყანაში სხვადასხვაგვარი აქციებით, სოციალური კლიპებით, კამპანიებით ებრძვიან.

ხომ არ ფიქრობთ, რომ თავად მომხმარებელს არ აქვს სათანადო ინფორმაცია? მომხმარებელმა არ იცის, თუ რამდენად დიდ ზიანს აყენებს მუსიკოსს, როდესაც მეკობრულად გავრცელებულ მუსიკას უსმენს.

აბსოლუტურად! ძალიან კარგი მაგალითი მოიყვანა რუსეთში Sony Music-ის დირექტორმა, არინა დმიტრიევამ. მან თქვა: როცა საყვარელი მუსიკოსის CD-ს ვყიდულობ, ამით მის ტალანტს ვუსვამ ხაზს და მისდამი სიყვარულს გამოვხატავ. რაც ყველაზე მთავარია, ამ ნაბიჯს ვდგამ იმისთვის, რომ მისი შემოქმედება შემდგომში დაფინანსდეს. მუსიკოსებს აგენტები ყავთ, ისინი აკვირდებიან, თუ რომელ ქვეყანაში იყიდება მათი ალბომები და ეს ინფორმაცია უმნიშვნელოვანესია მათთვის. ამ მხრივ, ჩვენ მძიმე სიტუაციაში ვართ. თუ ვინმე ვინმეს ფანია და უყვარს თავისი მომღერალი, პირველ რიგში, სწორედ ასე უნდა გამოხატოს - იყიდოს მისი ალბომი და არა წავიდეს ბაზრობაზე, ან მეკობრულად გადმოქაჩოს სიმღერა. ეს მენტალური პრობლემაა. ადამიანებს არაფრად მიაჩნიათ ინტელექტუალური საკუთრების დარღვევა, არ თვლიან, რომ ეს ქურდობაა; ალბათ, საბავშვო ასაკიდანაა საჭირო მენტალობაზე მუშაობა.

თქვენ რამდენად ხშირად იღებთ ხოლმე მონაწილეობას მსგავს აქციებში, საავტორო უფლებების დარღვევის საწინააღმდეგო კამპანიებში?

ეს დაახლოებით იმას დამსგავსებს, რომ ძალიან კარგი, მაღალი სტანდარტის საფეხბურთო კლუბი არსებობდეს, თვითონ ამენებდეს სტადიონს და რწყავდეს გაზონს. ეს მთლად სწორი არაა. ინიციატივა საავტორო უფლებათა ასოციაციისგან უნდა მოდიოდეს. ეთიკური არაა, ჩვენ ავიტაცოთ იდეა.

თუმცა, თუ მსგავსი კამპანია დაიგეგმა, ჩავერთვებით?

რა თქმა უნდა! ჩვენ უკვე განვაცხადეთ საავტორო უფლებათა ასოციაციასთან ერთად, რომ ამ პრობლემასთან ზრძილის სურვილი გვაქვს და მემორანდუმსაც მოვანერეთ ხელი. კომერციული ბაზისი ამ ბიზნესს ჯერჯერობით არ აქვს. რასაც ვაკეთებთ, სპონსორების ხარჯზე ხდება. კლასიკური ფორმულა, რომ მომღერალმა ჩანეროს ალბომი, გააკეთოს დისტრიბუცია და თანხები მიიღოს - არ მუშაობს. ასეთი რალაცეები ჩვენთან არ ხდება. ამ ფორმულამ რომ იმუშაოს, უამრავი ადამიანი არ ნავა სხვა სფეროში, როგორც ხდება ხოლმე. ისინი გააკეთებდნენ მუსიკას. როცა მეგობრებთან ერთად „იბერვიზია“ შექმენი, ამ პრესტიჟულ ტელევიზიაში ძალიან ბევრი ადამიანი მუშაობდა ენთუზიაზმზე. წლების მერე, სატელევიზიო ბიზნესი ერთ-ერთი ყველაზე შემოსავლიანი გახდა და დღეს ტელევიზიაში ძალიან ბევრი ნიჭიერი ადამიანი მუშაობს. მუსიკალურ სფეროს კი ეს ენთუზიაზმი გაუგრძელდა; მუსიკალურ ინდუსტრიაში ყოფნა არაა სტაბილური, მუსიკოსები თავს დაუცველად გრძობენ, რადგან ეს არაა შემოსავლიანი ბიზნესი. ნიჭიერი ადამიანი სხვა რალაცეებშიც ნიჭიერია. ამიტომ ის ამჯობინებს, რომ საბანკო საქმიანობაში მოსინჯოს ძალები, ან იურისპრუდენციაში, მუსიკა კი

solve this problem.

Don't you think that awareness is low among the consumers? The consumers do not realize the amount of damage they cause a musician when they listen to pirate music.

Absolutely! Arena Dimitrevna, director of „Sony Music“ provided us with a very good example. She said: „When I buy a CD-album of my favorite musician I underline his talent and express my love for him. And the most important thing is that I make this step to finance his further work“. Musicians have agents who trace the sales of their albums in different countries and this information is of utmost importance for them. We are in a difficult situation here. If somebody is somebody's fan and loves his favorite singer first of all he should express his love in this very way - buy his album and not go to market or download a pirate song. This is a mental problem. People disregard infringement of intellectual property; they do not believe it to be a theft. Mentality must be cultivated since very childhood.

How often do you take part in such actions and campaigns against copyright infringement?

This approximately looks like a very good, high standard football club builds up its own stadiums and waters lawns. It is not really correct. The Copyright Association must be the initiator of these activities. It is ethical to pick up the idea. Well, if such a campaign is planned, will you join it? Certainly! We have already declared together with the Copyright Association that we are willing to struggle against this problem and even signed the memorandum. This business does not have a commercial base yet. Whatever we do happens at sponsors' expense. A classic formula when a singer records an album, distributes it and gets money for it does not work. We do not have such things. If this formula worked a great deal of people would not go to different spheres as it usually happens - they would create music. When I created „Ibervizia“ together with my friends a lot of people worked at this prestigious television driven by enthusiasm. Many years later television business became one of the most profitable and many talented people work at television today. This enthusiasm has lasted much longer in music sphere. Music industry is not stable. Musicians feel insecure as this business is not profitable. Talented people are talented in many fields, which is the reason why they prefer to try themselves in banking or law, while they are lost for music.

And how profitable is this business for personally you? You have to compete with great monsters in the face of pirates. It is not profitable and it was a very big risk for us. We have spent one million dollars to create this label. We want to revive the music industry. It is often heard nowadays that show business is dead in Georgia today. It is not really so as it includes many different spheres - movie, fashion, night life. More or less we feel revival. Music is in the worst situation and copyright infringement is the very reason for that. It is not show business; it is music business which is

კარგავს ამ ადამიანებს.

პირადად თქვენთვის რამდენად მომგებიანია? მეკობრეების სახით, ძალიან დიდ მონსტრს უწევთ კონკურენციას.

არაა მომგებიანი და ჩვენთვის ეს იყო ძალიან დიდი რისკი, ამ ლიბლის შექმნაში ერთი მილიონი დოლარი დავხარჯეთ. გვინდა გავაცოცხლოთ მუსიკალური ინდუსტრია. დღეს ხშირად ამბობენ, საქართველოში შოუ-ბიზნესი მკვდარიაო. სინამდვილეში ეს ასე არაა; იმიტომ რომ შოუ ბიზნესში შედის სხვადასხვა სფერო - კინო, მოდა.. მეტ-ნაკლებად გამოცოცხლება იგრძნობა. აი, მუსიკა კი ყველაზე სავალალო მდგომარეობაშია და ამის მიზეზი სწორედ ინტელექტუალური საკუთრების დარღვევაა; შოუ ბიზნესი კი არა, მუსიკალური ბიზნესია მკვდარი. იმიტომ ჩვენი მცდელობაა, გამოვაცოცხოთ ეს სფერო. ჯერჯერობით ამას ვახერხებთ სპონსორების მეშვეობით; ვცდილობთ გავაკეთოთ საინტერესო პროექტები - სხვადასხვა სფეროში - კლასიკური მუსიკა, თანამედროვე, ფოლკლორული მუსიკა, მაგრამ ეს ყველაფერი კეთდება მოზიდული თანხებით, რაც არ შეიძლება იყოს მუსიკალური ინდუსტრიის მთავარი დამფინანსებელი. შემოსავლის მთავარი წყარო უნდა იყოს გაყიდული ალბომები, ბიზნესი მხოლოდ დამხმარე ძალაა, თუმცა ჩვენთან პირიქითაა.

დავაფუძნეთ ვებ-გვერდი; როცა ბრძოლა გამოვუცხადეთ მეკობრეულად დადებულ მუსიკას, ძალიან ბევრმა იკითხა - რა უნდა იყოს ალტერნატივა? ჩვენ შევექმენით ალტერნატივა. ეს ბევრად უფრო იაფია, ვიდრე ფიზიკური დისკი, bravisimo. ფ-ზე შეგიძლიათ გადმოქართო ქართული სიმღერა მხოლოდ 50 თეთრად, ხოლო უცხოური 90 თეთრად. ეს ბევრად უფრო იაფია, ვიდრე ამაზონზე. რაც მთავარია, ძალიან მარტივი პროცედურაა. და ყველაზე კარგი ისაა, რომ არავის უფლება არ ირღვევა, თანაც კომპოზიციაც ხარისხიანია.

დღეს ბრავო უამრავ ადამიანს უწევს დიდ დახმარებას. ვცდილობთ გადავარჩინოთ ბრავო, რადგან თუ ბრავო გადარჩება, ეს ოაზისი იქნება მუსიკალური ინდუსტრიისთვის, დახმარება ნიჭიერი ადამიანებისთვის. ყოველთვის ვამბობ, ბრავო ლამაზი და კარგად გამართული გემია, მაგრამ მას აქვს ძალიან დიდი ხვრელი და ეს ხვრელი აუცილებლად უნდა ამოივსოს,

და ბოლოს, რა არის თქვენი რჩევები, რეკომენდაციები და პროგნოზი?

პირველ რიგში, მუსიკალურ სფეროში მოღვაწე ხალხი უნდა გააქტიურდეს; მეორე, არასამთავრობო ორგანიზაციებმა უნდა ატეხონ განგაში. ამ თემაზე არ საუბრობენ, მაშინ როცა რომელიღაც კოდექსის რომელიღაც მუხლის განხილვას ძალიან დიდ დროს უთმობენ. დაბოლოს - მედიის ვაქტორიც მნიშვნელოვანია. არ მახსენდება კარგად მომზადებული საგამოძიებო ფილმი საავტორო უფლებების შესახებ. მედია ამ თემაზე დუმს. არადა, მუსიკოსის უფლებები დღეს უკიდურესად ირღვევა და ბოლოს, ყველას გილოცავთ ასოცირების ხელშეკრულების ხელმოწერას და აქვე მინდა აღვნიშნო, რომ ერთ ერთი პუნქტი სწორედ ინტელექტუალური საკუთრების დაცვას ეხება; ანუ ევროპა გვეუბნება, რომ თუ გვინდა გავხდეთ მათი ნაწილი, აუცილებლად უნდა დავიცვათ ადამიანის უფლებები სხვადასხვა მიმართულებით. ასე რომ, ჩვენ აუცილებლად მოგვინვეს გავითვალისწინოთ ეს რეკომენდაცია და გადავიდეთ სამოქმედო გეგმაზე.

dead. That is why our attempt is to revive this sphere. So far we have managed that with the help of sponsors. We try to introduce interesting projects in different spheres - classic music, modern and folk music, however all this is done with obtained funds, which may not be the main source of financing of the music industry. Sold albums must be the main source of income. Business is an additional force only; however it is just the opposite with us.

We have made a web page. When we declared war on pirate music upload many people asked - what is an alternative? We have created an alternative. It is much cheaper than physical discs. Bravisimo.ge offers downloads of Georgian music for 50 tetri only and foreign music for 90 tetri. It is much cheaper in comparison to amazon. And the most important thing is the procedure is very simple. The best thing is that there are no infringements of anybody's copyright and the compositions are of high quality too.

The Bravo renders help to a lot of people today. We do our best to save the Bravo because if it survives it will be an oasis for music industry, help for talented people. I keep saying that The Bravo is a nice and well-managed ship but it has a very large hole and this hole must be filled in by all means.

And finally, what is your advice, recommendations and forecast?

First of all people engaged in music should get more active. Second, non-governmental organizations should raise the alarm. This topic is not discussed while they spend a lot of time discussing some articles of some codes. And finally - media; I cannot remember a well-prepared investigatory film about the copyright. Media keeps silence concerning this topic, while musicians' rights suffer utmost violation today. And finally, I congratulate everybody on signing the Association Agreement and here I want to point out that one of the articles concerns exactly copyright protection. That is Europe tells us that if we want to become its part we must necessarily protect different aspects of human rights. Thus we must take this recommendation into consideration and proceed to action plan.

სტუდენტური კლუბი STUDENTS' CLUB

რუბრიკის ავტორი: ზურაბ ბეჟაშვილი / Author of Rubric: Zurab Bezhashvili

ნინი ძიგუაშვილი / Nini Dzagushvili

თანაავტორობის პრობლემა ქართულ სამართლის სივრცეში

PROBLEM OF CO-AUTHORSHIP IN GEORGIAN LEGAL SPHERE

ავტორი: ნინი ძიგუაშვილი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის მე-4 კურსის სტუდენტი
Author: Nini Dziguashvili, The 4 th course of the Law Faculty of Tbilisi state University

არ არის სადავო, რომ ნაწარმოების შექმნა შეუძლია როგორც ერთ პირს, ისე რამდენიმეს. ავტორობისა და თანაავტორობის საკითხი მონესრიგებულია „საავტორო და მომიჯნავე უფლებების“ შესახებ საქართველოს კანონით. კანონის მიხედვით, თანაავტორობის შემთხვევა გვაქვს მაშინ, როდესაც ნაწარმოები ორი ან მეტის პირის ერთობლივი ინტელექტუალურშემოქმედებითი საქმიანობის შედეგად იქმნება.

აღნიშნულ განმარტებაში პრობლემურია, რომ კანონმდებელი არ გვანდის იმის დეფინიციას, თუ რა ითვლება „ერთობლივ“ ინტელექტუალურშემოქმედებით საქმიანობად. რეალურად, კანონის მე-11 მუხლის 1 პუნქტი ბუნდოვანია, ტერმინ „ერთობლივს“ გამო. ერთი შეხედვით, თითქოს უმნიშვნელო სიტყვა „ერთობლივმა“ შეიძლება გამოიწვიოს მხარეების დაპირისპირება და დავა, იქიდან გამომდინარე, რომ არ არის პირდაპირი მითითება მუხლში, რომელიც „ერთობლივი ინტელექტუალურშემოქმედებითი საქმიანობის“ საზღვრებს დაადგენდა. ჩნდება კითხვები, თუ რა შემთხვევაში შეიძლება ნამოაყენოს პირმა პრეტენზიები თანაავტორობაზე. რა შეიძლება იქნას მიჩნეული „ერთობლივ“ საქმიანობად? ერთობლივ საქმიანობად შეიძლება ერთი პირი თვლიდეს ლიტერატურული ნაწარმოების - ნიგნის მთლიანი მოცულობის ნახევრის დანერას, მეორე პირი კი, შეიძლება გვერდების რაოდენობას საერთოდ არ აქცევდეს ყურადღებას და ღირებული სიუჟეტის შექმნა იყოს მისთვის პრიორიტეტული.

გამორიცხული არ არის, ნაწარმოების შექმნის პროცესში ერთი თანაავტორის განზრახ პასიურობა, რაც ხშირად გვხვდება გუნდური მუშაობის დროს, როდესაც ე.წ. „სურფერ“-ები სხვების ხარჯზე ცდილობენ საქმის გაკეთებას. მეორე მხრივ კი, ერთი თანაავტორის პასიურობამ ნაწარმოების შექმნის პროცესში შეიძლება წარმოშვას უკმაყოფილება მისი თანაავტორად ჩათვლის თაობაზე დანარჩენი თანაავტორების მხრიდან, იმ მოტივით, რომ აღნიშნული პირი არ იყო სხვების მსგავსად ჩართული ნაწარმოების შექმნის ინტელექტუალურშემოქმედებით პროცესში. მე-11 მუხლის 1 პუნქტის „ერთობლივ“ საქმიანობაზე დაყრდნობით, „ერთობლივს“ თავიანთი შეხედულებისამებრ განმარტავენ და ამ მიზეზით, შეიძლება პირის მიერ განუღი ინტელექტუალურშემოქმედებითი საქმიანობის „დაკარგვის“ რეალური საფრთხე შეიქმნას.

მსგავსი პრობლემების და გაუგებრობების თავიდან აცილების მიზნით, აუცილებელია, რომ „საავტორო და მომიჯნავე უფლებების“ შესახებ საქართველოს კანონის მე-11 მუხლში შევიდეს ცვლილება: განიმარტოს „ერთობლივი ინტელექტუალურშემოქმედებითი საქმიანობა“.

რასაკვირველია, შეუძლებელი იქნება „ერთობლივი საქმიანობის“ ზუსტი ჩარჩოების დადგენა, ვინაიდან ეს არის ინტელექტუალურშემოქმედებითი საქმიანობის პროცესი. თუმცა, შესაძლებელი და აუცილებელიცაა „ერთობლივზე“ მეტ კონკრეტულობას შეიცავდეს კანონის აღნიშნული ნორმა.

It is obvious that a creation can be accomplished by one person as well as by several. The question of authorship and co-authorship is regulated by Georgian Law on „Authorship and Related rights“. The law envisages co-authorship in case the work is a result of joint intellectual and creative work of two or more persons. The problem point in the above-mentioned definition is that it does not clarify what is to be considered a „joint“ intellectual and creative work. In fact, the term „joint“ makes paragraph 1 of article 11 of the law obscure.

At the first glance, an insignificant word „joint“ can be the reason for confrontation and litigation as the article does not directly define the borders of „joint intellectual and creative work“. The question arises concerning the cases when a person can claim co-authorship. What can be accepted as a „joint“ work? Some person may believe a work to be „joint“ one when, for example, half of a literary work is written by one person and the other half is performed by another one; however, some other person may pay no attention to the number of pages at all, but may priorities creation of a worthy plot.

It is not excluded that in the process of creation one of the co-authors will remain idle, which is often the case in the process of team work, when so-called „surfers“ try to enjoy other people’s toils. On the other hand, idleness of one co-author in the process of work can provoke dissatisfaction of other co-authors, which may lead to refusing this person a co-authorship due to his inappropriate involvement in the intellectual and creative work process. The term „joint“, as given in paragraph 1 of article 11, is interpreted in many different individual ways, which may pose a threat to results of a person’s intellectual and creative work.

To avoid similar problems and misunderstandings, Article 11 of Georgian Copyright and Related Rights Law requires amendment: the term „joint intellectual and creative work“ must be clearly defined. It goes without saying that it is impossible to precisely define the term „joint work“ as it is an intellectual and creative process. However, it is possible and even necessary to have a more precise definition for the term „joint“ in the above-mentioned legal norm.

დეა სანიკიძე / Dea Sanikidze

გადამუშავებული ნაწარმოები

ALTERED WORKS OF ART

ავტორი: დეა სანიკიძე, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის მე-4 კურსის სტუდენტი
Author: Dea Sanikidze, The 4th course of the Law Faculty of Tbilisi state University

ინტელექტუალური საკუთრება საქართველოს კანონმდებლობით დაცული სიკეთეა, რომელსაც არაერთი ნორმატიული აქტი არეგულირებს, მათ შორის - საქართველოს კონსტიტუცია, საქართველოს კანონი „საავტორო და მომიჯნავე უფლებების შესახებ“. ინტელექტუალური საკუთრების სამართლის შემადგენელ ნაწილად გვევლინება საავტორო სამართალი. ერთ-ერთი ობიექტი, რომელსაც ის იცავს, ხელოვნების, მათ შორის ფერწერის, სახვითი ხელოვნების და სხვა მსგავსი ნაწარმოებია. იგი იცნობს გადაამუშავებულ ნაწარმოების ინსტიტუტს, რომლის მიხედვით შესაძლებელია ხელოვნების ნაწარმოები ისე გადაამუშავდეს, რომ მისმა გადაამუშავებელმა პირმა მასზე დამოუკიდებელი საავტორო უფლება მოიპოვოს. კანონმდებელი ასეთ პირს არ უკარგავს შრომას და რადგან მან გადაამუშავების პროცესში ინტელექტუალურშემოქმედებითი საქმიანობა გასწია, ამიტომ ამ ნაწარმოების დაცვაც ორიგინალური ნაწარმოების მსგავსად ხდება. ვფიქრობ, პრობლემას საკანონმდებლო დონეზე ვაწყდებით იმ ეტაპზე, როდესაც საუბარია, რომ „გადამუშავებული ნაწარმოების ავტორმა უნდა დაიცვას“ ორიგინალი ნაწარმოების ავტორის საავტორო უფლება („საავტორო და მომიჯნავე უფლებების შესახებ“ კანონის მე-13 მ.მე-2ბ.). კანონში არაა ნათლად გამოხატული, თუ რა იგულისხმება ასეთ დაცვაში, რაც ბადავს კითხვას, თუ სად გადის ზღვარი ორიგინალურსა და გადაამუშავებულ ნაწარმოებს შორის, რადგან თუკი ნაწარმოების გადაამუშავებელმა პირმა ეს ვალდებულება სათანადოდ არ შეასრულა, გამოდის, რომ მის მიერ განეული ინტელექტუალურშემოქმედებითი საქმიანობა საავტორო უფლებებს მიღმა, არც თუ ისე სახარბიელო მდგომარეობაში აღმოჩნდება. ხშირია ისეთი შემთხვევები, თუნდაც სახვით ხელოვნებაში, როდესაც ცნობილი ხდება მხატვრების მიერ შესრულებული ნამუშევრების გადაამუშავების და მისთვის ახალი ელემენტების დართვის შესახებ. მაგალითისთვის, ნიკო ფიროსმანის „მეთევზე“ ხშირადაა ასეთი გადაამუშავების ობიექტი. ამ დროს, გადაამუშავების შემდგომ, ფერწერული ტილოს მთავარი ნითელპერანგა პერსონაჟი სხვადასხვა სიუჟეტში აღმოჩენილა. საკითხავია, ასეთ დროს, რა სახით უნდა გადაამუშავდეს ნამუშევარი ისე, რომ ფიროსმანის საავტორო უფლებები არ დაირღვეს. არის კი საკმარისი მხოლოდ მისი სახელის მითითება იმისთვის, რომ ორიგინალური ნაწარმოების ავტორის საავტორო უფლებები დაცულად ჩაითვალოს? რა სახით უნდა განხორციელდეს მოცემული დაცვა პრაქტიკაში? მართალია, სახელის მითითების მოთხოვნა ყველა ავტორის პირად, არაკონერვიე უფლებად მიიჩნევა, მაგრამ ეს დათქმა, თავისი არსით, დისპოზიციურია, რასაც ორიგინალური ნაწარმოების ავტორი სურვილისამებრ გამოიყენებს. თუმცა გადაამუშავებული ნაწარმოების ავტორისთვის ეს შეზღუდვა, ვფიქრობ, იმპერატიული უნდა იყოს და არა მის სურვილზე დამოკიდებული, რათა მან სხვისი ინტელექტუალურშემოქმედებითი საქმიანობის შედეგი არ მიითვისოს. ვფიქრობ, ამ მუხლთან მიმართებაში საკანონმდებლო ცვლილებები არ გვანყენდა, რომ კანონმდებელმა ბუნდოვანი განმარტებები ამოავსოს და საკითხი უფრო მეტად დააკონკრეტოს, თუ რას გულისხმობს მე-13 მუხლის მეორე პუნქტით გათვალისწინებული უფლების დაცვა, სახელის დაცვის უფლების მითითება კი იმპერატიულად უნდა დაწესდეს, რაც პრობლემის გადაწყვეტის ერთ-ერთ გზად მიმაჩნია.

Intellectual property is a benefit protected by Georgian legislation, regulated by more than one normative act, including Constitution of Georgia and Georgian Law on „Copyright and Related Rights“. An integral part of the intellectual property legislation is Copyright Law. Art is one of the spheres it protects, including painting, visual arts and other works of similar kind. It recognizes the institution of altered works of art, according to which it is possible to alter works of art to such extent that the initiator of the alteration will be able to present them for a separate copyright. The legislation does not deprive such a person of his creation and as he contributed his intellectual and creative work to the process of alteration this type of creation is protected in the same way as the original one. I think that we encounter legislation problem at the stage when the law says that „the author of the altered work of art must protect“ the copyright of the author of the original work (paragraph 2, Article 13 of the Law on Copyright and Related Rights). The Law does not make it clear what such a protection implies, which in its turn gives rise to a question where there is a border between an original and altered work of art; unless the person who alters the work fulfills this provision appropriately, he puts his intellectual and creative contribution in circumvention of the copyright, which is not that enviable. These cases are frequent in, for example, visual arts, when the painters' works are altered and new elements are added to them. For example, „Fishermen“ by Niko Pirosmani is often an object of such alteration. In this case dressed in a red shirt the main character of the canvas is found in many different compositions. The question is in what way the alteration should take place not to infringe Pirosmani's copyright. Is it enough to mention Pirosmani's name only to believe the painter's copyright protected? How can the given copyright be applied in practice? It is true that the requirement to mention the author's name is believed to be every author's non-property right. However, this assumption is dispositional itself, which the author of the original work uses at his will. Thus, I think this requirement must be imperative for the author of an altered work and not dependent on his will alone to prevent him from assuming the results of another person's intellectual and creative work. I think the amendments to this article of the law will not be inappropriate. The legislators should eradicate obscure explanations and make the implications of the second paragraph of Article 13, referring to copyright more specific; the right of name provision must be made imperative, which I believe is one of the ways of solving the problem.

საავტორო ჰონორარის შეგროვების პრობლემები საქართველოში

PROBLEMS OF ROYALTY COLLECTING IN GEORGIA

ავტორი: გიგა გაზდელიანი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის მე-4 კურსის სტუდენტი
Author: Giga Gazdeliani, The 4th course of the Law Faculty of Tbilisi state University

ავტორი არის ფიზიკური პირი, რომლის ინტელექტუალურ-შემოქმედებითი საქმიანობის შედეგადაც შეიქმნა ნაწარმოები. ავტორს არც თუ ისე მცირე შრომის განწევანა უწევს ნაწარმოების შესაქმნელად და ამ პროცესის შედეგი-ნაწარმოები, მის ისეთივე საკუთრებას წარმოადგენს, როგორც არის, მაგალითად, ავტომობილი ან სხვა პირადი ქონება. შესაბამისად არავის აქვს უფლება ავტორის საკუთრება გამოიყენოს მისი ნებართვის გარეშე, ამასთან არსებობს გამონაკლისებიც, რომლებზედაც ქვემოთ გვექნება საუბარი.

ნაწარმოების გამოყენებას, რომელიც საავტორო უფლებითაა დაცული, რიგ შემთხვევებში სჭირდება შესაბამისი ნებართვა და საავტორო ჰონორარის გადახდა. საავტორო ჰონორარის შეგროვების ორი გზა არსებობს, პირველ შემთხვევაში შეიძლება ეს თავად ავტორმა იტვირთოს, ხოლო სხვა შემთხვევებში ამას საავტორო უფლებათა ასოციაცია ახორციელებს, რაც ვფიქრობ ბევრად ეფექტური გზაა მიზნის მისაღწევად. სწორედ საქართველოში საავტორო ჰონორარის შეგროვების პრობლემებზე ვისაუბრებთ ამ სტატიაში.

საავტორო ჰონორარის შეგროვებისას ერთ-ერთ უმთავრეს პრობლემას წარმოადგენს დაბალი საზოგადოებრივი ცნობიერება. სხვა განვითარებული ქვეყნებისაგან გასხვავებით, ქართველი ხალხისთვის ამ ინსტიტუტის გაგება და შესისხლხორცება სირთულეს წარმოადგენს. ავტორის უფლებების დაცვა სიახლეა სოციალისტების და საკმაოდ რთულია ისევე და ისევე ჩვენი მენტალობიდან გამომდინარე მოსარგებლეს გააგებინო, რომ თუნდაც რესტორანში მოღვაწისას, მუსიკალური ნაწარმოების საჯაროდ შესრულების შემთხვევაში ობიექტს სჭირდება ლიცენზია, რომელიც, თავისთავად, ითვალისწინებს შესაბამის გადასახადს.

ერთი შეხედვით შეიძლება უსამართლოდ მოგვეჩვენოს, როდესაც, მაგალითად, მოსარგებლე ყიდულობს ლიცენზირებულ დისკს (რაც საქართველოში იშვიათობაა) ან რომელიმე საკაბელო პროვაიდერის მომსახურების სანაცვლოდ იხდის თანხას, შემდგომ კი ვერ იყენებს საკუთარ რესტორანში, ან ფიტნეს კლუბში, ვიანიდან, ამ პროდუქტის მიწოდება პირებისათვის, რომლებიც არ მიეკუთვნებიან ოჯახის წევრთა ან ახლობელთა რიცხვს, ჩვენი კანონმდებლობით ითვლება საჯარო შესრულებად და გამომდინარე აქედან საჭიროა ლიცენზია და ჰონორარის გადახდა, თუმცა გარდა კანონებისა, დისპოზიციური

An author of a work is a physical person, who has accomplished an intellectual creation. An author spares no effort to accomplish a piece of art and the result of this process - a creation represents his property in the same way as, let us say, a car or another type of private property represents yours. Accordingly, nobody has right to use this property without author's permission. However, there are some exceptions we are going to talk about below.

In certain cases using works protected by copyright requires a corresponding license and royalty pay-out. There are two ways to collect royalties. In the first case, the author takes care of this himself; while in the second case this is carried out by the copyright association, which, to my mind, is a much more effective way to achieve this aim. The present article deals with the problems of collecting royalties in Georgia.

One of the main problems of collecting royalties is law obedience consciousness of the society. Unlike other developed countries, Georgians find it difficult to understand and accept this institution. The copyright is a novelty for Georgian society and again and again, having in mind our mentality, it is quite difficult to explain to a consumer that playing a piece of music in public even during a restaurant celebration requires a license, which surely includes royalty pay-out.

At the first glance, it may seem unfair when a consumer purchases a licensed disc (which is a rare case in Georgia), or pays money to a cable TV provider and later cannot use it in his restaurant or fitness club because, in accordance with our legislation supply of product to persons who are not in the list of family members and close people is considered to be a public performance and thus a license and royalty pay-out are required. However, besides laws, disposition norms and EU directions, even considering the question from the viewpoint of fairness alone, there is a long row of reasons for necessity of collecting royalties. It is true that the consumer who has to pay a specific sum believes all this quite unfair. However, finally all this serves another benefit as well. In particular, 80 percent of the royalty pay-outs are transferred to authors, which is the only source of income for many of them. We can also mention that according to the statistics,

გიგა გაზდელიანი / Giga Gazdeliani

ნორმების და ევროკავშირის მითითებებისა, მარტივად, სამართლიანობის კუთხითაც რომ შევხედოთ ამ საკითხს არსებობს მთელი რიგი ჰონორარის შეგროვების აუცილებლობის მიზეზები, მართალია მოსარგებლისათვის რომელსაც უნევს კონკრეტული თანხის გადახდა საკმაოდ უსამართლოდ ჩანს ეს ყოველივე, თუმცა საბოლოო ჯამში ეს ყველაფერი ასევე ემსახურება სხვა სიკეთესაც, კერძოდ შეგროვებული ჰონორარი მიდის ავტორებთან და ბევრი ავტორისათვის ერთადერთ საარსებო წყაროს წარმოადგენს. ასევე შეგვიძლია ვთქვათ რომ სტატისტიკურად საქართველოში ერთ-ერთი ყველაზე დაბალი განაკვეთებია, რაც ქვეყნის ეკონომიკური და ზოგადად საზოგადოების მატერიალური მდგომარეობიდან გამომდინარეობს.

ერთ-ერთ სირთულეს წარმოადგენს ასევე, ის რომ განაკვეთები დგება საზოგადოებრივი კვების ობიექტების შემთხვევაში დასაჯდომი ადგილების რაოდენობის, სასტუმროებში ნომრების რაოდენობის, სავაჭრო დაწესებულებაში ობიექტის ფართობის მიხედვით, ეს იქიდან გამომდინარე წარმოადგენს პრობლემას, რომ შეიძლება იყოს ერთი და იგივე დასაჯდომი ადგილების რაოდენობა, ან ჰქონდეთ ერთნაირი ფართობი, მაგრამ შემოსავალი მკვეთრად განსხვავდებოდეს. მოსარგებლისათვის ეს, უკმაყოფილების ერთ-ერთ მიზეზს წარმოადგენს და მიაჩნია უსამართლოდ გადასახდელი ჰონორარის ამ ხერხით დათვლა, თუმცა აქ არის მთელი რიგი გარეშე ფაქტორები, მაგალითად ის, რომ მათი შემოსავალი წარმოადგენს კონფიდენციალურ ინფორმაციას და ასოციაცია მხოლოდ მოსარგებლის კეთილსინდისიერებაზე ვერ იქნება დამოკიდებული განაკვეთების დადგენისას, თავად „საავტორო და მიმიჯნავე უფლებათა შესახებ“ კანონის 64-ე მუხლის ან-ვ პუნქტშიც წერია, რომ „ლიცენზიების პირობები მხალხობრივი უნდა იყოს ერთი კატეგორიის ყველა მოსარგებლისათვის“ შესაბამისად ვსაკენით, რომ არ შეიძლება ერთი და იმავე ტიპის მოსარგებლების სხვადასხვა პირობებში ჩაყენება, ამ ყველაფრის გათვალისწინებით, მსოფლიოშიც სხვაგვარი დათვლის მექანიზმი ვერ მოიძებნა.

ასევე დიდი პრობლემა საზოგადოების აზრი „საავტორო და მიმიჯნავე უფლებათა შესახებ“ კანონთან დაკავშირებით, მიაჩნიათ, რომ კანონი დანერგულია მხოლოდ ავტორის დასაცავად და არ ითვალისწინებს ხალხის ინტერესებს, რაც არ არის სწორი მოსაზრება და მნიშვნელოვანია, რომ ჩვენ არ აღვიქვამთ ავტორის მიერ საკუთარი ნაწარმოების გამოყენების შეზღუდვა რაიმე კაბალურ საქციელად და კანონით მინიჭებული უფლებების ბოროტად გამოყენებად. ვერაინ ვერ აუკრძალავს პიროვნებას პირადი მოხმარებისათვის გამოიყენოს ესა თუ ის ნაწარმოები და ზოგადად არსებობს მთელი რიგი საფუძვლები ქონებრივი უფლებების შეზღუდვისა, ვინაიდან ქონებრივი (განსაკუთრებული) უფლება არის საკუთრებითი უფლება.

საკუთრება გარკვეული გარემოებებიდან გამომდინარე შეიძლება შეიზღუდოს და არც საქართველოს საავტორო და მიმიჯნავე უფლებების შესახებ კანონია გამონაკლისი და მასში გათვალისწინებულია როგორც საავტორო, ისე მიმიჯნავე განსაკუთრებული უფლებების შეზღუდვები. საავტორო მორალური უფლებები შეზღუდვას არ

Georgia has one of the lowest royalty rates which are stipulated by the country's economic and general financial condition of the population.

There is also another difficulty of setting rates for public catering places according to seats; for hotels - according to number of rooms; for trade centers - according to the area it occupies. It is problematic because the number of seats may be one and the same or it may occupy the same area but the income might differ radically. It is one of the reasons for dissatisfaction on the part of consumers who believe this way of calculating the royalty pay-out unfair. However, there is a number of external factors, for example one of them is confidentiality of their income and when setting rates the association cannot be guided by consumers' honesty only. Law on Copyright and Related Rights states in its paragraph 3 of Article 64 that „license conditions must be the same for all consumers of similar category“. Correspondingly, it is concluded that consumers of the same type may not have different license conditions. Having all this in mind, there are no different ways of calculating mechanisms in the rest of the world either.

Public opinion on Copyright and Related Rights law is another serious problem as well. It is believed that the law has been adopted with the aim of protecting copyright only and does not take into consideration rights of public, which is not a correct assumption and it is important not to perceive the authors' right to introduce restrictions on their works as a sort of bondage and abuse of right endowed them by law. Nobody can forbid a person to use this or that work of art for personal use and generally, there is a number of reasons for restrictions on property rights, as property (special) rights are right of ownership. And property, as we know, due to certain circumstances, may be restricted and Georgian Law on Copyright and Related Rights is not an exception to this and it envisages restrictions on both copyright and related special rights. Moral copyrights are exempt from restrictions; only special rights can be subject to restrictions. There is also another circumstance: in particular, special rights for only published works can be subject to restrictions. Copyright restrictions for published works are allowed in two cases: 1) using works of art for court proceedings and/or 2) using a piece of music for official or funeral ceremonies. In these cases the consumer is not liable to pay royalty for every use of the work of art and is often freed from this liability. The law envisages a number of circumstances when a work can be used without author's permission and without paying out royalties. Correspondingly, this law is not oriented on copyright only but on public interests as well.

Finally we come to the conclusion that together with all the above-mentioned circumstances, public awareness represents a serious problem for collection of royalties and it must be said that owing to Georgian Copyright Association little by little this topic becomes clearer to the public and absolute majority of consumers recognize the necessity of paying royalties. The Association has taken intensive steps to increase public awareness: association web page has changed

ექვემდებარება, იზღუდება მხოლოდ განსაკუთრებული უფლებები, ასევე არის კიდევ ერთი გარემოება, კერძოდ შეზღუდვა დასაშვებია მხოლოდ გამოქვეყნებულ ნაწარმოებთან დაკავშირებულ განსაკუთრებულ უფლებებზე. გამოუქვეყნებელ ნაწარმოებებზე უფლებების შეზღუდვა დასაშვებია ორ შემთხვევაში: ნაწარმოების გამოყენება სასამართლო წარმოებისათვის ან/და მუსიკალური ნაწარმოების გამოყენება ოფიციალური და სამგლოვიარო ცერემონიების დროს. მოსარგებლეს არ უნევს ნაწარმოებთან დაკავშირებულ ყოველ ქმედებაზე ჰონორარის გადახდა და ის ხშირად გათავისუფლებულია ამგვარი ვალდებულებისაგან, კანონი ითვალისწინებს მთელ რიგ გარემოებებს როდესაც მას შეუძლია გამოიყენოს ნაწარმოები ავტორის თანხმობისა და მისთვის ჰონორარის გადახდის გარეშე. შესაბამისად ეს კანონი არ არის გათვლილი მხოლოდ ავტორთა დაცვისათვის და საზოგადოების ინტერესებიც გათვალისწინებულია.

საბოლოო ჯამში მივდივართ იმ აზრამდე, რომ ყველა ზემოთდასახელებულ გარემოებასთან ერთად უდიდეს პრობლემას საავტორო ჰონორარის შეგროვებისას ნაწარმოადგენს მოსახლეობის ინფორმირებულობა და უნდა ითქვას, რომ საქართველოს საავტორო უფლებათა ასოციაციის დამსახურებით ეს თემა საზოგადოებისათვის ნელ-ნელა უფრო გასაგები ხდება და მოსარგებლეთა აბსოლუტურ უმრავლესობას გათვითცნობიერებული აქვს საავტორო ჰონორარის გადახდის აუცილებლობა. საზოგადოებრივი ცნობიერების ამაღლებისათვის ასოციაციამ ინტენსიური ნაბიჯები გადადგა: შეიცვალა ასოციაციის ვებ გვერდი, რომლის საშუალებითაც საავტორო და მომიჯნავე უფლებების განხორციელების სფეროში მიმდინარე პროცესები უფრო ხელმისაწვდომი გახდა ნებისმიერი დაინტერესებული პირისათვის, ასოციაციის მიერ დაიწყო ფართომასშტაბიანი კამპანია სახელწოდებით „ნუ დაარღვევ საავტორო უფლებას!“ ჩატარდა აქციები, კონცერტები და სხვა სახის ღონისძიებები ამ თემასთან დაკავშირებით. გამოიცა მუსიკალური ალბომი და რაც ძალიან მნიშვნელოვანია, გამოიცა საქართველოს ისტორიაში პირველი რეგულარული ჟურნალი „Copyright“-ი. ჩემი აზრით, სწორედ ესაა თუნდაც ჰონორარის შეგროვების პრობლემის გადაჭრის უმთავრესი გზა. საზოგადოებრივი ცნობიერების ამაღლება და ამ საკითხის თითოეული მოქალაქისთვის სწორი ფორმით მიწოდება. ამას წარმატებით ასრულებს საქართველოს საავტორო უფლებათა ასოციაცია, რაც მის მიერ შეგროვებული ჰონორარის ყოველწლიურ ზრდაშიც გამოიხატება.

which made the current processes in the sphere of copyright and related rights more available to any interested person; the association launched a large-scale campaign called „Do not infringe the copyright!“, actions, concerts and other events were held in connection with this topic. There was a music album issued and, what is of utmost importance, there is the first in Georgian history release of a periodical „The Copyright“. To my mind, increase of public awareness and correct presentation of the topic to every citizen is the most important way even from the viewpoint of collecting royalties. Georgian Copyright Association is a success in carrying out these objectives which is reflected in annual increase of collected royalties as well.

PRESENTS | წარმოგიდგინო

[HTTP://GEOAIR.BLOGSPOT.DE/](http://GEOAIR.BLOGSPOT.DE/)

ქართველები უცხოეთში GEORGIANS ABROAD

გეოაირი წარმოგიდგინო: საუბარი ხელოვანთან. თოლია ასტახიშვილს, რომელიც დილან პირსთან ერთად მუშაობს. ესაუბრა სოფო ტაბატაძე, არქიდრომის სახელით (არქიდრომი, თანამედროვე ხელოვნების არქივი)

GEOAIR PRESENTS: INTERVIEW WITH AN ARTIST TOLIA ASTAKHISHVILI, WHO WORKS WITH DYLAN PEIRCE BY SOPHIA TABATADZE ON BEHALF OF ARCHIDROME (ARCHIDROME - CONTEMPORARY ART ARCHIVE)

„ზუსტი ტემპერატურა“

თოლია ასტახიშვილი (დაიბადა 1974 წელს, თბილისში) და დილან პირსმა (დაიბადა 1977 წელს, პარიზში) 2000 წელს ერთად დაწყეს მუშაობა ლონდონში, ჩელსი კოლეჯში. 2007 წლიდან ისინი Astali/Peirce-ის სახელით მოღვაწეობენ. მათი ბოლო წლების პერსონალური გამოფენები მოეწყო დიუსელდორფში, პეტრა რინკის გალერეაში (2014); ბერლინში, ვალერეა ანსელმსა (2013) და ავტოცენტრში (2012). ისინი ცხოვრობენ და მუშაობენ ბერლინში.

ჩემთვის თქვენი ნამუშევრები არის ფორმისა და კონცეფციის სინთეზი. ამას თუ ორ პოლუსს ვუწოდებთ, თქვენი ნამუშევრები ერთიც არის და მეორეც. თუ შეგიძლია მოყვე იმ პროცესზე, თუ როგორ იწყებთ ნამუშევარს და როგორ ავითარებთ მას. იდეიდან მიდისხართ ფორმამდე თუ პირიქით?

თვითონ ამ შეკითხვაზე აგებული ჩვენი მუშაობის პროცესის დიდი ნაწილი. ფაქტობრივად, არც ერთი მხარეა და არც მეორე. არც იდეიდან მივდივართ ფორმამდე და არც პროცესიდან - იდეამდე. როგორ ხდება ხოლმე ეს ყველაფერი, ძალიან ძნელი ასახსნელია. ერთმანეთთან ბევრს ვლაპარაკობთ და ბევრ ცდებს ვატარებთ: ესკიზებიდან დაწყებული, სამგანზომილებიანი მოდელების აგებით დამთავრებული. მთავარია, რომ ნამუშევარს ქონდეს ზუსტი ტემპერატურა. ეს ტემპერატურა ჩემთვისაც და დილანისთვისაც ერთია, შეიძლება ერთადერთია, რაც ორივემ ზუსტად ვიცით. ნამუშევარში არ უნდა იყოს არც

„RIGHT TEMPERATURE“

Tolia Astakhishvili (born in 1974 in Tbilisi) and Dylan Peirce (born in 1977 in Paris) began their work together in 1977 in Chelsea college of Art, London. They have been working under the name of Astali/Peirce since 2007. Their recent personal exhibitions were held at Petra Rinck Gallery, Düsseldorf (2014), Ronaldo Anselmi Gallery (2013) and in Autocenter in Berlin (2012). They live and work in Berlin.

I see your works as synthesis of form and concept. If we call it two poles, your works are both - the former and the latter. Can you speak about the process - how you begin your work and how you develop it. Do you start with the idea and develop it to the form or vice versa?

A large part of our work process is based on this question. Actually, it's neither of them. We move neither from the idea to the form, nor from the form to the idea. I find it very difficult to explain the way it usually happens. We talk a lot and have different attempts beginning with the sketches and finishing with creating 3D models. The most important is to give the work the right temperature. This temperature is the same for both Dylan and I, perhaps the one and only thing we both know exactly. The work must avoid too obvious expression of our idea, while at the same time it must state exactly what we want to say without any exaggerations.

გადამეტებულად ცხადი ის, თუ რისი თქმა გვინდა და, ამავე დროს, ზუსტად უნდა ითქვას სათქმელი, ყველაფერი ზედმეტის გარეშე.

შეიძლება ამ ზუსტი ტემპერატურის დადგენას ელემენტების სიმრავლესთან მივყავართ. რამდენიმე ელემენტი უნდა შეიკრას, რომ რაღაც საერთო და ახალი შეიქმნას. ამ ეტაპზე ფილმზე ვმუშაობ და იქაც, მონტაჟის დროს ხდება გადანყვებილების მიღება. თითქმის შეუძლებელია, ზუსტად იცოდე, იმუშავენ თუ არა წინასწარ დაგეგმილი იდეა.

ინსტალაციის შემთხვევაში, ჩვენი ნამუშევარი მხოლოდ საგამოფენო სივრცეში იღებს საბოლოო ფორმას. აქედან გამომდინარე, რაც არ უნდა დავგეგმოთ წინასწარ, მაინც საგამოფენო სივრცეში დგინდება საბოლოოდ, რა რასთან ერთად იქნება კომბინაციაში და როგორ გაერთიანდება ეს ყველაფერი მოცემულ სივრცეში. ქანდაკებასა და ორგანოზომილებთან ნამუშევარს შორის კავშირი მაშინ უფრო დგება, როდესაც არცერთი არის პიედესტალზე და არც მეორე ჩარჩოში.

რამდენად მნიშვნელოვანია თქვენთვის, რომ ნამუშევრის ნახვის დროს მნახველმა თქვენი კონცეფციის შესახებ იცოდეს?

თუ ნამუშევრის ვიზუალური მხარე მის შინაარსს ბოლომდე ვერ გამოხატავს, მაშინ შესაბამის სათაურს ვარქმევთ.

მახსენდება ერთი კოლაჟი, რომელიც გავაკეთეთ ნიგინიდან, სადაც ყოველ გვერდზე კლასიკურად იყო ნაჩვენები ერთი მხატვრის სხვადასხვა ქანდაკება. ჩვენ ეს ქანდაკებები ამოვჭერთ, ცარიელი პიედესტალები დავასკანერეთ და შემდეგ ერთ ფურცელზე 15-ჯერ თუ 20-ჯერ ამოვბეჭდეთ. ზოგი პიედესტალი ერთმანეთს არ დაემთხვა გვერდებსა და სიმაღლეში და ერთი კრისტალი გამოვიდა. იმის მიუხედავად, რომ მნახველისთვის არ აგვიხსნია ამ ნამუშევრის გაკეთების პროცესი, ვიზუალურად ის თავის როლს მაინც ასრულებდა, როგორც საინტერესო ფორმა, რომელიც ცნობისმოყვარეობას აღძრავს.

რადგან ორნი მუშაობთ, ალბათ, მუშაობის სპეციფიკაც განსხვავებულია. შეგიძლია ამაზე ისაუბრო?

მარტო როდესაც მუშაობ, ზოგჯერ არის, რომ წინ იყურები და გვერდზე რაღაცას ხედავ, მაგრამ როგორც კი თავს მიატრიალებ, ვეღარ ხედავ. თითქოს, თვალის კუთხიდან დანახულივით არის რაღაც იდეა და გჭირდება, რომ ამის კრისტალიზაცია გააკეთო. ჩვენ ამ დროს ერთმანეთს ვუზიარებთ აზრებს, რაც ამ იდეის „ამოყვანაში“ გვეხმარება.

ჩვენი მუშაობა არის დიალოგი და როგორც დიალოგში, აქაც შეიძლება იყოს გაუგებრობა, თუმცა ჩვენ უკვე ჩვენი ელემენტების დიდი ლექსიკონი გვაქვს, რაც კომუნიკაციაში გვეხმარება.

ზოგჯერ ხდება, რომ ჩვენ ორნი, უბრალოდ, დროში ვცდებით ერთმანეთს. საწყისი იდეა შეიძლება ერთს ეკუთვნოდეს, რაღაც დროის შემდეგ ის მეორემ აიტაცოს და უფრო საინტერესოდ განავითაროს.

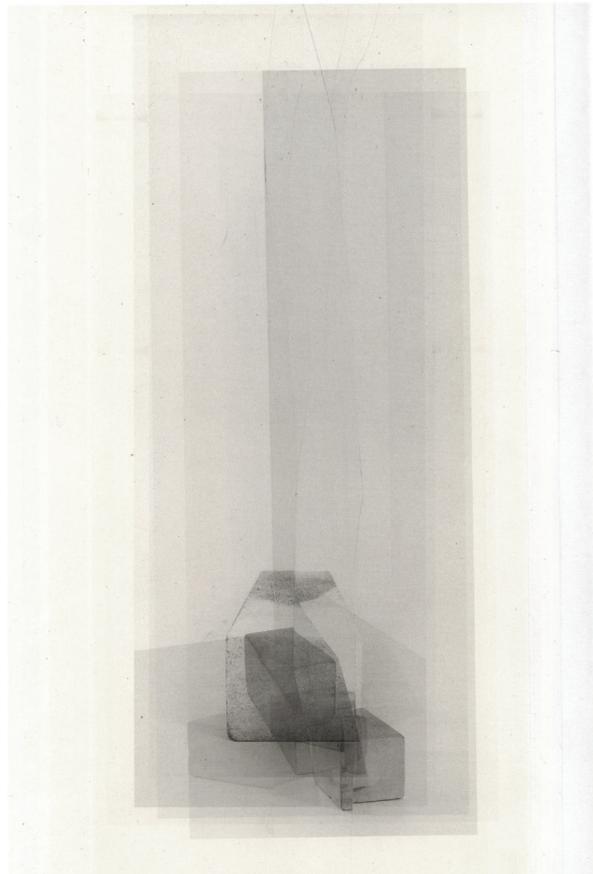
Maybe we follow numerous elements while looking for this right temperature. Several elements must interact to create something common and new. I am working on a film at this stage where many decisions have to be made while editing. It is next to impossible to exactly know beforehand if the planned idea will work or not.

In the case of installations, our work takes its final form in the exhibition hall only. Hence, whatever our plans are, it is still in the exhibition hall that we decide on the way the exhibits will be finally combined and the way they will fit in the given area. The connection between a statue and two-dimensional work is better established when the former is off the pedestal and the latter is out of frame.

Do you think it is important, if at all, for the viewer to know your conception when observing your work?

If the visual side of work does not express its idea then we give it a corresponding title.

I remember one collage we made of a book where every page classically showed different sculptures by the same sculpture. We cut these sculptures off their pedestals, scanned the empty pedestals and then printed them out on one page 15 or 20 times. Sides and sizes of some pedestals

„უძრავი უსათაურო“ 21x29სმ. ქავლური ბეჭდვა, გადაბეჭდილი / „Still untitled“, 21x29 cm, inkjet overprint

თქვენ ახალ კატალოგში ცალ მხარეს არის ფოტო-კოლაჟი და მეორე მხარეს ამ კოლაჟის უკანა მხარე ტექსტია, შეგიძლია ეს განმარტო?

კოლაჟებისთვის ვიყენებთ ფოტოებს, რომლებიც სხვადასხვა ჟურნალიდან და წიგნებიდანაა ამოჭრილი. ამ სურათების უკანა მხარეს ხშირად არის ტექსტი და მუშაობის დროს საინტერესო და პოეტურ წინადადებად მივივით - რომ ენა არის გამოსახულების უკანა მხარე „Language is the backside of the image“. ჩვენს ახალ კატალოგში მარჯვენა გვერდზე მოთავსებულია კოლაჟი და მარცხენაზე კოლაჟის უკანა მხარე. ეს უკანა მხარე არის სურათის კულისები, სადაც კოლაჟის ტრილობები და ქირურგიული ჩარევა ჩანს. თუ კოლაჟის წინა მხარე მინც მთლიანობას ქმნის და ჰარმონიულად გამოიყურება, იმის მიუხედავად, რომ გამოსახულების სხვადასხვა მხარე „ძალით“ არის ერთმანეთთან მიწეული და გადაკერებული, უკანა მხარე ამ „ძალადობის“ ფაქტს თვალსაჩინოს ხდის. ამ წიგნის დავალიერებისას, თვალი ავტომატურად მარცხენა მხარეს მიდის, სადაც ტექსტია და გგონია, რომ უნდა წაიკითხო, მაგრამ აღმოჩნდება, რომ ესეც კოლაჟია, ანუ კოლაჟის უკანა მხარეა.

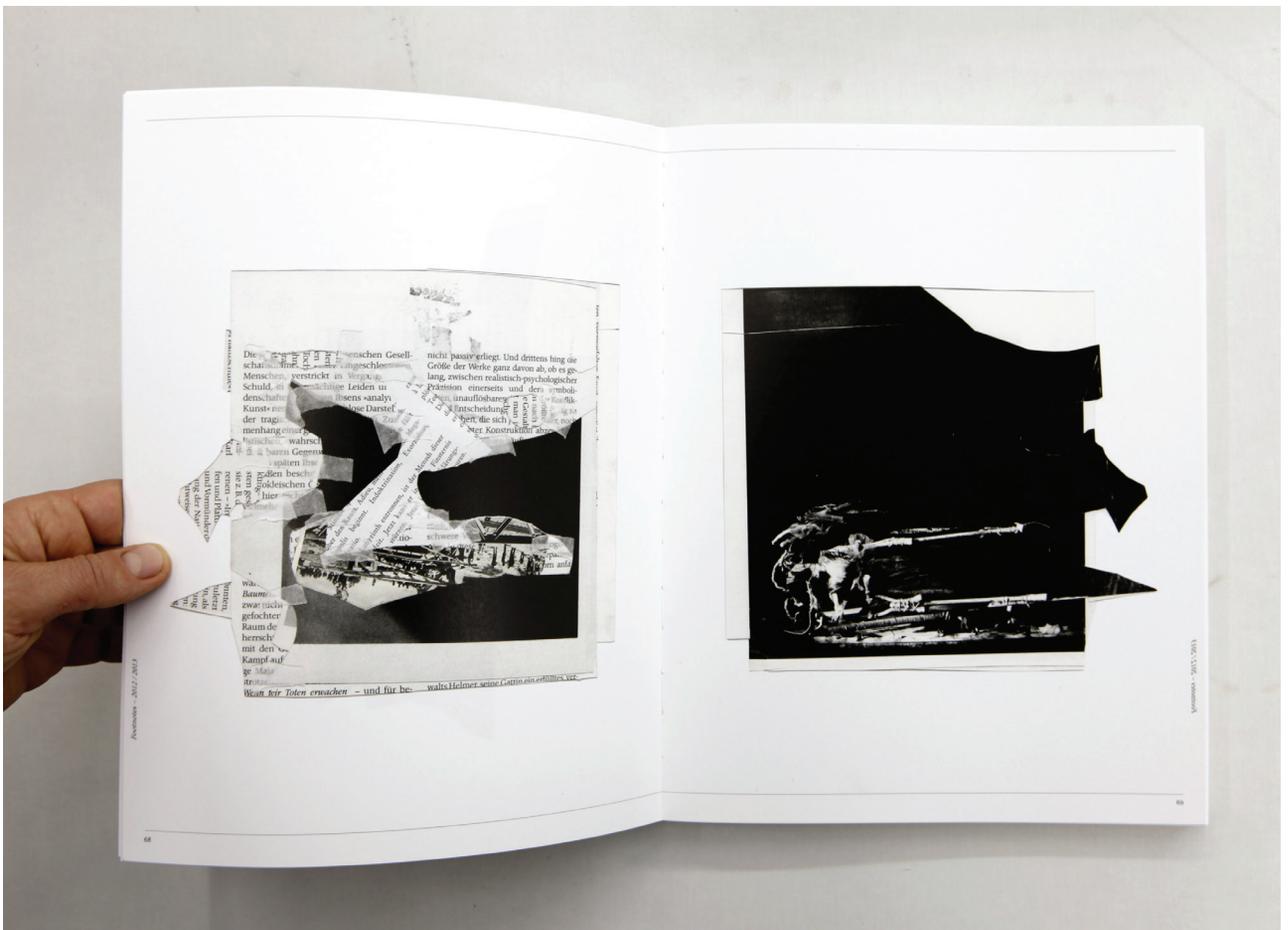
ამ „ძალადობას“ რა მნიშვნელობა აქვს?

did not fit each other and we got a single crystal. Although, we did not explain the process of creating this work to the viewers, it still performed its visual role of an interesting, curiosity evoking form.

As you two work together, you must have a different specific character of work. Can you speak about it?

When you work alone, you sometimes look forward and see something by your side, but as soon as you turn your head you can see it no longer. As if you caught glimpse of some idea and you need to crystallize it. In such cases, we share ideas with each other, which help us „develop“ this idea. Our work is a dialogue and just like a dialogue it can bring in some misunderstandings too. However, we already have a large vocabulary of elements, which helps our communication. Sometimes it happens that the two of us just outstrip each other in time. The initial idea may belong to one of us, however some time later the other may abstract it and develop in a more interesting way.

There is a collage on one page of your new catalogue, while the other page shows the back of the collage - a text. Can you explain it?

„სქოლიო“ კატალოგი / „Footnotes“ catalogue

კოლაჟში შეიძლება ადამიანის ყურის ბიბილოს გარეთა კონტური მანქანის პარპრიზის ნაწილთან შეაერთო და შუაში სარკის კონტური და ქურქის სახელო ჩაამატო. ამ ყველაფრის თავმოყრით იქმნება ახალი ობიექტი და იმის გამო, რომ ერთი გამოსახულება ვიზუალურად აგრძელებს მეორეს, იქმნება ჰარმონია. შეიძლება ჰარმონია არც იქმნება, მაგრამ იქმნება ობიექტი და მის არსებობას გარკვეული ავტორიტეტიც ენიჭება.

მაგრამ ამ ობიექტის შექმნის ერთ-ერთი ასპექტი არის ძალადობა. ნაძალადევად არის მიტანილი ჩაიდნის ყური ადამიანის ტუჩთან, რომ აბსოლუტურად სხვა ობიექტი შეიქმნას. ეს ძალადობა არ ჩანს ამ გამოსახულებაში, მაგრამ მისი ნაწილია. უკანა მხარის ჩვენებით ისიც მივიღეთ, რომ ის უფრო მნიშვნელოვანი გახდა. ეს, რაღაც დონეზე, დემოკრატიზაციაც არის, იმ გაგებით, რომ არამნიშვნელოვანიც ხდება წამყვანი.

ამ დემოკრატიზაციამდე როგორ მიხვედით?

მაგაზე ერთმანეთთან არ შევთანხმებულვართ, ასე გამოვიდა მას მერე, რაც ბევრ ნამუშევარში აღმოვაჩინეთ ეს ტენდენცია.

კოლაჟებზე როგორ მუშაობთ და რა მასალას იყენებთ?

კოლაჟები შექმნილია არსებული ფოტოების ფონებით და კონტურებით. ფოტოში ცენტრალური ფიგურა ამოჭრილია და მისი კონტურები ერთმანეთთან არის მიწეული. ის ფაქტი, რომ მარჯვენა და მარცხენა მხარეს ერთად მოაქცევ, ჩრდილოეთს და სამხრეთს გააერთიანებ, კუმშავს და აძლიერებს ამ სურათის პოტენციალს. თუმცა შეიძლება ვინმესთვის ცენტრალური ფიგურის ამოჭრა მთავარი პოტენციალის გაქრობას ნიშნავდეს.

ბევრი მასალა გვაქვს სხვადასხვა წყაროდან. ეს შეიძლება იყოს ყოველდღიური ამბების, პოლიტიკური, სამეცნიერო, სამედიცინო და მოდის ფოტოების, ასევე თეატრის შესახებ წიგნების ნაკრები. ამ წიგნებიდან ამოჭრილი მასალით გაკეთებული გვაქვს ერთგვარი კოლექცია და ამ მასალას კარგად ვიცნობთ.

ზოგ სურათს ბევრჯერ ვიყენებთ. ეს არის გამეორება, რომელიც ზუსტად არც მეორდება, თითქოს იგივე მოვლენა ოდნავ გვერდიდანაა დანახული. ყოველთვის დიდი მნიშვნელობა აქვს, რა პერსპექტივიდან და რა კონტექსტში შეხედავ ობიექტს.

წიგნების დაჭრისას არ გვაქვს ძალადობის შეგრძნება?

ზოგზე კი და ზოგზე არა. საქმე ისაა, ჩვენი მასალა ამოჭრილია გადაყრილი წიგნებიდან, რაც საზოგადოებას აღარ ჭირდება. უმეტესწილად, ეს არის ნაპოვნი ან ძველმანებში ნაყიდი წიგნები.

ზოგჯერ ისეთი შეგრძნება მაქვს, რომ როდესაც წიგნი დახურულია, ის გამოსახულებები, რომლებიც ამ წიგნებშია, ღამე ერთმანეთში გადი-გამოდიან და დიალოგი აქვთ. ამ შემთხვევაში არ მაქვს ძალადობის გრძნობა. თეატრის ფოტოების შემთხვევაში, თითქოს სხვადასხვა პიესის ფოტოები უნდა გაერთიანდეს, რითიც რაღაც დაუნერვლი პიესა გათამამდება. მაგ დროს მგონია, რომ სხვადასხვა

In our collages we use photos which are cut out of different books and magazines. The backs of these pictures contain texts and during our work we came to an interesting and poetic sentence: „Language is the backside of the image“.

The right page of our new catalogue contains a collage, while the left page contains its backside. This backside is the backstage of the picture, which shows collage cuts and surgical interference. While the front of the collage shows unity and looks harmonious (even though different sides of the image are „forced“ to fit one another), the backside makes the fact of this „violence“ visible to the viewer. When looking through this book your eyes automatically run to the left side where you think there is a text to read, however, you discover the backside of the collage.

What does this „violence“ mean?

A collage may join an outer contour of a human ear lobe with parts of a car dashboard and have a mirror contour and a fur coat sleeve added in the middle. By means of piling all this, you create a new object and a visual prolongation of one image into another. There may be no harmony but an object is created and its existence assumes a certain authority. However, one of the aspects of this action is violence. A kettle handle is forced to a human lip to create an absolutely new object. This violence is not visible in this image, but it is part of it. By showing the backside we managed to make it more important. At a certain level it is a democratization of elements too, as insignificant parts becomes leading figures in our work.

How did you get to this democratization?

We failed to agree on this question. It turned out to be so after we discovered this tendency in many works.

How do you work at a collage and what material do you use for it?

Collages are made of existing photo backgrounds and contours. The central figure in a photo is cut out and its contours are joined. The fact is that by bringing right and left sides together you join the south and the north which contracts and enforces the potential of the picture. However there may be somebody for whom cutting out the central figure would mean disappearance of the main potential. We have got a lot of materials from different sources. It can be a digest of daily news, political, scientific, medical and fashion photos as well as books on theatre. We have created kind of a pool of materials cut out of numerous books and we know this material well. We use some of the pictures many times. It is repetition which is not repeated exactly. It is as if the same phenomenon is seen a little bit from aside. The perspective and context in which the object is observed are always very important.

Don't you have a feeling of violence when cutting books?

„ნაკერები“, შავი ДСП, პოლიესტერი, კოლაჟი, ბეტონი, გაქვავებული ხე / „Seams“, black MDF, polyester, collage, concrete, petrified wood

საათის მექანიზმი, 700 x 700 x 400 სმ, შავი ДСП, პოლიესტერი, კოლაჟი, მეტალი, პლექსიგლასი / „Clockwork“ 700 x 700 x 400 cm, black MDF, polyester, collage, metal, plexiglass (detail)

გამოსახულებას შორის რაღაც დიალოგი დგება და მე, უბრალოდ, მათ ერთმანეთთან ვაკავშირებ.

იმის გამო, რომ თქვენი ნამუშევრების შესაქმნელად მასალას სხვისი ნამუშევრებიდან იყენებთ, რამდენად გაქვთ გაცნობიერებული ამ კონტექსტში საავტორო უფლებები?

რადგან ის ნიგნები, რასაც ჩვენ ვიყენებთ, ხალხის თაროებიდან გადარჩეული და გადაყრილია, არ მაქვს პრობლემა, რომ დაფჭრა. მეორეა ის, რომ ეს ფოტოები ყოველდღიურ ამბებს ასახავს, რომლებიც უკვე მოხდა. ეს მასალა კი, ჩემი აზრით, ყველას ეკუთვნის და, შესაბამისად, არ ვფიქრობ, რომ ვიღაცას რაღაცას ვპარავ. ასევე ის, რომ ჩვენ მოცემული გამოსახულების ძალიან პატარა ნაწილს ვაჩვენებთ. ჩვენ კოლაჟებში არ ჩანს სხვისი ობიექტივიდან დანახული ცენტრალური სუბიექტი, რადგან სხვისი ნამუშევრის მხოლოდ რამდენიმე უჯრედს, რამდენიმე მოლექულას ვიყენებთ.

ძირითადად, რა მასალით ქმნით ნამუშევრებს?

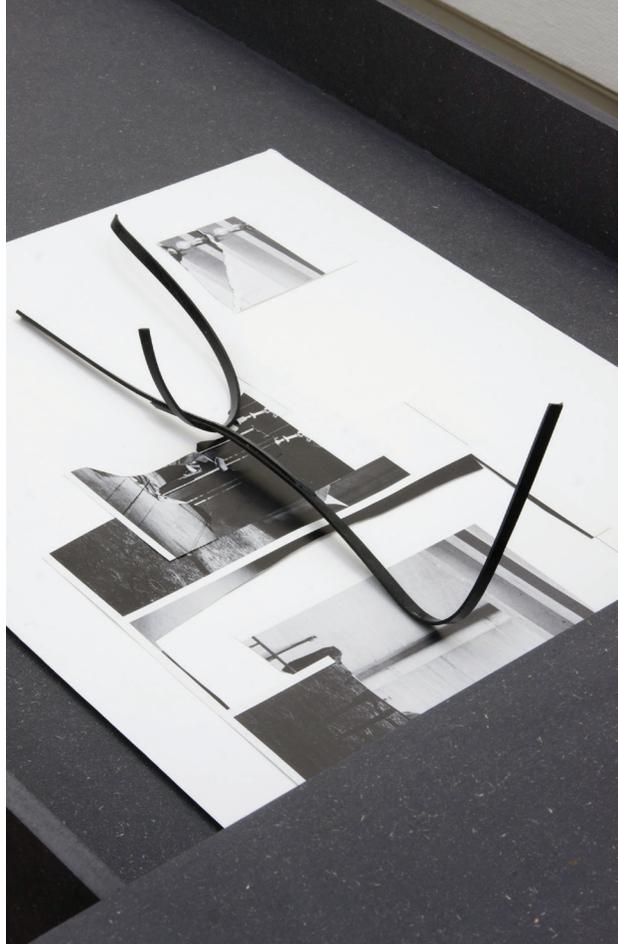
ხშირად ვიყენებთ ДСП-ს და მუყაოს. მუყაოს ქანდაკებები გავს ალუმინისას, შავი ДСП-სგან გაკეთებული ნამუშევრები კი შავ მეტალს. ჩვენ გვაინტერესებს ის მასალები, რომელთა ფაქტურაც სხვა მასალას გავს. ასევე, გამოგვიყენებია ბეტონი, რომელიც პოლიეთილენზე მილიმეტრიან შრეებად დავასხით. წინიდან ბეტონის ფაქტურა მძიმე მასალად აღიქმება, ხოლო როცა მას გვერდიდან შეხედავ, ჩანს, რომ ის ძალიან მსუბუქი და მსხვრევადაა.

კიდევ პოლიესტერს ვიყენებთ, რადგან ამ მასალას აქვს როგორც ტექნოლოგიური, ისე ორგანული ფაქტურა. თუმცა არ მინდა, მართო ამ მასალებით შემოვიფარგლო, რადგან მომავალში შეიძლება ბევრი სხვაც გამოვიყენოთ.

Sometimes - yes, and sometimes - no. The case is that our materials are cut out of the thrown away books the society does not need any more. Mostly these are the books we found or bought in second hand shops. Sometimes I have a feeling that when a book is closed, the images in it meet each other and have a dialogue. In this case, I do not have a feeling of violence and I believe I reveal what is performed beyond the said, and out of the focus. In case of theatre photos it is like combining photos from different plays, by means of which some unwritten play will be performed. At this time I think that different images have some dialogue and I just bring them together.

To create your works, you use other people's works, to what extent do you take copyright into consideration in this context?

As the books we use are sorted and thrown out from people's shelves, I do not have problem of cutting them. The second thing is that these photos show daily routine which has already happened. I think this material belongs to everybody and nobody and correspondingly, I do not think I steal anything from anybody.

საათის მექანიზმი, 700 x 700 x 400 სმ, შავი მძი, პოლიესტერი, კოლაჟი, მეტალი, პლექსიგლასი / „Clockwork“ 700 x 700 x 400 cm, black MDF, polyester, collage, metal, plexiglass (detail)

We also show a tiny part of the given image. Our collages do not show central objects taken by other people's cameras as we use just a few cells, a few molecules of other people's works.

What materials do you generally use for your installations and sculptures?

We often use MDF and cardboard. Cardboard statues look like aluminum ones. Works made of black MDF look like made of black metal. We are interested in materials with the texture resembling other materials.

We also used concrete, which we pour in millimeter layers over polystyrene. The foreground looks like a massive concrete texture; while when you watch it from aside, you see that it is very light and fragile.

In addition to that we use polyester, as this material offers both technological and organic textures.

However, I do not want to restrict myself to these materials only, as we may use many others in future.

პორტრეტი: თოლია ასტახიშვილი და დილან პირსი / Portrait Tolia Astakhishvili and Dylan Peirce

უცხოელები საქართველოში

FOREIGNERS IN GEORGIA

2014 წლის 2-12 აპრილის პერიოდში, გეოეარმა მოაწყო ვორკშოპი პროექტის - „ვაკანტური ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპა“ ფარგლებში. პროექტის პარტნიორები და მონაწილეები არიან „KÉK“-ი უნგრეთის თანამედროვე არქიტექტურის ცენტრი და „4AM“-ი - არქიტექტურისა და მედიის ფორუმი.

პროექტი „ვაკანტური ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპა“ გახლავთ 2013 წელს წამოწყებული VAC (Vacant Central Europe) პროექტის გაგრძელება, რომელიც KÉK-ი - უნგრეთის თანამედროვე არქიტექტურის ცენტრის მიერაა ინიცირებული. მისი მიზანია, ყურადღება გაამახვილოს ვაკანტური შენობების პრობლემაზე, ცარიელი შენობების რუკაზე დატანის გზით, დაგეგმარების ინსტრუმენტების მოკვლევით, არქიტექტურული მექანიზმების მოკვლევით და, ასევე, ასეთი ვაკანტური შენობების დროებითი ექსპლუატაციის გამოცდილების გაზიარებით, სტრატეგიების გაცვლით, რაც ხელს შეუწყობს მიტოვებული და უფუნქციოდ დარჩენილი შენობებისთვის ახალი დანიშნულების და გამოყენების მინიჭებას. პროექტი ითვალისწინებს ეკონომიკური კრიზისის ნეგატიური ეფექტის და პოსტინდუსტრიული ეკონომიკის გარდაქმნას - პროექტის ერთ-ერთი მიზანია არასამთავრობო ორგანიზაციების დახმარება, სოციალური საწარმოს და სოციალური მიზნებით მოქმედ თემთა დაჯგუფებების პოვნა და ურბანული საკუთრების გამოყენება დროებითი სარგებლობისთვის. ამ ინიციატივებისთვის ადგილის მოძებნით, პროექტი ასრულებს კატალიზატორის ფუნქციას, რომელიც ორგანიზაციებს ეხმარება ითანამშრომლოს იგივე შენობაში არსებულ სხვა დანიშნულების და ფუნქციის ორგანიზაციებთან, მოხდეს სინერგია და გააფართოვონ საკუთარი შესაძლებლობები. მთავარი მიზანია ვაკანტურობასთან მიმართებაში ადგილობრივი პოლიტიკის შეცვლა. აღნიშნული ადგილების დროებით სარგებლობით, ჩვენ მიზნად ვისახავთ ამ შენობების გადარჩენას სრული განადგურებისგან, რადგანაც უმეტესობა მათგანი სარგებლობაში არაა, მიტოვებულია და არასაკმარისი დაფინანსების გამო, სახელმწიფოს არ შეუძლია ამ შენობების მოვლა-პატრონობა. არასამთავრობო ორგანიზაციების, სოციალური საწარმოების, სათემო ჯგუფებისა და ინდივიდების მიერ ამ შენობების გამოყენება მათ შესახებ ინფორმაციის გავრცელებას შეუწყობს ხელს. ეს კი შენობებს შესაძლებლობას მისცემს, რომ ინფრასტრუქტურის ახალი შესაძლებლობით და ახალი ფუნქციით ამოქმედდეს.

KÉK-მა (უნგრეთის თანამედროვე არქიტექტურის ცენტრი, ბუდაპეშტი) წამოიწყო და ახორციელებს რამდენიმე ღონისძიებას, კვლევით პროგრამას, პუბლიკაციების პროექტს და საერთაშორისო თანამშრომლობას. ვაკანტურობის პრობლემას KÉK-ი დიდი ხანი განიხილავდა.

From 2nd to 12th of April 2014 GeoAIR initiated a workshop and interventions in the framework of the project VCEE (Vacant Central and Eastern Europe). Project partners and invited guests were KÉK - Hungarian Contemporary Architecture Centre and 4AM - Forum for Architecture and Media.

The Vacant Central and Eastern Europe project follows the project VAC (Vacant Central Europe) initiated in 2013 by KÉK - Hungarian Contemporary Architecture Centre. It aims to address the problem of vacancy by mapping empty properties, by researching planning instruments, architectural tools and by exchanging experiences and strategies of intervention that make the temporary use of empty properties and their conversion for another use possible. The project's objective is to turn the negative effects of the economic crisis and post-industrial economic restructuring into opportunities - one of the target of the project is to help NGOs, social enterprises as well as community groups with social objectives to find and access vacant urban properties for temporary use. By finding space for these initiatives, the project aims to serve as a catalyst in helping organisations cooperate with other functions and uses in the same spaces, creating synergies and unfold their capacities. The main target is to change local policies' approach to vacancy issue. Through temporary use of these spaces we aim to rescue these buildings from total destruction as many of them are out of use, abandoned and due to insufficient financial means state has no possibility to take care. Through temporary usage NGOs, social enterprises, community and individuals raise awareness and create other possibilities and functions for out of use infrastructures.

KÉK - Hungarian Contemporary Architecture Centre (Budapest, HU), have initiated and managed a variety of events, research programs, publication projects and international cooperation. The theme of vacancy has been long-term issue for KÉK, represented by LeventePolyák (curator and urban policy researcher). <http://kek.org.hu/lakatlan/>

4AM Forum for Architecture and Media (Brno, CZ) represents an open platform of experimental approaches and a wide range of activities related to architecture, urbanism, urban space, contemporary art, and new media. Within such an inter-disciplinary framework and with emphasis

Nyugati Grund, Budapest, HU (photo by István Keresztes)

ამ ორგანიზაციას წარმოადგენს ლევენტე პოლიაკი (კურატორი და ურბანული პოლიტიკის მკვლევარი) <http://kek.org.hu/lakatlan/>.

4AM Forum for Architecture and Media - 4AM არქიტექტურისა და მედიის ფორუმი (Brno, CZ) არის ექსპერიმენტული მიდგომის ღია პლატფორმა და არქიტექტურასთან, ურბანიზმთან, თანამედროვე ხელოვნებასთან და მედიასთან დაკავშირებული ფართო სპექტრის აქტივობები. თანამედროვე კულტურული და სოციალური ფენომენი და მასთან დაკავშირებული საკითხები ღია განხილვის თემაა საერთაშორისო სემინარებზე, ლექციებზე, გამოფენებზე და სხვადასხვა საზოგადოებრივ ღონისძიებაზე. 4AM წარმოდგენილია შარკა სვობოდოვასა და იაროსლავ სედლაკის სახით. www.forum4am.cz

4AM-ი და KÉK-ი 2013 წლის იანვრიდან პროექტ VAC-ის (ვაკანტური ცენტრალური ევროპა) პარტნიორები არიან.

on the involvement of both professionals and the general public, current cultural and social phenomena, related issues and questions are both articulated and critically observed through a variety of forms of open discussions, international workshops, lectures, exhibitions and events held in public venues. 4AM is represented by Šárka Svobodová and Jaroslav Sedlak. www.forum4am.cz

4AM has been partner in KÉK's project VAC (Vacant Central Europe) since January 2013.

ლევენტე პოლიაკს, შარკა სვობოდოვას და იაროსლავ სედლაკს ესაუბრა ნინი ფალავანდიშვილი, გეოაერის კურატორი და პროექტის ინიციატორი საქართველოში.

რამ განაპირობა თქვენი დაინტერესება ვაკანტურ ადგილების მიმართ, როგორ დაიწყეთ მათი დატანა რუკაზე და საზოგადოების დაინტერესება?

ლევენტე პოლიაკი (KEK): ვაკანტურობასთან დაკავშირებული პრობლემა განსაკუთრებულად აქტუალურია ბუდაპეშტში, რადგანაც ეკონომიკური კრიზისის დროს, ის უფრო მეტად დაზარალდა, ვიდრე სხვა ევროპული ქალაქები. ამ ჩავარდნამ ბევრი შენობის დაცარიელება გამოიწვია და ისინი თანამედროვე მოთხოვნებს უკვე აღარ აკმაყოფილებენ. თანაც, უძრავ ქონებას არასწორად მართავდნენ კერძო მესაკუთრეები და საჯარო მფლობელები. ამან ქალაქის მნიშვნელოვანი ნაწილის დაცლა გამოიწვია მისი პირდაპირი ფუნქციებისა და დანიშნულებისგან. 30%-ზე მეტი საოფისე ფართი ბუდაპეშტში ვაკანტურია, ამას ემატება მილიონობით კვადრატული მეტრი აუთვისებელი ფართობი, უამრავი მაღაზია, მიტოვებული საცხოვრებელი სახლები და კომერციული კომპლექსებიც კი.

2012 წლის შემოდგომაზე, KEK-მა ჩაატარა ლექციების სერია, რომელიც მოიცავდა პრეზენტაციებს არქიტექტურის, ურბანული კვლევის, დაგეგმარების, ეკონომიკური განვითარებისა და უბინაოთა უფლებების თემაზე. ამ ლექციებს მრავალრიცხოვანი აუდიტორია ესწრებოდა და ეს უკვე უფრო სერიოზული რამ იყო, ვიდრე უბრალოდ ლექციების სერია. ამ ღონისძიებების პარალელურად, შევქმენით რუკა უშაჰიდი პლატფორმის გამოყენებით და ამ პროცესში მონაწილეობისთვის ჩვეულებრივი მოქალაქეები მოვიწვიეთ. ვაკანტური ადგილების რუკაზე დასატანად კატეგორიების და ვაკანსიების პერიოდულობის განსაზღვრა დაგვჭირდა. ასე შევქმენით საკუთრების და შენობების ვაკანტურობის პერიოდების მიხედვით ანციკლი სისტემა. ამ შენობების იდენტიფიკაციისთვის მუდმივი ინფორმაციული განახლება გვესაჭიროება. ასევე, მოქალაქეებს თავიანთი კომენტარების გაკეთების საშუალება უნდა მივცეთ და თან, საკუთრებასთან დაკავშირებულ ინფორმაციას თავი უნდა მოვუყაროთ. რუკა წარმატებული აღმოჩნდა და ცარიელი საკუთრების საკითხი უფრო საამკარაოზე გამოიტანა: ეს ინფორმაცია ტელე და რადიოეთერით გადაიწა, ადგილობრივ პრესაში დაიბეჭდა, რეპორტაჟებისა და ინტერვიუების სახით გავრცელდა. ამ ინტერესიდან გამომდინარე, უამრავმა ადამიანმა აღმოაჩინა ჩვენი ვებგვერდი და რუკა და, ერთსა და იმავე დროს, როგორც მხარდაჭერა ასევე დაეჭვება გამოხატეს. გადავწყვიტეთ გაგვეგრძელებინა ინიციატივა და ჩამოგვეყალიბებინა სტრუქტურა დისკუსიებით, მესაკუთრეებისთვის და მოსარგებლებებისთვის კი გადაჭრის გზები შეგვეთავაზებინა.

4AM: 4AM-ს საქმიანობების ფართო სპექტრი გააჩნია. თუმცა, ჩვენი მუშაობის ფარგლებში, ვაკანტურ და აუთვისებელ ფართებზე ვართ ფოკუსირებული. ჩვენი ერთ-ერთი პირველი გამოფენა, სახელწოდებით „მეამბოხე ხალხი, ხელოვნება და თავისუფლება.“ ევროპა 1943-97წელი, საგამოფენო დარბაზში და საბჭოურ ტექსტილის ფაბრიკაში ჩატარდა. აქ ფაბრიკის კადრების განყოფილების არქივი

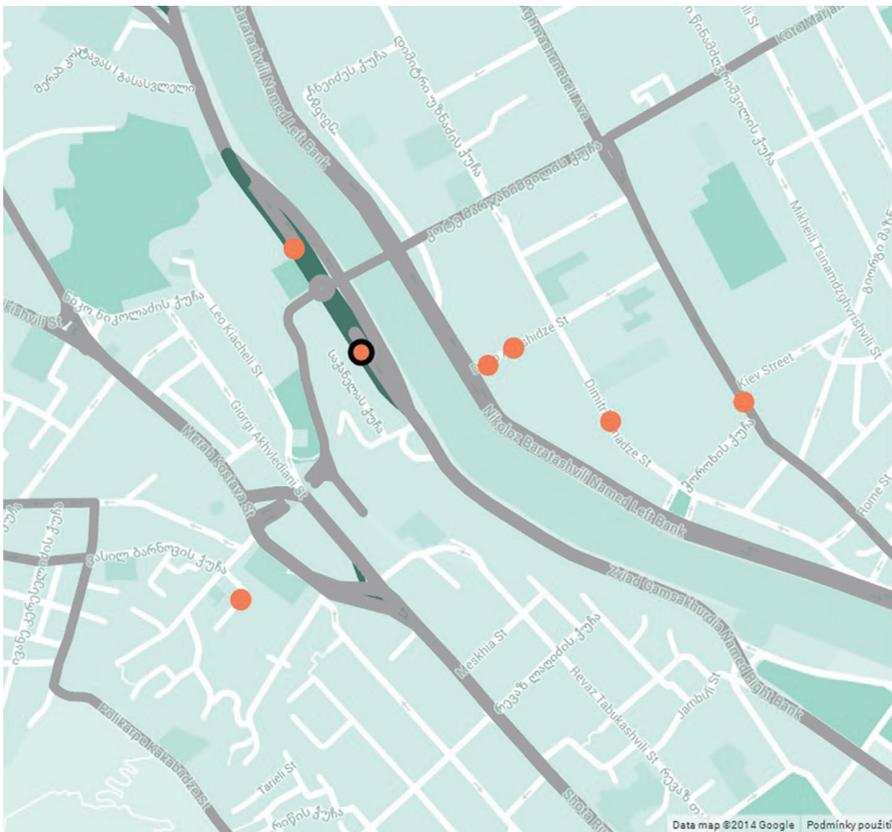
interviews with levante Poliak, Sarka Svobodova and Iaroslav Sedlak were taken by Nini Palavandishvili, GeoAir Curator and project initiator in Georgia.

What triggered your interest in vacant spaces and how did this initiative of mapping and activating society started?

Levente Polyak (KÉK): To deal with the problem of vacancy is particularly relevant in Budapest, as the city has suffered more from the economic crises than many other European cities. The recession, combined with many building types becoming obsolete and no longer able to respond to contemporary needs, as well as with the mismanagement of real estate properties owned by private as well as public owners, has emptied a significant proportion of the city from its previous functions and use. Over 30% of office spaces are vacant in Budapest alone, adding up to an estimated million square meters of wasted space, not to mention the countless empty storefronts, abandoned residential buildings and even commercial complexes.

In the fall of 2012, KÉK launched a lecture series with a variety of presentations from the fields of architecture, urban research, planning, economic development and homeless rights. This series gathered a solid audience and we started suspecting that it would be more than a simple lecture series. In parallel to the events, we developed a crowdmap using an Ushahidi platform, inviting citizens to participate in the mapping process. To map vacancy, we needed to define categories and temporalities vacancy, to create a system that is organized according to the type of property as well as to the period during which the property has been vacant. For identifying the properties, we needed to keep the editing process open, enabling users to comment on each other's entries and to accumulate information concerning any property. The map was a success and gave more visibility to the question of empty properties: it was featured in TV and radio news, national printed media, in forms of reports and interviews. Due to this interest, a lot of people found our website and map, and expressed support or doubt. Building on this interest, we decided to go on with the initiative and establish a structure that can further move forward the discussion and offer solutions to both property owners and prospective users.

4AM: The 4AM collective has a wide range of activities. However in frame of our work we are also focused on the issue of vacant and unused spaces. One of our first exhibitions called „People in Revolt. Art and Liberation. Europe 1943-67“ took place in the exhibition area and in parallel in a former textile factory. There we found the archive of the promotion department in the factory and we exposed it in-situ. This event was associated with a discussion of the heritage protection of certain parts of the factory site and as well as discussion with the owner about the historical and architectural value of some buildings there. The private owner offered us a space for exhibition for free in duration of two months. This is just one example. A new dimension to this question of vacant spaces came when we had to leave our seat in the city center and we were looking for financially accessible place for our activities. We gained space in the former cargo railway station close to the city center. Due to its location in undeveloped area (caused by land speculation

Former dining room

Like You like this.

Soviet period dining room located in front of former hotel Iveria.

Address

Coordinates 41.7064612, 44.7925132

Is protected? No

Number of floors 1

Connections roads, public transport

Category commercial

ვაკანტური ცენტრალური ევროპის რუკა/Vacant Central Europe Map

აღმოვაჩინეთ და ადგილზე გამოვფინეთ. ეს ღონისძიება ქარხნის ტერიტორიის მემკვიდრეობის დაცვის და შენობის მფლობელთან ადგილის ისტორიული და არქიტექტურული ღირებულების განხილვასთან იყო დაკავშირებული. კერძო მფლობელმა აქ საგამოფენო ადგილი ორი თვის განმავლობაში უსასყიდლოდ შემოგვთავაზა. ეს მხოლოდ ერთი მაგალითია. ამ ვაკანტური ადგილების საკითხის ახალი განზომილებაა, როდესაც ქალაქის ცენტრში ადგილი დაცვაზე და ვცდილობდით ფართი გვეპოვნა ფინანსურად უფრო ხელსაყრელი პირობებით. ვნახეთ ფართობი - ქალაქის ცენტრში ძველი სატვირთო რკინიგზის სადგურის შენობა. ადგილმდებარეობიდან გამომდინარე, განუვითარებელი ინფრასტრუქტურის პირობებში (სამომავლო განვითარების გეგმა დაკავშირებული იყო მიწის გაყიდვებთან), ეს ფართობი ჩვენთვის საკმაოდ ხელსაყრელი იყო. გაჩნდა ახალი ინიციატივა და ვაკანტური და უსარგებლო ადგილიდან კულტურული დანიშნულების მქონე ადგილი დავაარსეთ, ხელოვნების, არქიტექტურული სტუდიების, მუსიკოსების სარეპეტიციო და ორიგინალური თალერების მოსაწყობად. შესაბამისად, KEK-თან თანამშრომლობით, რომელმაც ბუდაპეშტში საერთაშორისო თანამშრომლობისთვის მოგვინვია, ამ საკითხის V4 (Visegrád Group, ასევე Visegrád Four, V4, ანუ European Quartet, რომელიც ალიანსშია ცენტრალური ევროპის 4 ქვეყანასთან: ჩეხეთი, უნგრეთი, პოლონეთი და სლოვაკეთი) ქვეყნების კონტექსტში განხილვა დაიწყო.

connected with future developer plans) this location was affordable for us. With us started to come also another initiatives and soon we managed to create from vacant and unused space kind of culture spot with art and architecture studios, musicians' rehearsal and off-format galleries. Subsequently, in collaboration with KEK Budapest who approached us in international cooperation, we began to address this issue in the context of the V4 Countries (The Visegrád Group, also called the Visegrád Four, V4, or European Quartet is an alliance of four Central European states - Czech Republic, Hungary, Poland and Slovakia.

How do you cooperate with owners of the facilities, probably these are either municipality or private investor? So, how does this cooperation work? As in Georgia's case it is very difficult to find common language with those actors in order to start cooperation for non-profit reasons or even to explain that those initiatives have possibility of financial benefit if one plans it thoroughly with long term planning?

KÉK: From the beginning of the project, we're trying to appeal to all actors in the process: owners, potential users, professionals and authorities as well, as we believe that they're all important stakeholders. Our ambition is to bring together these stakeholders: granted a project gallery by the City of

როგორ თანამშრომლობთ ამ შენობების მესაკუთრეებთან, ან სხვა შესაძლო მუნიციპალურ ან კერძო ინვესტორებთან? შესაბამისად, როგორ იმართება ეს თანამშრომლობა? საქართველოს შემთხვევაში, საკმაოდ რთულია საერო ენის გამოწვევა ადგილობრივად მოთამაშეებთან უსასყიდლოდ თანამშრომლობის შესახებ. იმის ახსნაც კი რთულია, რომ ეს ინიციატივა სამომავლოდ ფინანსურად მომგებიანი იქნება, თუკი ამ საქმეს გრძელვადიან პერსპექტივაში განვიხილავთ.

KÉK: პროექტის დასაწყისში, პროცესებში ყველა მოთამაშის ჩართვას ვცდილობდით: მფლობელების, პოტენციური მომხმარებლების, პროფესიონალების და სხვა პასუხისმგებელი პირების, რადგანაც ვფიქრობ, ისინი პოტენციურად მნიშვნელოვანი პარტნიორები არიან. ჩვენი ამბიციიაა, ეს პარტნიორები ერთმანეთთან დავაკავშიროთ: ბუდაპეშტმა პროექტს საჩუქრად გადმოგვცა გალერეა. პროექტმა „ლაკატლანი“ 2013 წელს თვითონ წამოიწყო მფლობელების და პოტენციური მომხმარებლების შერჩევისა და დაკავშირების პროცესი. მათ ჩამოაყალიბეს ცნება: „პერიოდული სარგებლობა“, ოფიციალური საუბრისას და საზოგადოებრივი აზროვნების დონეზე. ამ გალერეას შეხვედრების, სამუშაო ტრენინგების, ლექციების მოსაწყობად ვიყენებთ და აქ ახალ ცნებებს შევიშუშავებთ, ვსვამთ შეკითხვებს და სხვადასხვა მოთამაშეებს შორის დიალოგის წახალისებას ვუწყობთ ხელს. ძალიან მნიშვნელოვანია, რომ მფლობელები და მუნიციპალური წარმომადგენლები პროფესიულ და სამოქალაქო ინიციატივებს გვაცნონ: გვაოცებს იმის გააზრება, რომ ამ სფეროებს შორის ვირტუალურად არ არსებობდა არანაირი კავშირი, არანაირი ცოდნა ერთმანეთის შესახებ. ამ პარტნიორებთან ერთად, სხვადასხვა მიმართულებით დავიწყეთ ფიქრი, რომ მოგვეფიქრებინა, როგორ გავხდებოდა მფლობელებისთვის ფინანსურად მომგებიანი ვაკანტური საკუთრების დროებით გამოყენება. აქ გამოვიყენეთ: ფინანსური ინიციატივები, საგადასახადო და განვითარების მექანიზმები, ასევე მარკეტინგული სერვისები. ჩვენ აქცენტს ვაკეთებთ მომგებიანი სიტუაციის შექმნაზე. დავიწყეთ მფლობელების მონევა და თანდათანობით ისინი დაგვიკავშირდნენ - ზოგმა ამ მონევეებით, ზოგამაც - ღონისძიებების მეშვეობით. ახლა შემოთავაზებების დიდ რაოდენობას ვიღებთ, რომ მაღაზიების შენობები სკოლებად გადაკეთდეს. ახლა თითოეული ადგილისთვის ბიზნესის მოდელის შემუშავება დაგვრჩა, რომ პროექტს მათი განხორციელების და შენარჩუნების საშუალება მიეცეს.

4AM: ვაკანტური შენობის მფლობელსა და შენობის ამღებს შორის უნდა გაიმართოს დიალოგი, რომელიც ყველა შემთხვევაში სხვადასხვაგვარია, იქიდან გამომდინარე, თუ ვინაა მფლობელი: ქალაქი ან კერძო კომპანია. აქ კი არ არსებობს კონკრეტული და ზოგადი წესი. შესაბამისად, საჭირო ხდება სათანადო დონით კომუნიკაცია, რაც დაკავშირებულია გეგმებთან, მფლობელთან შესაბამისი საფუძვლის მოსამზადებლად, კონკრეტული ადგილმდებარეობიდან და აქ გასატარებელი ღონისძიებებიდან გამომდინარე. მაგრამ ყველა შემთხვევაში მოქმედებს ერთი პოზიტიური მაგალითის მოხმობა, რაც უკვე მფლობელში ერთუზიანობას იწვევს და თანამშრომლობისკენ უბიძგებს. თუ ეს ეტაპი წარმატებით მოგვარდა, მერე უკვე იოლია სხვა საქმიანობების დანერგვა. ამ მიზნით, გვინდა მოვიხმოთ მაგალითი: მოკლემეტრაჟიანი ფილმის ერთდღიანი ფესტივალისთვის, რომელიც 70-80-იანი წლების არქიტექტურას ეხებოდა, დასახლება ლისენში არსებული სახლი ავარჩიეთ, რომელიც მინისქვეშა ტრამვაის

Budapest, the Lakatlan project set itself in 2013 to initiate a matchmaking process between owners and potential users, establishing the notion of „in-between use“ both in the official discourse and in public opinion. We use this gallery to organize meetings, workshops, lectures, and the present new concepts, raise questions and enable a dialogue between the various actors. To make owners and municipal representatives meet with professionals and civil initiatives is crucial: we were surprised to realise that there was virtually no relationship between these different spheres, no knowledge of each other. Together with these stakeholders, we started thinking of the various ways that can make the temporary use of vacant properties profitable for owners: through financial incentives, tax and incubation mechanisms, marketing services. We put an emphasis on creating a win/win situation. We made a call to property owners and they slowly start finding us, either through the call or through our events. We are receiving a growing number of offers, from shop spaces to school buildings, vacant lots and industrial facilities. What remains is to elaborate the business model for each site so that feasible and sustainable projects can unfold there.

4AM: To establish a dialogue between owner and space taker varies from case to case, whether the owner is a city or a private company. There are no specific and general rules. Its necessary to communicate as much as possible about the intention and plans with the space and try to find common ground with the owner according to specific activities at a particular location. But in all cases works using the positive examples as well as to enthuse the owner of the site for collaboration. If it succeeds once, it is easier to continue with other actions. To illustrate we can give a certain example that has proven to us - cooperation with smaller city districts that are not in the city center. For one-day festival screening of short films about the architecture of the 60-80s, we had chosen an underground tram station in Brno block of flats settlement called Lišeň. Originally it was the terminal tram stop with shops and services, but after prolongation of the track, originally entrepreneurial activity collapsed and remained empty spaces. After contacting the mayor of this district we succeeded in one week to get permission to hold our film cycle, and we even got without any doubts into our hands the keys of the space to had comfortable preparation. There was between us absolute mutual trust and understanding of the concerns on both sides. If we would organize such an event in the city center, there would be usually fear and suspicion and the discharge permit lasts much longer. In addition, the city centers are often overcrowded by many activities, so that the cultural and other activities are always welcome at the edge of the city.

You make calls for projects with communal, social and cultural features that need space for their accomplishment. What kind of initiatives, organisations approach you?

KÉK: Since the launch of the lecture series and the vacancy map, many initiatives approached us with their questions, expressing their need of space. Representatives of homeless organizations, NGOs, art galleries, design initiatives as well as the City Hall have equally found their interest in reusing vacant spaces in various areas of the city. In this process, the map proved to be more than a simple instrument to visualize

სადგურ „ბრნოსთან“ ახლოს მდებარეობს. თავდაპირველად ეს გახლდათ ტრამვაის ბოლო გაჩერება, სადაც მაღაზიები და მომსახურების ოფისები იყო. მაგრამ უკვე მარშრუტის დაგრძელების შემდეგ, ეს სამენარმეო საქმიანობა ჩავარდა და ცარიელი სივრცე გაჩნდა. ამ რაიონის გამგებელთან დაკავშირების შემდეგ, ერთ კვირაში აქ კინოფესტივალის გამართვის ნებართვას მივალნიეთ. უფრო მეტიც, იმ მომენტშივე ჩავგზარდა ამ შენობის გასაღები. ჩვენს შორის აბსოლუტური ნდობა და ურთიერთგაგება გაჩნდა. ჩვენ რომ ეს ღონისძიება ქალაქის ცენტრში მდებარე შენობაში დაგვეგეგმა, უკვე ეჭვი და შიში გაჩნდებოდა და, შესაბამისად, ნებართვების მიღებაც უფრო მეტ დროს მოითხოვდა. და კიდევ, ქალაქის ცენტრები, ზოგადად, ღონისძიებებითაა გადატვირთული. ამიტომაც, კულტურულ და სხვა ღონისძიებებს სიხარულით მიესალმებიან ქალაქის განაპირა უბნებში.

თქვენ სათემო, კულტურული და სოციალური პროექტებისთვის კონკურსს აცხადებთ, რომელთაც პროექტის გასახორციელებლად ესაჭიროებათ სივრცე. რა ტიპის ინიციატივები და ორგანიზაციები გიკავშირდებიან?

KÉK: მას შემდეგ, რაც ლექციების სერია დაიწყო და ვაკანტური ადგილების რუკა ჩავეშვი, უფრო მეტი ინიციატივა წამოვიდა, რომლებიც სივრცის საჭიროების მიმართ ინტერესს გამოხატავდნენ. უსახლკაროთა ორგანიზაციების წარმომადგენლები, არსამთავრობო ორგანიზაციები, ხელოვნების გალერეები და დიზაინის

information: it is in the same time a tool to attract participation and an interface to stimulate discussion, helping reshape our perception of the city. This interest and the surfacing need for space gave us the idea to start exploring the nature of this need: with the help of the Norway Grants funding mechanism, we launched a call for initiatives in need of space. The reaction to the call was overwhelming: we received over 400 applications, ranging from cultural projects to social services, initiatives to help the re-employment of young mothers, proposals for ecological enterprises, for new infrastructures for tourism, for design...it revealed a very active cultural, creative, social and entrepreneurial sphere where access to space is a crucial condition for initiatives to unfold.

4AM: The 4AM itself organises cultural and educational activities and we are always looking for suitable space for those actions. In frame of vacancy issue and „in between use“ we have long term cooperation with one local political theater, for which we are searching places for site-specific performances customized text content. The audience must travel for theater performances to different places and appear new places and thus the city itself and its space potential. In the project Medium Exhibition: Another City we cooperated with the Faculty of Arts, where students responded by artistic interventions on the selected unused spaces, trying to give the viewers a different perception of such sites. A very common example of the use

ფილმის გადაღება მინისქვეშა სადგურში, ბრნო, ჩეხეთი/Film Screening in underground station, Brno, CZ

გამოფენა „STATION BABINA“ ყოფილი ავტოსადგური, თბილისი / STATION BABINA_ EXHIBITION in the Former Bus Station, Tbilisi

სტუდიები; ასევე ქალაქის მმართველობა ერთნაირად გამოხატავენ ინტერესს ქალაქის სხვადასხვა ადგილას ვაკანტური შენობების დასაკავებლად. ამ პროცესში, რუკის არსებობამ დაამტკიცა, რომ ეს უბრალო ინსტრუმენტზე უფრო მეტია, რომელიც ინფორმაციის გაცოცხლებას ემსახურება; ამავე დროს, ესაა ხელსაწყო, რომელიც მონაწილეებს იზიდავს და დისკუსიებს წარმართავს, რაც ქალაქის აღქმის გარდასახვას უწყობს ხელს. ნორვეგიული საგრანტო დაფინანსების მეშვეობით გამოვაცხადეთ კონკურსი ინიციატივებისთვის, რომელთაც სივრცე ესაჭიროებათ. განცხადების გამოქვეყნებამ თავბრუდამხვევი რეაქცია გამოიწვია: 400-ზე მეტი განცხადება მივიღეთ, სადაც კულტურული პროექტებიდან დაწყებული, სოციალური სერვისებით დამთავრებული - ინიციატივები, რომელიც ახალგაზრდა დედების დასაქმებას, ეკოლოგიური სანარმოების მოწყობას, ახალი ტურისტული ინფრასტრუქტურის შექმნას, დიზაინს და ასე შემდეგ ითვალისწინებდა... ამან გამოავლინა კულტურული, შემოქმედებითი, სოციალური და სამეწარმეო სფერო, სადაც სივრცის არსებობა აუცილებელი პირობაა.

4AM: 4AM ორგანიზებას უწევს კულტურულ და საგანმანათლებლო აქტივობებს და ამ აქტივობებისთვის ყოველთვის შესაფერის სივრცეს ვეძებთ. ამ ვაკანტურობის საკითხის და „პერიოდული სარგებლობის“ ფარგლებში, გრძელვადიან თანამშრომლობას ვგეგმავთ ერთ-ერთ

of abandoned and neglected sites are independent and off-format galleries, which are located in a disused shop windows, buildings, display cases or forgotten corners. For artist can be their spatial and locational specificity challenging and interesting assignments.

So basically you act as mediators between owners of vacant property and those in need of space? How do conduct these processes and until what extend you follow the development?

KÉK: Yes, we are mediating between various actors. To create connections between them, we organize workshops and other matchmaking events. As we're still in the beginning of many of these processes, we don't know how far our contribution is needed: it varies from case to case. We aim at helping initiatives to be self-sustaining, gradually withdrawing ourselves from the process.

Can you bring an example of successful/sustainable project?

KÉK: We're still in the elaboration phase of most projects. An interesting, sustainable example is the emergence of community gardens in Budapest, two of which is run by KÉK, with a growing interest and support both from local municipalities and communities.

ადგილობრივ პოლიტიკურ თეატრთან, რომლისთვისაც ვეძებთ ადგილს, სადაც თეატრი შესაბამისი სპექტაკლების გამართვას შეძლებს. აუდიტორიამ უნდა იმოგზაუროს თეატრთან ერთად სხვადასხვა ადგილას და უნდა გამოჩნდნენ ახალ-ახალ ტერიტორიებზე. პროექტ „შუალედური გამოფენა: სხვანაირი ქალაქის“ ფარგლებში, ვთანამშრომლობდით ხელოვნების ფაკულტეტთან, სადაც სტუდენტები უკვე ხელოვნების კუთხით ჩაერივნენ შერჩეულ აუთვისებულ სივრცეებში, შეეცადნენ დამთვალეობებისთვის ასეთი ადგილების სხვადასხვანაირად აღქმის საშუალება მიეცათ. მიტოვებული და უარყოფილი ადგილებისთვის ძალიან ჩვეულებრივი მაგალითი დამოუკიდებელი და თავისუფალი ფორმატის მქონე გალერეებია, რომლებიც გამოუყენებელი მალაზიების ვიტრინებზე, შენობებში, საგამოფენო ვიტრინებზე და მივიწყებულ კუთხეებშია განლაგებული. არტისტისთვის სივრცობრივი სპეციფიკაციები გამონევეცაა და საინტერესო ამოცანაც.

ამგვარად, ვაკანტური ადგილების მფლობელებსა და მათ შორის, ვისაც ეს ჭირდება, თქვენ, როგორც შუამავალი მოქმედებთ? როგორ მართავთ ამ პროცესს და განვითარების რა ეტაპამდე მიჰყვებით მას?

KÉK: დიახ, ჩვენ წარმოვადგენთ შუამავლებს სხვადასხვა მოთამაშებს შორის. მათ შორის კავშირის ჩამოყალიბებას ვუნწყობთ ხელს, ასევე ვანწყობთ სამუშაო სემინარებს და სხვა საჭირო ღონისძიებებს. ჯერ კიდევ ამ პროცესების დასაწყისში ვართ. არ ვიცით, რამდენად საჭიროა ჩვენი მონაწილეობა ამაში: ეს სიტუაციაა. ჩვენი მიზანია, თვითშენარჩუნების იდეას დავეხმაროთ, საბოლოოდ კი გავდევართ პროცესიდან.

შეგიძლიათ დაასახელოთ ამის წარმატებული მაგალითი?

KÉK: ჩვენ ახლაც პროექტების უმეტესობის დამუშავების პროცესში ვართ. საინტერესო მდგრადი მაგალითია ბუდაპეშტის კომუნალური ბაღების მონაცობა, ორ მათგანს მართავს KEK, თანაც ადგილობრივი მუნიციპალიტეტების და სათემო კავშირების მხრიდან მათ მიმართ ინტერესი იზრდება.

4AM: წინა პოლიტიკური რეჟიმის დაცემის შემდეგ, ყოფილი აღმოსავლეთ ევროპის ბლოკში (პოსტსაბჭოთა ევროპა), სარკინიგზო ტრანსპორტმა ტრანსფორმაცია განიცადა და, სამწუხაროდ, მგზავრების და ტვირთის ტრანსპორტირება შემცირდა. უამრავი რაოდენობის სარკინიგზო შენობა ცარიელი დარჩა. შესაძლებელია მათი დაქირავება ხელსაყრელი პირობებით ან შეთანხმებით თანამშრომლობა. ამის კარგი მაგალითია სლოვაკურ ქალაქ ჟილინას კულტურული ცენტრი (www.stanica.sk), სადაც რკინიგზის სადგურს სამოქალაქო ასოციაცია მართავს. სლოვაკეთის რკინიგზა არამომგებიან კომპანიებს კულტურულ და სოციალურ პროექტებს მოკლევადიან, 75% ფასდაკლებით ქირავნობას სთავაზობს; ან ხდება ისე, რომ არასამთავრობო ორგანიზაციებს რამდენიმე ათწლეულზე შეუძლიათ გრძელვადიანი ხელშეკრულება უფასოდ მიიღონ, მაგრამ ამ შემთხვევაში ახალი მფლობელები ამ შენობაში ინვესტიციებს ჩადებენ და გააუმჯობესებენ მას (რეალურად ათანხმებენ თანხას). ამ შესაძლებლობიდან გამომდინარე, ზილინა 2003 წელს მარტო კულტურული ცენტრის ფარგლებს გასცდა და ტრანს-ევროპული ჰალეს - Trans Europe Halles (www.teh.net) სახელწოდებით ცნობილი

4AM: The transformation of railway transport after the fall of the previous regime in the former Eastern Bloc countries unfortunately reduces passenger and cargo transportation. A high number of buildings owned by railways remain empty. These can be often rented on favorable terms or within the agreed cooperation. A great example is the cultural center in the Slovak city of Žilina (www.stanica.sk), where the civic association operates the railway station. Slovak Railways offers to non-profit organizations for cultural and social projects in the short-term lease with a 75% discount on the rent. Or the NGOs can get from them long-term contract several decades) for free but with a commitment that tenants will invest in building operation and improvement (actually agreed sum). With this possibility in Žilina in 2003 escaped a major cultural center with a wide range of activities and became a part of network of cultural centers established in abandoned and disused spaces called Trans Europe Halles (www.teh.net).

Together with you, we have launched this project also in Tbilisi, we have visited many different places and had quite interesting discussions. How would you comment about situation you have experienced and where do you see differences to Europe or what you are used to in your country context and what is the potential in Georgia?

4AM: We have perceived the social situation in Georgia, respectively in Tbilisi, as highly individualistic. In response to the collapse of the socialist system has significantly decreased the need for a common/public and focused on the needs of individual/private. In parallel with this approach goes the privatization of public space, which we see as a key negative effect of quality of life. This is further enhanced by the non-transparent estate ownership relations caused by subrenting of properties and land in order to blur the volume of assets own by „big players“. This situation is complicated for cultural and other initiatives to benefit from vacant and unused areas, because such areas and buildings became to be the objects of interest of property speculations and interest in their use by real owners is very small. In contrast, in the context of the „vacancy“ issue we are able to evaluate positively the abilities of citizens spontaneously and creatively work with empty spaces, that in fact the appears in Tbilisi and we guess in whole Georgia in huge amount and wide range. In general the present deregulation from the municipality and, unfortunately, often too difficult economic situation paradoxically creates good conditions for natural modification and adaptation of abandoned sites. The will of use of those spaces is so intense here that it becomes a strong potential for the future. In the moment when the owners of vacant buildings and abandoned land realize that, will be enough for them to open an imaginary „door“ and their property ceases to decay quickly and will get the use and became meaningful.

KÉK: In Tbilisi, I saw a lot of potentials: unfinished constructions, abandoned buildings and sites, a tradition of inflexibility and a lot of energy and devotedness in the civil society. The question is, however, as it was also experimented with in the workshop: how to involve a variety of people, how to create interfaces between different user groups, how to define shared interests and how to engage people in a long-

შენობების ქსელში მოქმედი კულტურული ცენტრების ნაწილი გახდა.

თქვენთან ერთად, ეს პროექტი დავიწყეთ თბილისშიც. ვნახეთ რამდენიმე ადგილი და გვქონდა საკმაოდ საინტერესო დისკუსიები. როგორ შეაფასებდით ამ სიტუაციას, თქვენი გამოცდილებიდან გამომდინარე და სად ხედავთ განსხვავებას ევროპასთან, იმასთან რასაც შეჩვეული ხართ იქ და რა გაქვთ ათვისებული თქვენი ქვეყნის კონტექსტში და რა პოტენციალი გაჩნია ამ მხრივ საქართველოს?

4AM: საქართველოს, კერძოდ კი თბილისის, სოციალური სიტუაცია შევფასებთ, როგორც საკმაოდ ინდივიდუალური. სოციალისტური სისტემის დამხობამ მნიშვნელოვნად შეამცირა საერთო სარგებლობის და საჯარო შენობების გამოყენების აუცილებლობა და ძირითადი აქცენტი ინდივიდუალური/საკუთარი შენობების მოთხოვნაზე გადავიდა. პარალელურად, საჯარო შენობების და სივრცეების პრივატიზაცია მიმდინარეობდა, რაშიც ცხოვრების ხარისხის ნეგატივის ახსნას ვხედავთ. შემდგომში ამას მოყვება ქვემოთაღწერებთან არაგამჭვირვალე საკუთრებრივი ურთიერთობები და ე.წ. დიდი მოთამაშეების მხრიდან თავიანთი დიდი საკუთრების ირგვლივ ბუნდოვანების შექმნა. ეს სიტუაცია გართულებულია კულტურული და სხვა ღონისძიებებისთვის ვაკანტური და გამოყენებული ადგილების მოძიების თვალსაზრისით, რადგანაც ასეთი ადგილები და შენობები საკუთრების სპეკულაციების სამიზნე გახლავთ და მათი გამოყენების ინტერესი ნამდვილი მფლობელების მხრიდან მართლაც რომ მცირეა. პირიქით კი, ვაკანტურობიდან გამომდინარე, შეგვიძლია დადებითად შევფასოთ მოქალაქეების შესაძლებლობა, რომ ცარიელ სივრცეებში სპონტანურად და კრეატიულად იმუშაონ. ესაა ის, რაც რეალურად თბილისში ხდება და ვფიქრობთ, რომ ეს მთლიანად საქართველოზე ვრცელდება. სამწუხაროდ, ხშირად ძალიან რთული ეკონომიკური მდგომარეობა მიტოვებული ადგილების ბუნებრივი მოდიფიკაციისა და ათვისებისთვის საუკეთესო პირობებს აყალიბებს. ამ შენობების ათვისების სურვილი იმდენად დიდია, რომ საკმაოდ დიდი სამომავლო პოტენციალი ჩნდება. იმ მომენტში, როდესაც ვაკანტური შენობის და მიტოვებული ტერიტორიის მფლობელი ხდება, რომ საკმარისია მისი „წარმოსახვით“ კარის გაღება და უკვე შენობა ინგრევა, ამ დროს კი შესაძლებელია მისი გამოყენება და მნიშვნელოვანი კუთხით ათვისება.

KÉK: თბილისში დიდი პოტენციალი ვნახე: დაუსრულებელი მშენებლობები, მიტოვებული შენობები და ტერიტორიები, მოუქნელობის ტრადიცია და უზარმაზარი ენერჯია და თავდადება სამოქალაქო საზოგადოების მხრიდან. ახლა საკითხი ასე დგას, როგორც ეს სემინარზე იყო წარმოდგენილი საექსპერიმენტო მასალად: როგორ გავაერთიანოთ ამ პროცესში სხვადასხვა კატეგორიის ადამიანები, როგორ ჩამოვყალიბოთ განსხვავებულ ჯგუფებს შორის ინტერფეისული კომუნიკაცია, როგორ განვსაზღვროთ ზიარი ინტერესები და ხალხი გრძელვადიან პერსპექტივაში ჩავართოთ, სადაც ისინი მონაწილეობას პროცესის რამდენიმე ფაზაში შეძლებენ (რუკების შედგენა, კამპანიების მოწყობა, შენობებში შესვლა, გარდასახვის მოდელირება).

როგორ ართმევთ თავს საავტორო უფლებების საკითხებს,

term involvement where they contribute to the various phases (mapping, campaign, interventions, conversion models) of the process.

How do you deal with authorship and copyright issues when you work on modification/appropriation of existing architecture? When dealing with old abandoned buildings and finding new appropriation for them, sometimes, it is impossible not to discuss modification of their appearance. How does law regulate this issues regarding architects/authors copyright?

4AM: Our activities represents mostly soft modifications that do not place demands to permanent shift in the character of buildings and we try to adapt as much as possible to the possibilities of space. However if we speak about some significant intervention - from an ethical point of view we consider it absolutely necessary to conduct a dialogue with the author of the object. All post-communist countries currently suffer from the lack of heritage protection of buildings that arose during the previous regime - and these are often abandoned and unused and unfortunately also radically rebuilt or demolished. While the authors of such structures are often still alive, they are unfortunately not usually invited in a discussion on the future destiny of buildings. As a part of our activities, we recently released a monographic publication about one of the modernist building by Ivan Ruller, The Mourning Hall in Brno-Židenice, 1977-83, which is incomprehensibly threatened with demolition, even its architectural value is very high. Despite the fact that this is originally a mourning hall, the author himself is fighting for it's life-saving and looking for alternative uses such as a concert or an exhibition hall.

KÉK as well as 4AM in the framework of its projects connects mixed age theoretical and practical professionals from different fields such as architects, urbanists, and artists of different disciplines. What is your interest to work in such an interdisciplinary way? And what is the benefit of working interdisciplinary?

KÉK: Urban processes are generated and facilitated by many actors: the reuse of empty buildings also necessitates expertise and experience in architecture, planning regulations, cultural management, economy, real estate management and law, business incubation, communication, etc. It is inevitable that representatives of various disciplines share their knowledge and contribute to such complex processes.

4AM: 4AM collective consists of people from various professions and was established as a platform to share different views and experiences. Interdisciplinarity became the driving engine of our activities. Each profession is somehow closed world within their subject and orientation. An open collaboration and reflection from outside pushes the results and importance of the work. New impulses brings new solutions and as well a new audience.

What would be most basic advices for Tbilisi case?

KÉK: Try engaging people for the case: make the problem

ივან რულერი, სამგლოვიარო დარბაზი/Ivan Ruller, The Mourning Hall in Brno-Zidenice, 1977-83

როდესაც არსებული არქიტექტურის მოდიფიკაციაზე მუშაობთ? ხშირად, როდესაც ძველ მიტოვებულ შენობას ახალი ამთვისებელი ყავს, შეუძლებელია არ იფიქროს მის გარეგნულ მოდიფიკაციაზე. როგორ არეგულირებს ამ საკითხებს კანონი არქიტექტურასა და საავტორო უფლებებთან მიმართებაში?

4AM: ჩვენი ქმედებები უმეტესწილად მცირე მოდიფიკაციას გულისხმობს, რომელიც შენობის თვისობრივ გადაკეთებას არ ითვალისწინებს. ვცდილობთ, ადაპტაცია მოვახდინოთ, რამდენადაც ამის საშუალებას თავად შენობა იძლევა. თუმცა, თუ მნიშვნელოვან ინტერვენციაზე ვსაუბრობთ - ეთიკური თვალსაზრისიდან გამომდინარე, მიგვაჩნია, რომ აუცილებლად საჭიროა დიალოგის გამართვა ობიექტის ავტორთან. ყველა პოსტკომუნისტური ქვეყანა განიცდის წინა რეჟიმის პირობებში წარმოშობილი შენობების მემკვიდრეობის დაცვის კრიზისს - შესაბამისად, უამრავია მიტოვებული და გამოუყენებელი შენობები, რომლებიც გადაკეთდა ან დემონტაჟი განიცადა. ასეთი ნაგებობების ავტორები ჯერ კიდევ ცოცხლები არიან და ამ შენობების მომავლის შესახებ დისკუსიებში მათ, სამწუხაროდ, არ იწვევენ. ახლახან გამოვაქვეყნეთ ივან რულერის მონოგრაფიული პუბლიკაცია მოდერნისტულ შენობაზე „ბრნო-ზიდენისის სამგლოვიარო დარბაზი, 1977-83“, რომელსაც დემონტაჟი ემუქრება, მიუხედავად იმისა, რომ მისი არქიტექტურული ღირებულება ჯერ კიდევ მაღალია. მართალია, ეს სამგლოვიარო დარბაზი იყო, მაგრამ თვითონ

visible, generate campaign, influence the public opinion, gain public support for the case. Recruit experts from various fields who can contribute and help the process. Make a plan for the process: identify the steps, organize the roles and engage people to carry the project. Communicate with owners and the city administration; help them understand their own role in the process.

4AM: As a key moment we perceive both-way dialogue between municipal authorities, non-profit initiatives and business sector. Representatives of the municipality should be aware that non-profit organizations are an important mediator for communication with civil society of their city. In the same moment the particular initiatives from non-profit sector should strengthen its position by common collaboration with other NGOs. Speaking in general about our experience in Tbilisi we would like to support the self-confidence of local production of any field. Foreign examples mediated by the mass media may not be always the best solution for the local context. On the contrary, taking into account local specificities and uniqueness rather than imported models we see as essential to positive local social and cultural development.

ავტორი მის გადასარჩენად იბრძვის და ალტერნატიულ გამოყენების სფეროს ეძებს - როგორცაა საკონცერტო ან საგამოყენო დარბაზი.

პროექტის ფარგლებში, KEK-ი, ისევე როგორც, 4AM-ი, აკავშირებს სხვადასხვა ასაკობრივი ჯგუფის თეორეტიკოსებს და პრაქტიკოსებს სხვადასხვა სფეროდან, როგორცაა არქიტექტურა, ურბანიზმი, ხელოვნება. როგორია თქვენი მიდგომა ინტერდისციპლინური თვალსაზრისით და რა სარგებლობა მოაქვს ამ ინტერდისციპლინურ სამუშაოს?

KÉK: ურბანულ პროცესს ხელს უწყობს სხვადასხვა მონაწილე: ცარიელი შენობის ხელახლა ათვისებას სჭირდება არქიტექტურული ექსპერტიზა და გამოცდილება, დაგეგმარების რეგულაცია, კულტურული მენეჯმენტი, ეკონომიკური, საკუთრების მართვისა და იურიდიული, ბიზნეს განვითარება, კომუნიკაცია და ა.შ. და ამის განჭვრეტა შესაძლებელია სხვადასხვა პროფესიის წარმომადგენლებთან საუბრის შემდეგ. ისინი კომპლექსურად მონაწილეობენ პროცესში.

4AM: 4AM-ის კოლექტივი სხვადასხვა პროფესიული ჯგუფისგან შედგება. ინტერდისციპლინურობა ამ ჩვენი აქტივობების მთავარ მამოძრავებელ ძალად იქცა. ღია თანამშრომლობა და გარე ჩარევა შედეგების დადგომას არჩაერებს და მნიშვნელობას სძენს მას. ახალი იმპულსი გადაჭრის გზებს გვთავაზობს, ისევე როგორც ახალი აუდიტორია.

თბილისის შემთხვევაში ზოგადი რჩევა რა იქნებოდა?

KÉK: შევეცადოთ, რომ ამ პროცესში ხალხი ჩაერთოთ: დავანახოთ პრობლემა, ჩამოვაცალიოთ კამპანია. საზოგადოებრივ აზრზე გავლენა უნდა მოვახდინოთ, საზოგადოებრივი მხარდაჭერა უნდა მივიღოთ, უნდა დავექირავოთ სხვადასხვა სფეროს ექსპერტები, რომლებსაც პროცესში ჩართვა და მასში წვლილის შეტანა შეუძლიათ; უნდა შევადგინოთ პროცესის გეგმა: ეტაპები განვსაზღვროთ, როლები დაგვეგმოთ, პროექტის შესასრულებლად ხალხი დავრთავოთ; უნდა დაუკავშირდეთ მფლობელებს და ქალაქის ადმინისტრაციას.

4AM: აქ საჭიროა ორმხრივი დიალოგი მუნიციპალიტეტების წარმომადგენლებთან, არაკომერციულ და ბიზნეს სექტორთან. მუნიციპალიტეტების წარმომადგენლებმა უნდა იცოდნენ, რომ არაკომერციული ორგანიზაციები ქალაქის სამოქალაქო საზოგადოებასთან კომუნიკაციის საქმეში მნიშვნელოვანი შუამავალი რგოლია. იმავდროულად, არაკომერციული ორგანიზაციებიდან კონკრეტული ინიციატივები უნდა გაძლიერდეს. თბილისში ჩვენს გამოცდილებას რაც შეეხება: უცხოური მაგალითები, რომელიც მასმედიის საშუალებით ვრცელდება, აუცილებლად განხილული უნდა იქნას ადგილობრივ კონტექსტში. მეორე მხრივ, მხედველობაში უნდა მივიღოთ ადგილობრივი თავისებურებები და უნიკალურობა და არა უცხოური მოდელები. მიგვაჩნია, რომ ეს ადგილობრივ სოციალურ და კულტურულ განვითარებაში მთავარი ამოსავალი წერტილია.

გამოვენა „STATION BABINA“ ყოფილი ავტოსადგური, თბილისი / STATION BABINA_ EXHIBITION in the Former Bus Station, Tbilisi

გამოფენა „STATION BABINA“ კოფილი ავტოსადგური, თბილისი / STATION BABINA_ EXHIBITION in the Former Bus Station, Tbilisi

ვაკანტური თბილისის რუკის ნახვა შესაძლებელია საიტზე: <http://www.vacanteurope.eu/en>. მივესალმებით ნებისმიერ ინიციატივას ამ რუკაში წვლილის შეტანისთვის.

Vacant Tbilisi map can be seen under: <http://www.vacanteurope.eu/en>. Everybody is welcome to contribute to this map.

ვორკშოპი განხორციელდა ევროკავშირის პროექტ SPACES-ის ფარგლებში. <http://www.spacesproject.net/> პროექტი ფინანსდება ევროკავშირის მიერ აღმოსავლეთის პარტნიორობის კულტურის პროგრამის მეშვეობით.

Workshop was realised in the frame of the EU project SPACES. <http://www.spacesproject.net/> This project is funded by the European Union through the Eastern Partnership Culture Programme.

ხელოვნების საგანძური

TREASURE OF ART

რუბრიკის ავტორი: გიორგი კალანდია / Author of Rubric: Giorgi Kalandya

გიორგი კალანდია / Giorgi Kalandya

ფიროსმანი - თეატრალური მხატვარი

PIROSMANI - A THEATRE ARTIST

ფიროსმანზე ბევრი ითქვა და დაინერა, მისი შემოქმედების თითქმის ყველა კუთხე გამოკვლეულია, თუმცა ფიროსმანი, როგორც თეატრალური მხატვარი, სათანადოდ არ არის შესწავლილი. დიდი მხატვრის მოღვაწეობის ეს მხარე უცნობი არაა, მისდამი მიძღვნილ, 1926 წელს გამოცემულ პირველ სერიოზულ მონოგრაფიაში, სადაც კირილე ზდანევიჩის მიერ შედგენილი კატალოგია შეტანილი, აღნიშნულია რომ ფიროსმანი თეატრალურ ესკიზებს ხატავდა. კერძოდ, ცნობილია, რომ მისი ზოგი სურათი ქართული თეატრის სპექტაკლებით-დ. ერისთავის „სამშობლოთი“ და ვ. გუნიას „და-ძმათი“ არის შთაგონებული.

აღნიშნული ფაქტი ცნობილი იყო ერასტ კუზნეცოვისთვისაც, რადგან მის მიერ რუსულ ენაზე დაბეჭდილ წიგნში „ნიკო ფიროსმანი“ შეტანილია ქეთევან ბაგრატიშვილის კატალოგი. აქ კი წარმოდგენილია სამი ნახატის მცირე ზომის შავ-თეთრი ფოტო და აღნიშნულია, რომ ეს ნამუშევრები ვალერიან გუნიას პიესის „და-ძმას“ ილუსტრაციაა, თუმცა იქვე ნათქვამია, რომ ზოგიერთი მათგანი დ. ერისთავის „სამშობლოს“ და ა. სუმბათაშვილის „ლალატის“ გაფორმებაა. საკითხს მეტი ბუნდოვანება შესძინა 2003 წელს მოსკოვის თანამედროვე ხელოვნების მუზეუმში გამოცემულმა კატალოგმა, სახელწოდებით „მე-20 საუკუნე მოსკოვის თანამედროვე ხელოვნების მუზეუმის კოლექციების ანარეკლში“. გამოცემის 52-ე გვერდზე შეტანილია ნიკო ფიროსმანის ნამუშევარი სახელწოდებით „მკვლელობის მონმე“. ტილოზე საინტერესო სცენაა წარმოდგენილი, კერძოდ ხმალმოღერებული მამაკაცი, რომელიც დაჩოქილ წვეროსანს განრისხებული დაჰყურებს, ის კი თითით ვილაცისკენ მიუთითებს. იქვე, იატაკზე, მოკლული ქალი აგდია, რომელსაც მუცლიდან სისხლი მოსდის.

კატალოგის ავტორი ვალერი ტურჩინი ასე ახასიათებს ამ ნამუშევარს : „საკმაოდ მნიშვნელოვანია ნამუშევარი „მკვლელობის მონმე“, რომელიც რთული კომპოზიციით გამოირჩევა (რაც მხატვარს იშვიათად ახასიათებს). დანაშაულის ადგილას წასწრებული ეჭვმიტანილი თავისი უდანაშაულობის დამტკიცებას ცდილობს და იმ ძებნილი ბანდიტის პორტრეტზე მიუთითებს (იგი მოთავსებულია ნახატის ზედა, მარჯვენა კუთხეში. მას პოლიცია ჩვეულებისამებრ გამოფენდა ხოლმე), რომელსაც შეეძლო კიდევ დანაშაულის ჩადენა. ადამიანს, რომელსაც ასეთი გამოცდა გადაუტანია, ამ ტრაგიკული მოვლენის მესხიერებაში აღსაბეჭდად საკუთარი

A lot has been said and written about Pirosmanni, although his works have been studied from all possible sides, he has not been appropriately studied as a theatre artist.

This part of the great artist's work is not obscure. The first serious monograph devoted to the artist published in 1926 includes a catalogue composed by Kiril Zdanovich, mentions that Pirosmanni drew theatre sketches. In particular it is known that performances at the Georgian Theatre like „Samshoblo“ by D. Eristavi, „Brother and sister“ by V. Gunia inspired some of his paintings.

The above-mentioned fact was known to Erast Kuznetsov as his book „Niko Pirosmanni“, published in Russian, includes Ketevan Bagratashvili's catalogue where there are small black and white photos of three paintings and it is mentioned that the paintings are illustrations to Valerian Gunia play „Brother and sister“. It also mentions that some of them are a design for D. Eristavi's „Motherland“ and A. Sumbatashvili's „Betrayal“. A catalogue, titled „The twentieth century in reflection of Moscow Modern Art Museum collections“ published at Moscow Modern Art museum in 2003 made the given question even more obscure. Page 52 of the catalogue contains a work by Niko Pirosmanni named „Witness of a murder“. The canvas presents an interesting scene of a man with a naked saber who furiously watches a kneeled bearded man, while he is pointing his finger at somebody. A murdered woman with a bleeding stomach is lying on the same floor there.

Valery Turchin, the author of the catalogue, gives the following description for the painting: „The „Witness of a murder“ is imbued with a significant complex composition (which is not characteristic for the painter). A suspect caught at the crime scene tries to prove his innocence and points at the picture of a wanted criminal (it is located in the upper-right hand corner of the painting, the police usually exhibited it) who could commit another crime. The man, who had experienced this tragedy, ordered the painting for his own home to engrave the tragedy in his memory (the more so as the murdered was his beloved). The painting clearly presents the topic of Good and Evil, which is a constant characteristic feature of Pirosmanni paintings“.

სახლისთვის შეუკვეთია ნახატი (მით უფრო, როცა მოკლული მისი გულისსწორია). სიკეთისა და ბოროტების თემა აქ თვალნათლივანა წარმოდგენილ-განმარტებული, რაც ფიროსმანის შემოქმედებისთვის ყოველთვის დამახასიათებელია.“

ვალერი ტურჩინის ეს აღწერილობა და ნახატის კომპოზიციის ახსნა საკმაოდ გაუგებარია, ხშირად ლოგიკასაც მოკლებული. განსაკუთრებით მსჯელობის ის პასაჟი, სადაც ტრაგედიაგამოვლილი ადამიანი თურმე მკვლელის პორტრეტს მოკლულის ცხედართან ერთად იმიტომ ინახავდა, რომ ამ მოვლენის მესხიერებაში აღბეჭდვა სურდა. (!)

ვითარება გაცილებით მარტივია და ამ შემთხვევაში ფიროსმანის მრავალმხრივი შემოქმედების იმ მხარესთან გვაქვს საქმე, რომელიც ჩვენში ყველაზე ნაკლებადაა შესწავლილი - კერძოდ, ნიკალა ამ შემთხვევაში თეატრალური ესკიზის ავტორია....

1891 წლის 27 აგვისტოს, ცნობილი ქართველი საზოგადო მოღვაწე, მწერალი, ქართული თეატრის დიდი მოამაგე ვალერიან გუნია თავის დღიურში ჩაწერს: „ვასრულებ ჩემს პიესას „და-ძმა“. ვგონებ ქართველებს მოეწონებათ. პიესაში არც ერთი ისეთი სიტყვა არ არის, რომლიდან უაზრო და ხშირად უადგილო „საქართველოს გაუმარჯოს“ ძახილზე იყოს ამენებული - ისტორიული პიესა „და-ძმა“ სამეგრელოს ცხოვრებიდან არის და ეხება 18 საუკუნეში მეგრეთა გამათავისუფლებელ ბრძოლას თურქ დამპყრობთა წინააღმდეგ. პიესის სიუჟეტი კარგად

Valery Turchin’s description and explanation of the painting composition is rather incomprehensible and often lacks logics. In particular the passage of his discussion, where he states that the person who had undergone the tragedy kept the murderer’s picture together with the body of the murdered woman with the purpose of engraving the scene in his memory (!).

The situation is quite simple. In this case we deal with the part of Pirosmiani’s diverse creativity, which is the least studied - particularly, in this case Nikala is author of a theatre sketch....

On August 27, 1891 a famous Georgian public figure, writer and a great custodian of Georgian theatre Valerian Gunia wrote down in his diary: „I am finishing my play „Brother and sister“. I think Georgians will like it. There is not a single word in the play which is based on the grounds of senseless and often inappropriate „Long live to Georgia“ - a historic play „Brother and sister“ is about life in Samegrelo and refers to struggle of Megralians against Turkish conquerors in the 18th century. The plot of the play develops well; it is full of effective scenes. The characters do not resemble upright mannequins but are full of life humans with all their positive and negative features“.

Valerian Gunia presented „Brother and sister“ at his benefit performance on January 29, 1892 which drew a wide response from public. „The Iveria“ reported: „Yesterday, on January 29, 1892 Georgian Drama Theatre presented a benefit performance of Valerian Gunia plays: a five act original drama „Brother and sister“ and one-act vaudeville „It is better to follow than to be forced“. A lot of people attended the performance. The beneficiary was presented with one set of silver cutlery, silver glass holders, a gold key ring, a purse, a knitted pillow, an inkstand and a silver pen („The Iveria“ №23, 1892).

„The brother and sister“ established itself firmly in the repertoire of the Georgian Theatre. It remained worth of attention later as well, when the play was no longer staged, nor it was remembered by anybody but for researchers. Solomon Khutsishvili published a separate article in the „Literary Georgia“ in 1963 which he devoted to this play by Valerian Gunia. According to the scientist there was time when „Brother and sister“ equaled to „The Motherland“ by D. Eristavi and „The Betrayal“ by A. Sumbatashvili and was staged all over Georgia. A comparison to „The Motherland“ and „The Betrayal“ means obtaining an important general recognition for any play.

As it seems Niko Pirosmianishvili got also interested in this important play. Georgian Museum of theatre, music, cinema and choreography keeps 11 photos from the play „Brother and Sister“. The author of these photos is a famous photographer Alexander Roinashvili. The scenes in the photos are played by famous actors of that time - Lado Alexi Meskhishvili, Gairoz Viktor Gamrekeli, Otia and Babo Avalishvili, Marine.

ვითარდება, იგი სავსეა ეფექტური სცენებით. პერსონაჟები მთარულ მანეკენებს კი არ ემსაგავსებიან, არამედ სისხლსავე ადამიანები არიან, თავიანთი უარყოფითი და დადებითი თვისებებით.“

„და-ძმა“ ვალერიან გუნიამ თავის ბენეფისზე 1892 წლის 29 იანვარს წარმოადგინა. მას დიდი გამოხმაურება მოჰყვა. გაზეთი „ივერია“ წერდა: „გუშინ, 29 იანვარს, ქართულმა დრამატიულმა თეატრმა ვ.გუნიას საბენეფისოდ წარმოადგინა მისივე პიესები: ხუთმოქმედებიანი ორიგინალური დრამა „და-ძმა“ და ერთმოქმედებიანი ვოდვეილი „ჩათრევას ჩაყოლა სჯობიან“. წარმოდგენას დიდძალი ხალხი დაესწრო. მობენეფისეს მიართვეს ერთი ვერცხლის სუფრის იარაღი, ჭიქის ჩასადგმელი ვერცხლისა, ოქროს „ბრელოკი“, ქისა, მოქსოვილი ბალიში, სამელნე და ვერცხლის კალამი“ (გაზ.„ივერია“. 1892 №23).

„და-ძმამ“ მტკიცედ მოიკიდა ფეხი ქართული თეატრის რეპერტუარში. ის ყურადღების ღირსი შემდგომშიც გახდა, როცა სპექტაკლი არამცთუ აღარ იდგმებოდა, არც არავის ახსოვდა, გარდა მკვლევარებისა. 1963 წელს გაზეთი „ლიტერატურულ საქართველოში“ (№21) სოლომონ ხუციშვილმა ვალერიან გუნიას ამ პიესას ცალკე სტატია მიუძღვნა. მეცნიერის აზრით, „და-ძმა“ ერთ დროს დ.ერისთავის „სამშობლოსა“ და ა.სუმბათაშვილის „ლალატის“ თანაბრად იდგმებოდა საქართველოს ყველა კუთხეში. „სამშობლოსა“ და „ლალატთან“ გათანაბრება ყველა პიესისთვის დიდმნიშვნელოვანი აღიარებაა. როგორც ჩანს, ამ დიდმნიშვნელოვანი სპექტაკლით ნიკო ფიროსმანაშვილიც დაინტერესებულა. საქართველოს თეატრის, მუსიკის, კინოსა და ქორეოგრაფიის სახელმწიფო მუზეუმში ინახება სპექტაკლ „და-ძმას“ სცენების ამსახველი 11 ფოტო. ყველას ავტორი ცნობილი ფოტოგრაფი ალექსანდრე როინაშვილია. ფოტოზე გამოსახულ სცენებში როლებს იმ დროის გამოჩენილი მსახიობები ასრულებენ: ლადო ალექსი-მესხიშვილი - გაიოზი, ვიქტორ გამრეკელი - ოტია და ბაბო ავალიშვილი - მარინე.

ფოტოკოლექციაში განსაკუთრებით ერთი სცენაა საყურადღებო - იგი ზუსტად იმეორებს ფიროსმანის „მკვლელობის მონმედ“ მონათლულ ნახატს. ამდენად, სრულიად ცხადია, რომ ნიკალა, იმდროინდელი ქართული საზოგადოების მსგავსად, დაინტერესებულა ვალერიან გუნიას ცნობილი სპექტაკლით. ისიც ცხადია, მხატვარზე ნანახს იმდენად დიდი შთაბეჭდილება მოუხდენია, რომ მას დრამის ერთ-ერთი ყველაზე ეფექტური სცენა, მოგვიანებით ფოტოდან დაუხატია. ასე რომ, ნიკო ფიროსმანაშვილის ცნობილი ტილო, რომელიც მოსკოვის თანამედროვე ხელოვნების მუზეუმშია დაცული, მხატვრის ორიგინალური ნამუშევარი და დრამატული პიესის ერთ-ერთი სცენის ნიკალასეული ინტერპრეტაციაა.

One scene in this photo collection draws a particular attention - it exactly reflects the painting called „The witness of the murder“ by Pirosmiani.

Thus, it is completely clear that the famous play by Valerian Gunia interested Nikala, just like Georgian public of that time. It had made such a deep impression on the painter that later he painted one of its most impressive scenes, copying it from the photo.

So, a famous canvas by Niko Pirosmanishvili, which is kept in Moscow Modern Art Museum, is the painter’s original work and Nikala interpretation of one of the drama scenes.

შედეგის ისტორია HISTORY OF MASTERPIECE

რუბრიკის ავტორი: ვიკა ბუკია / Author of Rubric: Vika Bukia

ზამთარი როგორც ათბობს..

მათთვის, ვისთვისაც ზამთარი ელიჩკა ახვლედიანი

WINTER WHICH WARMS UP...

TO THOSE, FOR WHOM WINTER IS ELICHKA AKHVLEDIANI

ლაღო გუდიაშვილის საგამოფენო დარბაზის შენობაში ახალი გალერეის გახსნაზე მისულეს ელენე ახვლედიანის 20-მდე ფერწერული ტილო დაგვხვდა. ელენე ახვლედიანის გამოფენა დიდ ხმაურს და ძალიან ბევრ დამთვალიერებელს ნიშნავს. გალერეის სახელწოდება „ჟირაფი“ ზაფხულის ცხელ დღეებში ემოციებს კიდევ უფრო ამძაფრებს; ბევრი სინათლე და სიკეთე გამოფენილ სურათებშიც იგრძნობა და, ასევე, ის ყოველდღიური ეპიზოდები, ძალიან რომ უხდება ზაფხულს - „თელავის ბაზარი“, „დასვენება გზაზე“, „ბულონის ტყეში“..

ერთი ტილოდან მეორეზე გადაგაქვს თვალი და ახალ ემოციებს იძენ - ელენე ახვლედიანის პიროვნებას ფუნჯის ყოველ გასამაში ამოიცნობ; ეს სიმსუბუქე ისეთი გადამდებია.. და მაინც, ამ ზაფხულის სილაღეში უმადურივით ვეძებ „კახეთის ზამთარს“... არსად კიდეა. რამდენიმე წლის წინ, გალერეა „ბაიაში“, საშობაოდ, ელენე ახვლედიანის ზამთრის პეიზაჟები გამოფინეს; მხატვრის ტილო, სახელად „კახეთი-ზამთარი“, სწორედ მაშინ ვნახე; გამოფენილი იყო სურათები მანანა კანდელაკის პირადი კოლექციიდან; ახვლედიანის მეგობრის შვილიშვილისთვის განსაკუთრებული რელიქვია კახეთის ზამთრის ერთ-ერთი პეიზაჟია. სურათი ელენე ახვლედიანს მანანა კანდელაკის ბებიასთვის გადაუცია საინტერესო მინანქრით უკანა მხარეს: „გახსოვდეს: „გაიხარე, გამახარე და მე კიდევ უბედურსა შავი მიწა მომაყარე“ - იმ დროს გავრცელებულ სიმღერა ელიჩკას გადაუკეთებია; ამ წარწერას მხატვრის კიდევ ერთი სახუმარო მინანქრი მოსდევს: „ანიჩკა-ჯან, გაიხარე, გამახარე და მე კიდევ უბედურსა, „პაჟალუსტა“, შავ მიწას ნუ მომაყარი.. ელიჩკა“.

მეგობრებისთვის ის ყოველთვის ელიჩკა იყო, ვილაცხვებებისთვის - ელენე ახვლედიანი, თუმცა თითქმის ყველასთვის ახვლედიანი ზამთრის პეიზაჟების უბადლო შემსრულებლად ითვლებოდა. მისი ზამთარი - დახვეწილი, დანმენდილი, მდიდრული და, ამავდროულად, ბავშვური. ახვლედიანის თოვლით მოფენილი მწვერვალები, ვიწრო ქუჩები, აივნები სახლები მუდმივად ინარჩუნებს იმ მიაბიტობას, რომელიც საბავშვო წიგნების ილუსტრაციებს აუცილებლად გაგვასხენებს.

At the opening of a new gallery at the Lado Gudishvili Exhibition Hall the visitors saw about 20 painted canvases. Elene Akhvediani's exhibition means much noise and a lot of viewers. The name of the gallery „The Giraffe“ rouses even more emotions on hot summer days. The exhibited paintings radiate a lot of light and kindness, and their daily episodes suit summer very much - „Telavi Market“, „Rest on the Road“, „In Bois de Boulogne“...

Eyes move from one canvas to another and one perceives new emotions - felt at every stroke of Akhvediani's brush; this lightness is so catching but still, like an ungrateful one I am looking around for the „Kakheti winter“ at this festival of summer.

A few years ago, at Christmas gallery „The Baia“ exhibited Elene Akhvediani's winter landscapes. It was then when I saw the painter's canvas „Kakheti Winter“. There were paintings from Manana Kandelaki's private collection. One of the landscapes of Kakheti winter is a particular relic for a grandchild of Akhvediani's friend. Elene Akhvediani passed the painting to Manana Kandelaki's grandmother - with an interesting inscription on the back side: „Remember:“ Be happy, make me happy and cover me, miserable, with black soil“ - Elichka remade that time widespread song; this inscription is followed by painter's another humorous one: „Anichka-jan, make me happy, and please, don't cover me with black soil... Elichka“.

She was Elichka for friends, though for somebody - Elene Akhvediani; however, nearly for everyone Akhvediani was considered an unsurpassed master of winter landscapes. Her winter is accomplished, creamed, posh and childish, all at the same time. Akhvediani's snow-covered peaks, narrow streets, houses with balconies always keep the naivety, which is bound to remind you illustrations in children's books.

არსებობს იდეა და არსებობს იდეის სისრულეში მოყვანის კულტურა - ელენე ახვლედიანის ტილო ერთიცაა და მეორეც - ამიტომაც არის, რომ მისი ხელწერა ერთნაირად ხელშესახები გახდა როგორც ხელოვანთათვის, ისე ჩვეულებრივი დამთვალიერებლისთვის. დათოვლილ კახეთში სხვანაირი სუსხია; სუსხი, რომელიც ახალისებს... ფერი ჟღერს, როგორც მუსიკა; იკითხება, როგორც ლექსი. უცხოეთში მყოფი პეიზაჟისტი ნახატებში ისევ სამშობლოში რჩებოდა. მისი ერთ-ერთი ყველაზე ცნობილი პეიზაჟი - „კახეთი-ზამთარი“ ელენე ახვლედიანმა კახეთიდან ძალიან შორს, 1924 წელს, პარიზში შეასრულა და პარიზშივე გამოფინა. ნახატი მნახველთა ყურადღების ცენტრში პირველივე დღიდან მოექცა. ამბობენ, რომ ამ ნახატის შექმნა პიკასოსაც მოუწოდებია, თუმცა სენტიმენტებით სავსე მხატვარმა ტილო არ დათმო.

There is an idea and there is a culture of idea execution - canvases by Elene Akhvediani are both - that is why her signature has become tangible for both artists and ordinary viewers. Snowbound Kakheti has different frost, the frost which cheers up... Colour sounds like music; is read like a poem...

A landscape painter who lived abroad still remained in her motherland in her paintings. In 1924, while in Paris, far away from Kakheti Elene Akhvediani accomplished and exhibited one of her most famous landscapes - „Winter in Kakheti“. The painting caught the viewers' attention the very first day. Even Picasso is said to seek the purchase of the painting but a sentimental painter refused to let him have the canvas.

ეს სიხარულით სავსე ტილოა.. თოვლში ჩაფლული სამყარო ყველაზე კარგად გაგრძნობინებთ თუ რატომ არის წელიწადის ეს დრო - ჯადოსნური. აქ ხმასაც გაიგონებთ - თოვლის ხრაშუნს ფეხქვეშ, მეთონეების ლილხს, ბავშვების ხალისიან გადაძახილს, თოვლში მოგუდულ ხმებს - ეს ის ხმაურია, რომელიც გვესმის ეზოში, ქუჩებში.. უფროსებისთვის ეს ხმა იმ წარსულიდან, რომლის აღქმას, როგორც ბედნიერ მომენტს, გვიან ვახერხებთ;

ელენე ახვლედიანის ტილოში ცხოვრება ყოველთვის მშვენიერია; მშვენიერია არა იმიტომ, რომ წარმატებებს ვაღწევთ, გვიმართლებს, ან იღბლიანები ვართ.. მშვენიერება სწორედ მის მდორე დინებაში, ყოველდღიურობაშია. მშვენიერია თიხის კოკებით მიმავალი ქალი, გრძელი კაბით და წელზე მოკრული შალით.. მშვენიერია თონე, რომელშიც პურს აკრავენ, ურემი, სოფლის გადაძახილები შუკიდან შუკაში..

ელენე ახვლედიანი არასდროს ეძებდა სამყაროს გამოხატვის ორიგინალურ გზებს, მისტიკას; არასდროს უტოვებდა დამთვლიერებელს ბევრ საფიქრალს; მისი მხატვრობა არც რებუსია და არც თავსატეხი; ყველაფერი მარტივია და სწორედ ამ სიმარტივეშია ყველაზე დიდი ჯადოქრობა; ბევრისთვის ელიჩკა ახვლედიანი მეზღაპრეა, რომელიც კეთილი ისტორიებით გვაბრუნებს; ნახატის მარჯვენა კუთხეში სანახევროდ დახატული სახლია, სადაც ალბათ კეთილი გლეხი ცხოვრობს; სახლის სარკმლიდან მომავალი სითბო გათოშილ ფეხებს ათბობს. ეს კანონზომიერებაა, რომელსაც ვერასდროს შეცვლი - ქალი კოკით, თონეში მომუშავე მეპურეები, გაქცეული ბავშვები - ისეთივე მარადიულია, როგორც დათოვლილი ქოხები, სხენი, ხეები, ურემი..

ამბობენ, ფართოდ დატოტვილი ხეებით ელენე ახვლედიანი სალოცაგად გამოზადებულ, ხელაპყრობილ ადამიანებს გამოხატავდა. მხატვრის ჩანაფიქრს ზუსტად ვერასდროს ვერ მივხდებით, თუმცა ერთი რამ ცხადია: ელენე ახვლედიანის შემოქმედება არაა „ჩანაფიქრების“, მხატვრობა.. აქ ხე ხეა, სახლი სახლი, ადამიანები კი - უბრალოდ ადამიანები.. ისინი არავის გამოხატავენ, გარდა საკუთარი თავისა და მათ არ ჭირდებათ არაფრის და არავის გამოხატვა, რადგან მშვენიერებას იმ ფორმით ქმნიან, რა ფორმითაც თავისთავადად არსებობენ ბუნებაში.

ყოველგვარი ეშმაკობისგან თავისუფალი - ასე ეძახდნენ ელენე ახვლედიანს. დღეს ახვლედიანის სიმართლე უკვე მის ტილოებს შემორჩა. მას არ ქონდა არავითარი საიდუმლო, გარდა ერთისა, მისი ზამთარი უჩვეულოდ ათბობს..

The canvas is full of joy which it radiates. The snowbound world will make you feel the best why this season is believed magic. You will hear sounds here too - snow crispering under one's feet; baker's singing; children's cheerful callings; sounds throttled in snow - it is the noise we hear in the yards and streets... For adults this noise is something related to the past; we are able to perceive it as happy moments quite late.

Canvases by Elene Akhvediani always show perfect life. It is perfect not because we are a success or lucky. It is perfect in its current flow; its daily routine. Perfect is a passing woman with clay jugs in long dress and shawl around her waist... Perfect is a bakery where bread is baked, a cart and village noises - from lane to lane...

Elene Akhvediani never sought for original ways of expressing the world, mysticism; she never left much food for thought to the viewer. Her paintings are neither a rebus nor a brain-twister. Everything there is simple and this very simplicity contains the greatest enchantment. Many people believe Elichka Akhvediani a fairy story teller who enchants us with her stories. There is a half built house in the right corner of the painting, where probably a kind peasant dwells. Warmth coming from the window warms up chilled feet. It is a regularity which can never be changed - a woman with a jug, bakers working in a bakery, run away children - all this is as eternal as huts, loft, trees, cart...

Painting trees with widely set branches Elene Akhvediani is said to express ready for prayer people with raised arms. You will never guess the painter's exact message, however one thing is obvious - Elene Akhvediani's art is not painting of the „implications“ ... Here, in her paintings a tree is a tree, a house is a house and people are just people... They do not express anybody beyond their own self and they do not need to express anybody or anything as they are perfect in the way they exist in nature.

Free from any cunningness - this is how Elene Akhvediani was known. Today Akhvediani's truth is already left to her paintings. She had no secrets at all - her winter is unusually warming...

დიზაინ თბილისი

DESIGN TBILISI

WWW.DESIGNTBILISI.GE

ვატო წერეთელი. ახალი სივრცე მხატვრისთვის - საცავი / Vato Tsereteli. New space for an artist - Depository

ტესერაქტი

TESSERACT

ავტორი: გიო სუმბაძე / Author: Gio Sumbadze

ფოტო: ნინო ახოზაძე / Photo: Nino Akhobadze

ცოცხალი ხნის წინ საქართველოს ეროვნული მუზეუმის დიმიტრი შევარდნაძის სახელობის ეროვნულმა გალერეამ საზოგადოებას გამოფენა „თანამედროვე ხელოვნება და მუზეუმი“ (RE:Museum) წარუდგინა. გამოფენის დიზაინერი არქიტექტორი ლუის ტავარეს პერეირა აღნიშნული გალერეის არქიტექტორიც არის.

ჩვენ დაუსვით რამდენიმე შეკითხვა ლუის პერეირას:

რით განსხვავდება კონცეფცია „თანამედროვე ხელოვნება და მუზეუმი“ თანამედროვე მუზეუმისგან?

მთელი განსხვავება იმაშია, რომ გამოფენის მიზანი თანამედროვე არტისტებისთვის ეროვნული მუზეუმის კოლექციებთან მუშაობა გახლდათ. ამ შემთხვევაში მუზეუმი წარმოადგენს განსაზღვრულ ქართულ ინსტიტუტს და მის მრავალფეროვან კოლექციებს. კიდევ ერთი მომენტი, რომელიც ამ გამოფენის კიდევ ერთი საფუძველია, არის გამოფენის ინსტალაციასა და თანამედროვე საგამოფენო სივრცეებსა და სტრატეგიებს, თუნდაც „თანამედროვე მუზეუმს“ (რისი მაგალითიც დიმიტრი შევარდნაძის სახელობის ეროვნული გალერეაა) შორის კავშირი.

თქვენი პროექტის მიხედვით მოხდა ეროვნული გალერეის განახლება. რა პრიორიტეტები გაითვალისწინეთ პროექტირებისას?

ჩემი პრიორიტეტი დიზაინში შემავალ ელემენტებს შორის სწორი ბალანსის დაცვა იყო. განსაკუთრებით კი, თანამედროვე მუზეუმის სტანდარტების შესაბამისი მაღალი დონის მიღწევა. ეს გულისხმობს როგორც კლიმატის კონტროლის ინფრასტრუქტურას, მოქნილ და პროფესიონალურ განათებას, დისკრეტულ უსაფრთხოებას და მის მექანიზმებს, ასევე ისეთ უზრალო კომპონენტებს, როგორებიცაა ტუალეტები, ლიფტები, კაფეტერია და მუზეუმის მაღაზია. ასევე, პრიორიტეტი იყო მეცხრამეტე საუკუნის შენობის განახლება და აღდგენა მისი ორიგინალური სილამაზისა და სიდიადის შენარჩუნებით.

აქ მთავარი იყო ზედმეტი აურზაურის გარეშე გაგრძელებულიყო ის, რაც აქამდეც არსებობდა. საბედნიეროდ, მუზეუმის ადმინისტრაციას შესანიშნავად ესმოდა ეს კონცეფცია და საბოლოო შედეგს ერთმანეთის გვერდში დგომით მივალნიეთ.

რა შეიძლება იყოს საერთო გამოფენის დიზაინის კეთებაში და ტელეფონის დიზაინის კეთებაში?

ეს ორი სრულიად განსხვავებული დავალებაა. ტელეფონის დიზაინი, როგორც მასიურად მოხმარებადი საგნის, მთლიანად ფოკუსირებულია ობიექტზე, მის ფუნქციონირებასა და იმაზე, როგორაა ის წარმოებული. გამოფენის დიზაინი ყოველთვის განსაკუთრებული

Dimitry Shevardnadze National Gallery at the National Museum of Georgia has lately presented the exhibition „Modern Art and Museum“ (RE: Museum) to the public. Architect Luis Tavares Pereira, the exhibition designer is also the architect of the above-mentioned gallery.

We asked Luis Pereira a few questions:

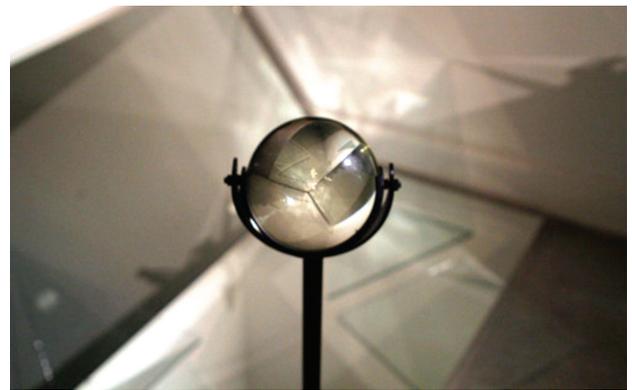
How is concept „Modern Art and Museum“ different from modern museum?

The whole difference is that the aim of the exhibition is to give modern artists an opportunity to work with the collections of National Museum. In this case the museum represents a certain Georgian Institution and its variety of collections.

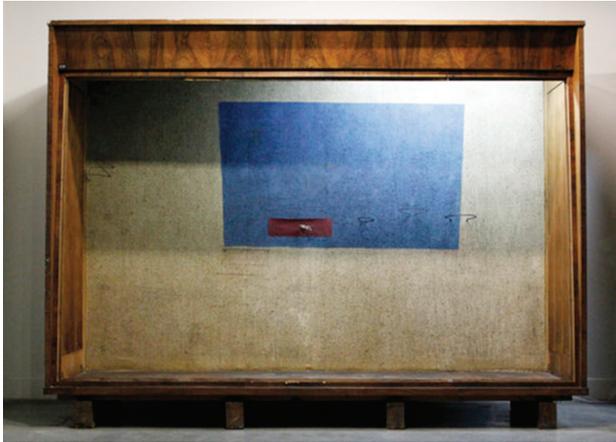
There is one more moment which is another reason for this exhibition - that is a connection between exhibition installation and modern exhibition space and strategies, for instance „Modern Museum“ (the example of which is Dimitry Shevardnadze National Gallery).

The National Gallery was renovated according to your project. Which priorities did you consider when projecting? My priority was keeping component design elements in right balance, especially achieving high standard level appropriate to the Modern Museum. It includes climate control infrastructure, flexible and professional illumination, discrete security and its mechanisms, as well as simple components like toilets, elevators, a café and a museum shop. In addition to this, another priority was renovation of the XVIII century building and reconstruction of its original beauty and glory.

At this point the main thing was to continue without much trouble what existed before. Fortunately museum

ნინო ჩუბინიშვილი. ვერცხლისფერი სინათლე / Nino Chubinishvili. Silver Light

თეა ჯორჯაძე. უსათაურო / Thea Jorjadze. Untitled

შემთხვევაა. აქ, პირველ რიგში, მხედველობაში უნდა მივიღოთ ხელოვნების ნარმოდგენილი ნამუშევრები და მათი მატერიალური ბუნება, ასევე ზოგადი თემატიკა და ის სივრცე, სადაც ხდება მათი განთავსება. საჭიროა თითოეულ ნამუშევარსა და სივრცეს, მასშტაბს, პროპორციასა და განათებას შორის მნიშვნელოვანი ურთიერთობის დამყარება. აქედან გამომდინარე, პრეზენტაცია შთამბეჭდავი იქნება, იმის მიუხედავად, ვაპირებთ თუ არა ამ კომპონენტების ნათესაობასა თუ კონტრასტებზე ყურადღების გამახვილებას, ან ნებისმიერ კონცეპტუალურ მიდგომაზე, რომლის ჩვენებაც გვინდა.

ამიტომ, ეს არის სამუშაო, რომელიც ვითარდება კურატორისა და არტისტების მიერ. ალბათ, არტისტს მეტი უფლებამოსილება გააჩნია თავის ნამუშევართან მიმართებაში, ხოლო კურატორს კი - ნარატივთან. არქიტექტორს კი გააჩნია სპეციფიური ცოდნა, თუ როგორ იმუშავებს ეს ყველაფერი სივრცულად. აქ მართლაც ამ ელემენტების ურთიერთობა უფროა მნიშვნელოვანი, ვიდრე ცალკე აღებული ნამუშევრები.

თქვენი აზრით, რა უფრო მნიშვნელოვანია, გალერეის კაფეში გემრიელი საჭმელები თუ კვალიფიციური პერსონალი?

არ მგონია, ამ კითხვაზე განსაზღვრული პასუხი არსებობდეს. ეს მომხმარებელზეა დამოკიდებული. ზოგი ადამიანი მიდის კაფეში, რადგან ხალხში ყოფნა, ან კაფის პატრონი, პერსონალი თუ კლიენტები მოსწონს და ამის გამო შეუძლია აიტანოს ცუდი კერძებიც კი. ზოგიერთი კაფეში კარგი სამზარეულოს გამო მიდის და შეუძლია უხემ ან უყურადღებო პერსონალზე თვალი დახუჭოს. ზოგიერთისთვის მთავარი არქიტექტურა ან დეკორაციები შეიძლება იყოს. ეს უკანასკნელი არ შეიძლება კაფეს წარმატებისთვის საკმარისი იყოს, თუმცა შეიძლება დაარწმუნოს გამველი, რომლის ყურადღებასაც გარეგნობით მიიქცევს.

როგორ ნარმოდგენიათ მუზეუმში 2050 წელს?

თითქმის ისეთი, როგორც დღეს დიმიტრი შევარდნაძის ეროვნული გალერეაა. მხოლოდ ის სისტემები, რაზეც მუზეუმში მუშაობს, სრულიად შეიცვლება - ვგულისხმობ

administration understood this concept perfectly and we supported each other to achieve the final result.

What do exhibition design and telephone design have in common?

These are two absolutely different tasks. Telephone, as an object of mass consumption, requires a design which is totally focused at the object, its functioning and the way it was produced. Exhibition design is always a special case. In this case the first thing to take into consideration is the presented works of art, their material nature as well as their general subject matter and the exhibition area. It is necessary to establish essential relationship between each work, space, scale, proportion and light. Hence, the presentation will be impressive in any case - whether we are going or not to draw attention to the similarities of the objects or their contrast, or to any conceptual approach we want to show.

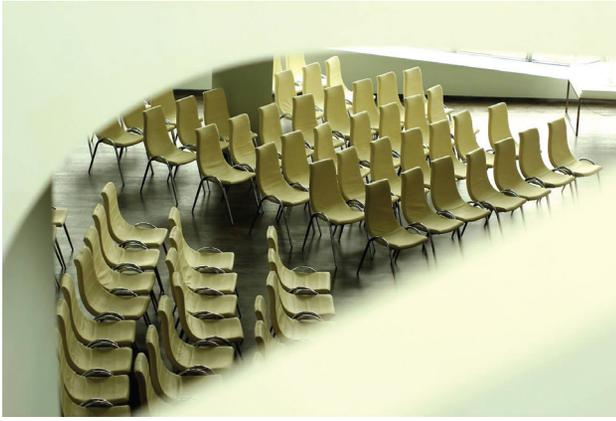
That is why it is the work which is carried out by curator and artists. Artists, probably, have more power in respect of their works; while curator - in respect of narration. And the architect has special knowledge about how all this will work in space. Relationship of these elements in this case is really more important than that of separate works.

In your opinion what is more important - delicious dishes in the gallery café or qualified personnel?

I do not think that there is an explicit answer to this question. It depends on consumers. Some people go to café because they enjoy being in public, or they like the owner, personnel and clients and due to this they will put up even with bad dishes. Others got to café because of good cuisine and can turn a blind eye to rude or careless personnel. Still others may attach primary importance to architecture or decorations. However, a café cannot possibly benefit from only the last condition as it is not sufficient for a success, though it can induce a passerby to look in, attracting one by its appearance.

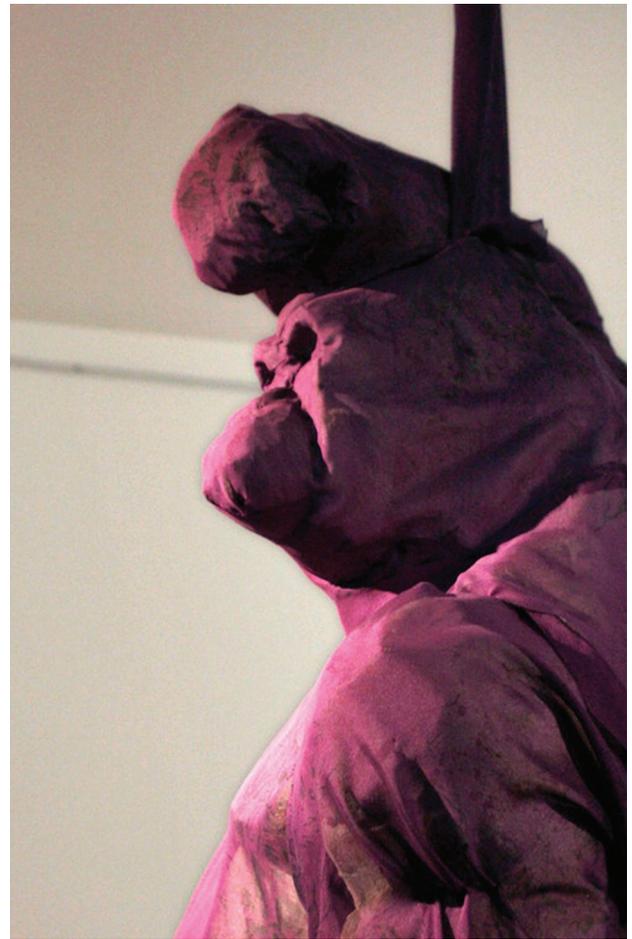
ვაჰრამ აღასიანი. რევოლუციის მუზეუმი Vahram Aghasyan. Museum of the Revolution

ენერჯის წყაროს, ვენტილაციის აღჭურვილობას, განათებასაც კი. ეს ყველაფერი მთლიანად შეიცვლება უფრო პატარა, ეკოლოგიური თვალსაზრისით გამართლებული სისტემებით. ვფიქრობ, 2050 წლისთვის, ეროვნული მუზეუმის გალერეა იქნება ნამყვანი თანამედროვე არტ მუზეუმი, ეყოლება მსოფლიოში ცნობილი დირექტორი, რომელიც შეიცვლება ყოველ ოთხ ან ხუთ წელიწადში და რომელიც მოაწყობს მაღალი დონის გამოფენებს საკუთარი არჩევნის მიხედვით, წელიწადში ოთხჯერ ან ხუთჯერ. გამოფენებში მონაწილეობას ადგილობრივი და უცხოელი ხელოვნები მიიღებენ და ითანამშრომლებენ სხვა მაღალი დონის თანამედროვე ინსტიტუტებსა და კურატორებთან. გააღერეას ექნება თანამედროვე ქართული ხელოვნების საუკეთესო კოლექცია. ის დაფინანსდება კულტურის სამინისტროს ფონდიდან და როგორც ქართველ, ისე უცხოელ დონორებთან თანამშრომლობის მეშვეობით, მომავალს შეუნახავს იმ კულტურას, რომელიც აწმყოში იარსებებს. მისი მნიშვნელობა გაიზრდება როგორც მისი დიზაინიდან გამომდინარე (მხედველობაში მაქვს დიზაინი განახლების შემდეგ), ასევე სტრატეგიული გეოგრაფიული მდებარეობიდანაც. ეს იქნება უფრო ფართო და მდიდარი ინსტიტუტი, არქეოლოგიური თუ ეთნოგრაფიული კოლექციებით, რომლებიც წარმოადგენენ იმ ექსტრადინარულ სიმდიდრეს, რომელიც არსებობს ალმოსავლეთსა და დასავლეთს, პერიფერიასა და ცენტრს, აწმყოსა და წარსულს შორის.

How do you see the museum in 2050?

Almost the same as Dimitry Shevardnadze National Gallery is today. Only life support systems of the museums will be completely changed. I mean energy source, ventilation equipment and even illumination. All this will be changed to smaller, economically more feasible systems. I think that by 2050 National Museum Gallery will have become the leading modern art museum, it will have a world famous director, who will be changed every 4-5 years and who will arrange high level exhibitions according to his own choice four or five times a year. Local and foreign artists will participate in the exhibitions and they will cooperate with other high level modern institutions and curators. The gallery will possess the best collections by modern Georgian artists. It will be financed by Ministry of Culture Fund as well as by cooperating with both Georgian and foreign donors. It will keep for the future the culture which prevails today. Its significance will increase due to both its design (I mean the design after renovation) and its strategic geographical position. It is going to be a broader and richer institution with archeological and ethnographic collections which represent the extraordinary wealth existing in between the East and the West, province and centre, present and past.

ნინო სეხნიაშვილი. ყველაფერი რაც მოძრაობს
Nino Sekhniashvili. Everything That Moves

ბიბლიოთეკა - ქალაქში საორიენტაციო ნიშანი

LIBRARY - CITY EXPLORING SIGN

ავტორი: ნინა ახლოური / Author: Nina Akhlori

თბილისში, ცოცხალი ხნის წინ სააკაშვილის საპრეზიდენტო ბიბლიოთეკა გაიხსნა. ხუთსართულიანი შენობის პროექტის ავტორი გერმანელი არქიტექტორი, იურგენ მაიერი (Jurgen Mayer H). აღსანიშნავია, რომ ეს პროექტი ბიბლიოთეკას მაიერი შემონირულობის სახით გადასცა. პროექტზე ასევე მუშაობდა არქიტექტორი ლადო აბრამიშვილი.

ჩვენ დაუფსვით რამდენიმე შეკითხვა იურგენ მაიერს:

რა შეგიძლიათ გვითხრათ ბიბლიოთეკის მობილობაზე ქალაქთან მიმართებაში?

ამ ახალი შენობის მთავარი პრიორიტეტი ბიბლიოთეკაა - ადგილი შეხვედრებისთვის, დისკუსიებისა და დებატების მოსაწყობად. ბიბლიოთეკის ყურადღების ცენტრშია სოციალური და პოლიტიკური მეცნიერება, არქიტექტურა და დიზაინი. ეს გამომდინარეობს მიხეილ სააკაშვილის აზროვნებიდან მისი პრეზიდენტობის პერიოდში და ეხმიანება იმ გამოწვევებსა თუ ფანტასტიურ შესაძლებლობებს, რომლებიც საქართველოს აქვს როგორც უახლოეს, ისე შორეულ მომავალში.

რა იყო თქვენთვის მთავარი მოტივაცია ბიბლიოთეკის პროექტზე მუშაობის პროცესში?

ჩვენთვის დიდი პატივია ექსპერტიზის გაზიარება დიზაინის სფეროში სწორედ ამ შენობასთან მიმართებაში. ის შეიქმნა ყველა იმ არაჩვეულებრივი პროექტის საპასუხოდ, რაზეც ბოლო წლებში ვგიმუშავია. ეს ბიბლიოთეკა იქცევა ადგილად, სადაც შეისწავლიან ბოლო წლებში მომხდარ დინამიურ ცვლილებებს და შესაძლებელი იქნება იმის დანახვა, რომ არქიტექტურასა და ესთეტიკას შეუძლია წვლილი შეიტანოს სამომავლო ხედვის ჩამოყალიბებაში.

როგორ ფიქრობთ, რამდენად რეალიზებულია პროექტი ლანდშაფტთან მიმართებაში?

ადგილმდებარეობამ საშუალება მოგვცა გამოგვეყო განსაკუთრებული ურბანული სიტუაცია, ერთ-ერთი მთავარი ხიდი, რომელიც ქალაქის ორივე მხარეს აერთიანებს. ამრიგად, ის შეიძლება განვიხილოთ, როგორც ქალაქში საორიენტაციო ნიშანი.

რა რესურსი გააჩნია ბიბლიოთეკას მომავალი განვითარებისა და ტრანსფორმაციისთვის?

ვფიქრობ, ეს შენობა მაგალითს იძლევა იმ სივრცისთვის, სადაც ის დგას. გარშემო სამი დიდი უნივერსიტეტი, რომელშიც ათეულობით ათასი სტუდენტი სწავლობს, ქალაქის ამ ნაწილისთვის ეს საოცარი პოტენციალის მაჩვენებელია.

President Saakashvili Library has lately opened in Tbilisi. The author of the five-storied building project is a German architect Jurgen Mayer H. It must be noted that Mayer has donated this project to the library. Architect Lado Abramishvili also took part in the project.

We asked Jurgen Mayer a few questions:

What can you say about library mobility in relation to the city?

The main priority of this new building is a library - a place for meetings, discussions and debates. The library is focused on social and political sciences, architecture and design. It originates from Mikheil Saakashvili mentality during his presidency and it corresponds to the challenges and fantastic opportunities Georgia has in both near and distant future.

What was your main motivation in the process of work on the library project?

We consider it a great honor to share our expertise in design in respect of this particular building. It was created in answer to all those wonderful projects we have recently worked on. This library turns into a place where dynamic changes of recent years will be studied and it will be possible to see that architecture and esthetics can contribute to formation of future views.

In your opinion, how much does the project satisfy the area landscape?

The location enabled us to determine a specific urban situation - one of the major bridges, which joins both sides of the city. Thus it can be considered as an orientation sign in the city.

What is library potential for future development and transformation?

I think this building is exemplary for its location. There are three big universities around it where there are thousands of students - it is a wonderful potential sign for this part of the city.

ტელესკოპი

TELESCOPE

რუბრიკის ავტორი: ლეო ნაფტა / Author of Rubric: Leo Nafta

სანდრო ჩინჩალაძე / Sandro Chinchaladze

TETE NOISE - ხმები დილის სიჩუმიდან

TETE NOISE - SOUNDS FROM MORNING SILENCE

ვისთვისაც ღამე ცხოვრება და გარიჟრაჟთან ინტიმური კავშირი მოვალეობის, სამსახურის ან სხვა რამის გამო ცხოვრების იძულებითი წესი არ არის და ის, უბრალოდ, მისი ორგანული ნაწილია, ალბათ, ყველა დამეთანხმება, თუ რამხელა ბედნიერებაა განთიადზე მეეზოვეების ცოცხის შრიალის ხმები, როდესაც ისინი ქუჩებს გვიან. ამ დროს, ალბათ, ყველაზე მძაფრად და ლამაზად გრძნობ მარტოობას და სიცოცხლის სუნს.

როდესაც პირველად სანდრო ჩინჩალაძის, იგივე ტეტეს ახალ პროექტს, Tete noise-ს მოვუსმინე, ზუსტად ეგ განცდა მქონდა, რაღაც ფსიქოდელიური მოჩვენებასავით - რომ ეს ხმები სადაღაც სუფთა ორგანიზმიდან, გარიჟრაჟიდან და ბავშვობიდან მოდიოდა.

Tete noise მისი ბოლო პროექტია, რომელსაც თავად ასე ახასიათებს: „ამ პროექტს ორი სიტყვით ვერ გადმოვცემ, ეს არის მთლიანად experimental noise recording-ზე ანუ ანობილი. ვცდილობ სხვადასხვა ადგილი და ემოცია ჩავიწერო ჩემი რეკორდერით. შემდეგ ვიღებ ხმებს, რომლებიც სინთეზულად ადამიანის ყურს არ ესმის და ჩვეულებრივი ეკვალიზერით ამომყავს. მიღებული ხმებით ვანყო ტრეკებს. გამოშვებული მაქვს რამდენიმე ალბომი ფრანგულ და მექსიკურ ლეიბლებზე. ასევე, მაქვს სხვადასხვა ინტერნეტ რელიზი Tete noise.wordpress.com. Soundcloud-ზეც დევს რვა ალბომი. ბოლოს ბათუმის ექსპერიმენტული მუსიკის ფესტივალზე დავუკარი. უფრო Private Live-ებს ვაკეთებ ხოლმე. არ მაქვს არანაირი მოთხოვნა, რომ ფართო მასებში ისმინონ ეს მუსიკა, თუმცა გამიხარდება, ასე რომ მოხდეს. ეს არის მუსიკა მუსიკოსებისთვის, ხმა - ხმის მოყვარულებისთვის. ამ მუსიკის ინტერესი უფრო კეთების პროცესია, ერთგვარი „საუნდ ლაბორატორია“, სადაც ბოლომდე თავისუფალი ხარ და რასაც გინდა, იმას აკეთებ.“

თუმცა სანამ Tete noise-მდე მივიდოდა, ძალიან ბევრი ექსპერიმენტი და ბენდი იყო, სადაც ხან გიტარაზე ურკავდა, ხან ბასზე და ხან სინთეზატორზე. ღრმა ბავშვობაში Led Zeppelin-ი და Jesus Christ Superstar-ი იყო მისი მთავარი „საუნდი“, შემდეგ Nirvana გამოჩნდა და ამით დაიწყო ყველაფერი.

Those for whom a night life and intimate relationship with dawn is not a forced order of working or some other routine but is just their organic part, they will probably all agree with me on the amount of happiness the rustle of janitor's broom brings into life at dawn when they sweep up the streets. This is probably the time when loneliness and life flavor are felt the best.

When I heard Sandro Chinchaladze's alias Tete's new project - Tete noise - for the first time I experienced this very feeling, which was like a psychological ghost, of this sounds coming from some fresh organism, dawn and childhood.

Tete noise is his recent project, which he himself describes like: „I cannot describe this project in just two words; it is totally based on experimental noise recoding. I try to record different places and emotions. Then I cut out noises a human ear does not make out due to frequency and I use an ordinary equalizer to extract them. The sounds, I get, are used to arrange tracks. I have released several albums in French and Mexican labels and I also have various Internet releases at Tetenoise.wordpress.com. There are eight albums at Soundcloud as well. Last I played my music at Batumi experimental music festival. I am usually engaged by making private lives. I do not claim this music to catch on with the public at large, though I will be glad if this happens, so I do not mind it. It is music for musicians, sounds for those who like sounds. The creation process is the interest of this music, a kind of „sound laboratory“ where you are free and do whatever you want“.

However, before he got to Tete noise there were a lot of experiments and bands, where he played the guitar as well as bass and a synthesizer. His main sounds in early childhood were Led Zeppelin and Jesus Christ Superstar; then there was Nirvana and that was beginning of everything.

Underground parties in the blackout, after war city - mainly in Mziuri, Circus Factory, Department Store yard, at blues box and so on. He liked Gogi, Dzodzuashvili, Dada Dadiani, Besela, Irakli Charkviani and others. However, Nirvana and Nine Inch Nails contributed the most to formation of his music taste. He changed many bands; played everywhere and everything - rock,

90-ანების ჩალამებული და ნაომარი ქალაქის მინისქვეშა ტუსოვეები - ძირითადად, მზიურში, ცირკის ქარხანაში, უნივერსიტეტის ეზოში, blues box-თან და სხვა. უყვარდა გოგი ძოძუაშვილი, დადა დადიანი, ბესელა, ირაკლი ჩარკვიანი და სხვები, მაგრამ მისი მუსიკალური გემოვნების ჩამოყალიბებაში მანაც ყველაზე დიდი როლი Nirvana-მ და Nine Inch Nails-მა ითამაშა. უკრავდა ყველგან, გამოიცვალა მრავალი ბენდი, უკრავდა ყველაფერს - როკს, სკანდინავიურ ფოლკს, ჯაზს, პანკს და ყველაფერს, რასაც ინსტრუმენტი შეიძლებოდა შეხებოდა.

პირველი ბენდი კი, სადაც როგორც ვოკალისტმა დაიწყო დაკვრა, Neverland-ი იყო, რომელიც სამი წევრისგან შედგებოდა. ტეტეს გარდა, ამ ჯგუფში უკრავდნენ გიორგი მანაგაძე და სანდრო სახამბერიძე. ჯგუფი შეიქმნა ისე, როგორც მაშინ იქმნებოდა თითქმის ყველა ბენდი: „პროტესტით და ენთუზიაზმით გაჟღერებული, თავისუფლების ეშნით შეპყრობილი ახალგაზრდები და საშინელი სარეპეტიციო.“

90-ანების მოჰიპო და პროტესტანტი თინეიჯერიდან ტეტე შედარებით ფართო აუდიტორიამ გადასხვაფერებული და ინსტრუმენტბმეცვლილი გაიცნო. ეს უკვე ახლო წარსულია. მან შექმნა ჯგუფი Me and My Monkey, რომელსაც შემდეგ გაჩა ბაქრაძე შეუერთდა. Me and My Monkey-ს საუნდი და ჟღერადობა აბსოლუტურად განსხვავებოდა იქამდე გაკეთებული მისი ყველა ნამუშევრისგან. თუმცა თავად თვლის, რომ მასში ძალიან დიდი ცვლილება არ მომხდარა: „არ ვიცი, დიდად არ შემიცვლია არაფერი, იმის გარდა, რომ სტანდარტული როკ რიფები ელექტრონულ ჟღერადობად გადააკეთე და ეს ჩემთვის ძალიან საინტერესო იყო, ექსპერიმენტის თვალსაზრისით. მიხაროდა, ბევრს რომ მოსწონდა. „მანქა“ ჩემი შინაგანი ხმის ამოღება იყო მაგ დროისთვის. ვერასდროს ვიტანდი ერთ ჟანრზე გაჩერებას და მასზე ჩაჯიკვლას. აქაურმა კრიტიკოსებმა საკმაოდ დადებითად შეაფასეს. ყოველ შემთხვევაში, ასე მეჩვენებოდა. ისე, ვერაფრით წარმომიდგენია საკუთარი მუსიკის ჟანრობრივი დაშტამპვა და შეფასება. ალბათ, ეს კრიტიკოსების საქმეა, თუმცა Me and My Monkey ჩემი, როგორც მუსიკოსის, საუკეთესო ეტაპი იყო. თავიდან გერმანიაში მიგვიწვიეს და პირველად მაშინ მოვხვდი საზღვრებს გარეთ - განსხვავებული გარემო, განსხვავებული აუდიტორია, ძალიან მაგარი საუნდი, რასაც აქ მუდმივად მოკლებული ვიყავი. პატარა ფესტივალი იყო, მაგრამ ძალიან თბილი, ბევრი დისკი გავყიდეთ და კარგად დავუკარით, ყველას ძალიან მოეწონა. სხვადასხვა ქვეყნიდან იყვნენ მუსიკები.

საშინლად ვწერვილობდი, მაგრამ ყველაფერმა კარგად ჩაიარა. შემდეგ იყო პოლონეთი, ვილნიუსი და ბრიტანეთი, ძირითად ხარჯებს ყოველთვის თვითონ ფესტივალი ანაზღაურებდა. პრომოუტერები კი სოციალური ქსელებით გვიკავშირდებოდნენ. ამერიკიდანაც გვქონდა მონვევა, მაგრამ აღმოჩნდა, რომ გეორგია თავიანთი, ამერიკის გეორგია ეგონათ. მსმენელი ყველა ქვეყანაში განსხვავებულია, მაგრამ ყველაზე მეტად ვილნიუსი და ირლანდია გამისწორდა, ყველა ქვეყანაში თავისებურად შიგ აქვთ, რაც ძალიან კარგია.“

Scandinavian folk, jazz, punk and everything else his instrument could touch.

Neverland, consisting of three members, was the first group where he made his debut as a vocalist. Giorgi Managadze and Sandro Sakhamberidze performed in this group too. The group was created in the same way as nearly all the bands did at that time: „By young people driven by protest and enthusiasm full of desire for freedom and terrible at rehearsing“.

Quite a large auditorium of rebellious and protestant teenagers of 90s got to know color- and instrument-changed Tete. It is already a near past. He created a group My Monkey and Me, which Bacha Bakradze joined later. Sounds and performance of My Monkey and Me totally differed from all his previous works. However he himself believes the he did not undergo any significant change: „I do not know; I have not changed much of anything besides changing standard rock rhythms to electric sounds, which was very interesting for me from the experiment point of view. I was glad that many people liked it. At that time „Monkey“ was my inside voice coming out. I could never stand stopping at one genre and getting obsessed by it. The local critics quite appreciated it. In no way could I imagine my music labeled and valued by genres. That is, probably, something critics have to deal with, but My Monkey and Me was the best stage in my life of a musician.

At the beginning we were invited to Germany and it was the first time I had found myself abroad - different surroundings, different audience, excellent sound I constantly lacked here. It was though a small, but a very warm, festival. We sold many discs and performed well. Everybody liked us. There was music from different countries. I felt terribly nervous but everything was great. Later there followed festivals in Poland, Vilnius and Britain. Generally the festivals covered all the expenses. And promoters used social networks to get in touch with us. We had invitation even from America, however it turned out that they had believed Georgia to be American one. Listeners are different in every country but I enjoyed Vilnius and Ireland most of all. In every country they have their own bees in the bonnet, which is very good.

After Bacha left the group unexpectedly, which was really disappointing for Monkey's listeners, Tete was not supposed to continue with the same enthusiasm and energy - Bacha meant a lot for the „Monkeys“. Everybody believed the group had broken up; however the news on TV that the „Monkey“ continued writing music and will soon release a new album exulted everybody. Vazha Maris' joining the group changed a lot and Tete began working again. A new album, called the Mirror, was recorded in nearly one year and its distinctive feature is that every track was performed by a different singer: Zura Javakhia, Parchila, Tusia Beridze and others. Concerts were simultaneously arranged in Batumi and Tbilisi. The album was not released. It was recorded and left. However, a few tracks were performed at lives together with Nanuka Natsvlishvili at different times.

When playing the „Monkey“ music I constantly had a feeling

გაჩანს ჯგუფიდან მოულოდნელად წასვლის მერე, რაც „მანქა“-ს მსმენელებისთვის ძალიან გულდასანყვეტი იყო, თითქოს იმ ენთუზიაზმით და „ხოდით“ ველარ უნდა ამოექაჩა ტეტეს - გაჩა „მანქებისთვის“ ძალიან ბევრს ნიშნავდა. ყველამ ისე აღიქვა, თითქოს ჯგუფი დაიშალა, მაგრამ ტელევიზიის ცნობამ იმის შესახებ, რომ „მანქა“ აგრძელებდა მუსიკის წერას და სულ მალე ახალი ალბომი გამოვიდოდა, ყველა ძალიან გაახარა. ჯგუფში ვაჟა მარის მოსვლამ ბევრი რამ შეცვალა და ტეტეც თავიდან შეუდგა მუშაობას, თითქმის ერთ წელიწადში ჩაინერა ალბომი, რომელსაც Mirror-ი ქვია და განსხვავებულია იმით, რომ ყველა ტრეკს სხვადასხვა მუსიკოსი ასრულებს: ზურა ჯავახია, ფარჩილა, ტუსია ბერიძე და ა.შ. პარალელურად კონცერტებს აკეთებდნენ ბათუმსა და თბილისში. ალბომი არ გამოსულა, ის ჩანერილია და დევს, თუმცა სხვადასხვა დროს ლაივებზე დაუკრეს რამდენიმე ტრეკი ნატუკა ნაცვლიშვილთან ერთად.

„მანქა“-ს მუსიკის დროს, მუდმივად მქონდა განცდა, რომ რაღაც ძალიან კარგ და ლამაზ ოთახში ვზივარ, განელილი ვიზუალებით და გარშემო ბევრი პორნოგრაფიით, გაღებულ ფანჯრებიდან კი სიმშვიდე და თბილი ჰაერი შემოდის, გარშემო მრავალფეროვანი სიგიჟეებია და რაღაც მუდმივად იცვლება. ზოგი კრიტიკოსი მათ ამ პროექტს ელექტრონულ პანკს ეძახდა, მე კი უბრალოდ „კეთილი სიგიჟე“ შევარქვი, რომელსაც პორნოგრაფიასთან და ფსიქოდელიასთან უფრო მეტი ჰქონდა საერთო, ვიდრე სტანდარტულ პანკთან და ნარწყევთან ოთახში ათასი ჯიშის ჰიპსტერის ხობვასთან. თუმცა, არც მათ ნაკლებობას განიცდიდა „მანქების“ კონცერტები.

თუმცა ფსიქოდელიური ნარკოტიკები, ალკოჰოლი და პორნოგრაფია, რომელთა ქიმიური შემადგენლობებიც ტეტემ სადღაც დატოვა - იოგით ჩანაცვლდა, იოგაზე დადის და დილის ხმებით ტკებება, როცა მეეზოვები ჩაძინებულ ქალაქში ცოცხებს უსვამენ ჭუჭყიან ასფალტს.

ყურში რეკორდერი და დილის ხმები - ეს არის ძირითადი შთაგონება და ბედნიერების წყარო, რომელსაც გადმოსცემს კიდევ თავის ჯერჯერობით უკანასკნელ პროექტში, რომელზეც დასაწყისში გიყვებოდით. დღეს მისი საყვარელი ნარკოტიკი რელიგიაა, თუმცა ღმერთი კაი ტიპია თუ ცუდი, არ იცის: „ყველას თავის ღმერთი ჰყავს, ყველასთვის განსხვავებულია ის. ალბათ, არ ვიცი, რა ტიპია, მაგრამ მჯერა, რომ არსებობს კოსმოსი და მეც მისი ნაწილი ვარ“ - ამბობს ის. წიგნებს, ძირითადად, აუდიო ფიზიკაზე კითხულობს, უყურებს ანიმაციებს და ბლოკბასტერებს, ხოლო საავტორო უფლებებზე ამბობს, რომ სანამ ეგ გაგება ჩვენში დამკვიდრდება და მოიკიდებს ფეხს, მანამ ძალიან, ძალიან ბევრი ეტაპია გასავლელი.

that I was sitting in a very good beautiful room, full of visuals and with a lot of pornography around, open windows let in placidity and warm air and there are different kinds of craziness around and constant changes. Some critics called this project of theirs an electric punk. But I called it just a „kind madness“ which had more in common with pornography and psychodelia than with standard punk and with groveling together with thousand kinds of hipsters in a spewed room, though „Monkey“ concerts never lacked them.

Psychological drugs, alcohol and pornography the chemical content of which Tete left somewhere, he changed for yoga. He goes in for yoga and enjoys morning sounds, when janitors sweep dirty asphalt in a sleeping city.

Recorder in the ear and morning sounds - this is basic inspiration and happiness source, which he shares in his, so far, last project I told you about in the beginning. Today religion is his favorite drug, though he does not know if God is a good guy or a bad one: „Everybody has a personal God, it is different for everybody. I probably do not know what kind of character it is but I believe that there is space and I am its part as well“, he says. He reads books mainly on audio physics, watches animations and blockbusters and he believes that we have to cover a lot of stages until the idea of copyright gets enrooted and consolidates in our society.

სტუმარი

THE GUEST

რუბრიკის ავტორი: სალომე არშბა / Author of Rubric: Salome Arshba

კობა ნაყოფია / Koba Nakhopia

ყველაფერი 1992 წელს დაიწყო, როდესაც მოსკოვში კონკრეტული მიზნით გაემგზავრა. ბევრი იშრომა, ისწავლა და 12 წლის შემდეგ საქართველოში წარმატებულ ბიზნესმენად დაბრუნდა. პოლიტიკაშიც მოსინჯა ძალები, თუმცა თვლის, რომ ბიზნესი უკვე მისი ცხოვრების წესია. ბავშვობა, პირველი სამსახური, პირველი გამოცდილება, აუხდენელი ოცნება, ბიზნესის დაუნერეელი კანონები და პოლიტიკა - ამ ყველაფრის შესახებ ჩვენი ჟურნალის სტუმარი კობა ნაყოფია გვესაუბრება.

საუბარი ადრეული წლებიდან დაიწყო, როგორი ბავშვი იყავით?

ბავშვობაშიც კი ნებისმიერ საქმეს პასუხისმგებლობის გრძობით ვეკიდებოდი და ვცდილობდი, ყველაფერი ხარისხიანად გამეკეთებინა. ამასთან ერთად, ძალიან კარგად ვსწავლობდი და ვამაყობ ამ პერიოდით. სკოლაში ჩართული ვიყავი სხვადასხვა აქტივობებში და ბევრი ღონისძიების ორგანიზატორიც ვაყავი. მუდამ დაკავებული ვიყავი. ერთადერთი, რაც მიტაცებდა და რისთვისაც დროს ყოველთვის ვპოულობდი, მუსიკა იყო. ვუსმენდი როკს, პოპს. ყველაზე ხშირად ჩემს ოთახში Pink Floyd-ისა და Stevie Wonder-ის სიმღერები ისმოდა.

პირველი სამსახური და პირველი ანაზღაურება...

90-იანი წლების ბოლომდე ოფიციალური სამსახური არ მქონია. ჩემი სამსახური ჩემი ბიზნესი იყო. 23 წლის ვიყავი, როდესაც ამ მიმართულებით პირველი ნაბიჯები გადავდგი და 1992 წელს მოსკოვში გაემგზავრე. მოგეხსენებათ, აფხაზეთიდან ვარ, ჩემი ოჯახი, მშობლები, ნათესავები ერთ დღეს ღია ცის ქვეშ აღმოჩნდნენ და მივხვდი, რომ სხვა პასუხისმგებლობა მაკისრია; მივხვდი, რომ ვალდებულიც კი ვიყავი, საკუთარი საქმე დამეწყო და ჩემიანებს დავეხმარებოდი. სწორედ ამ კონკრეტული მიზნით წავედი რუსეთში. ახლა ვფიქრობ და ცოტა სინანულითაც ვისხენებ იმ წლებს. დრო და შესაძლებლობა რომ მქონოდა, უფრო მეტ დროს სწავლას დავუთმობდი. მიუხედავად იმისა, რომ განათლებას მოსკოვშიც ვიღებდი და პარალელურად თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტიც ვიყავი. 1993 წელს დავამთავრე სახელმწიფო უნივერსიტეტი. თან ვმუშაობდი, სადიპლომო ნაშრომსაც ვწერდი, შემდეგ ჩამოვედი საქართველოში, ჩავაბარე გამოცდები და უკან, მოსკოვში დავბრუნდი.

რამდენად რთული იყო რუსეთში, სრულიად უცხო გარემოში საქმის დაწყება და თავის დამკვიდრება? გვიამბეთ ამ პერიოდზე.

რთული იყო, ბევრს ვმუშაობდი, ვიღებოდი, თუმცა ეს ხმამაღლა არასდროს მითქვამს. პირიქით, მიზნისკენ შემართებით მივდიოდი. მოსკოვში ჩასვლის შემდეგ, გარკვეული პერიოდი ჩემს ნათესავთან ვცხოვრობდი.

Everything began in 1992 when he went to Moscow having a concrete specific purpose. He worked a lot, learned a lot and 12 years later he returned to Georgia as a successful businessman. He tried even politics, however he believes that business is already his lifestyle. Childhood, the first work, the first experience, a pipe dream, unwritten laws of business and politics - Koba Nakopia, a guest of our journal, is talking about all this.

Let us start our conversation with early years. What kind of childhood did you have?

Even in my childhood I approached everything I did with a high feeling of responsibility and always tried to do everything excellently. Together with this I did well at school and I am proud of this period. I was involved in many events at school and initiated quite a lot of them. I was constantly busy. The only thing I was crazy about and always found time for was music. I listened to rock and pop. Pink Floyd's and Steve Vander's songs were most frequently heard in my room.

The first work and the first salary...

I had no official work till the end of 1990s. My business was my work. I was 23 years old when I made my first steps in this direction and I went to Moscow in 1992. Let me remind you that I am from Abkhazia. One day my family, parents, relatives found themselves outdoor under the blue sky and I realized that it laid a different kind of responsibility on me. I realized that I was just responsible to start my own business and help my people. This very purpose took me to Russia. Now I think and remember those years with a slight regret. If I had had money and time I would have devoted more time to my studies, despite the fact that I was studying in Moscow and simultaneously I was a student at Tbilisi State University. I graduated in 1993. I also worked and wrote my degree thesis, and then I went to Georgia, took my exams and returned to Moscow.

How difficult was it to start business in Russia, in absolutely foreign environment, and establish yourself there. Tell us about that period, please.

It was difficult. I worked a lot. I got tired but I never mentioned it aloud. On the contrary I was moving towards my aim. After arriving in Moscow I spent a certain period living at my relative's place. Later there appeared an outline of my business and I rented my own flat which was a two-room flat, I remember, at the subway terminal station.

შემდეგ ნელ-ნელა იმ საქმის კონტურები გამოისახა, რომელსაც უნდა შეეჭიდებოდი და ბინაც ვიქირავე. მახსოვს, ოროთახიანი საცხოვრებელი იყო მეტროს ბოლო გაჩერებასთან.

გავიდა წლები და წარმატებული ბიზნესმენი უკვე სამშობლოში დაბრუნდით. საქართველოში ჩამოსვლა თქვენი გეგმის შემადგენელი ნაწილი იყო?

საქართველოსკენ გული ყოველთვის მომიწევდა. სულ მახსენდება დედაჩემის სიტყვები - როდესაც ჩამოდიხარ, სახე სულ გაბრწყინებული გაქვს, წასვლის წინ კი ისე მოიწყენ ხოლმე, გეგონება ძალიან ცუდ ადგილას ბრუნდებიო. რა თქმა უნდა, ყოველთვის აქ ყოფნა მერჩივნა, ჩემს ქვეყანაში, ოჯახთან, მეგობრებთან ახლოს, მაგრამ, მეორე მხრივ, ასე მარტივად ვერ მივატოვებდი ჩემს საქმეს მოსკოვში. საბოლოო ჯამში, რუსეთში 12 წელი ვიცხოვრე. ვთვლი, რომ საქართველოს დროებით დატოვება იმ მომენტში სწორი გადაწყვეტილება იყო.

არსებობს ბიზნესში წარმატების ფორმულა? რა უნდა გავითვალისწინოთ, როდესაც საქმეს ვიწყებთ?

ყველა დარგსა თუ სფეროს თავისი დაუნერვლი კანონები აქვს, რის ფარგლებშიც უნდა იმოქმედო. ბიზნესში ყველაზე მნიშვნელოვანია, კარგად იცოდე ის საქმე, რომელსაც აკეთებ, მზად უნდა იყო ბევრი შრომისთვის. იმასაც უნდა შეეგუო, რომ შეიძლება ოჯახისა და საკუთარი თავისთვის დრო საერთოდ არ დაგჩრჩეს. ბიზნესს გაფრთხილება სჭირდება. გარდა ამისა, უნდა იყო წესიერი და მაქსიმალურად გახსნილი. ყველაზე მთავარია, სწორად განსაზღვრო ბიზნეს-პროგრამა, რომელსაც იწყებ, სწორად უნდა გათვალისწინო რისკები. რა თქმა უნდა, ამ ყველაფერს დროსთან ერთად სწავლობ, დროს მოაქვს გამოცდილება. ხშირ შემთხვევაში, წარუმატებელი ბიზნესის მიზეზი არასწორი გათვლებია. რატომ იწყებ ბიზნესს? იმიტომ, რომ მიიღო მოგება, წარმატებული კი საქმე მხოლოდ მაშინ არის, როდესაც ბიზნეს-გეგმა სწორად გაქვს გათვლილი. კიდევ ერთი დეტალი, რომელიც აუცილებლად უნდა გაითვალისწინო, როდესაც ახალ საქმეს ეჭიდები: სწორად შეარჩიო ის გუნდი, რომელთან ერთადაც იმუშავებ. ესენი უნდა იყვნენ ადამიანები, რომელთაც ბრმად ენდობი.

ბიზნესიდან პოლიტიკაში გადაინაცვლეთ. რამდენად უშლის ხელს ბიზნესი პოლიტიკურ კარიერას ან პირიქით, პოლიტიკა თუ არის ხელისშემშლელი ფაქტორი ბიზნესისთვის?

ძნელია, ერთდროულად იყო პოლიტიკაში და ანარმოო ბიზნესი. არსებობს ათასგვარი საკანონმდებლო დაბრკოლება, რომელსაც ასეთ შემთხვევაში აწყდები. კანონით ბევრი რამ გეკრძალება. ვთვლი, რომ ბიზნესი ყველაზე კარგად კეთდება იქ, სადაც ნაკლები პოლიტიკაა. პოლიტიკაში რომ გადავწყვიტე მოსვლა 2008 წელს, ამას თავისი მიზეზები ჰქონდა, თუმცა, დამიჯერეთ, ეს არ იყო ბიზნესის გათვლა.

პოლიტიკა თუ ბიზნესი - არჩევანის წინაშე რომ დადგეთ, რომელს დათმობდით?

ალბათ, პოლიტიკას, რადგან ბიზნესი უკვე ჩემი ცხოვრების წესია. თუმცა იცით რა არის ჩემი ბავშვობის ოცნება?

Years later you returned to your motherland a successful businessman. Was your return to Georgia an integral part of your plan?

My heart always called me to Georgia. I always remember my mother's words - „when you come home you always have a radiant face, and as your departure day approaches you become so sad that one may think you return to a very bad place“. Certainly I have always preferred to be in my country, together with my family and friends; however, on the other hand I could not give up my business in Moscow so easily. All in all I spent 12 years living in Russia. I believe it was a right decision to temporarily leave Georgia at that time.

Is there a success formula in business? What is to be taken into consideration when we start business?

Every field or sphere has its own unwritten laws within which you regulate your actions. The most important thing in business is to know the business you do well. You must be ready to work a lot. And you have to put up with the fact that you may have no time left for either your family or yourself. Business needs caution. In addition to this you must be honest and maximally open. The most important thing is to correctly define the program of the business you start, to correctly evaluate the risks. You certainly learn all this with the lapse of time - time brings experience. Wrong calculations are often the reason for business failure. Why do you start business? In order to make profit by it. And business is a success only when your business plan is evaluated correctly. Another detail to be necessarily taken into consideration when starting a business is to correctly choose the team you are going to work with. They must be the people you trust implicitly.

You moved from business into politics. How much does business impede political career or vice versa - does politics impede business?

It is difficult to simultaneously be involved in politics and business. There are many different legislation barriers which you encounter in such cases. The law prohibits a lot of things. I think that business is done the best where there is less politics. When in 2008 I decided to go into politics it had its own reasons, however, believe me, they were not business reasons.

Politics or business - were you to choose which would you give up?

Probably Politic, because business has become my lifestyle. But, do you know what my childhood dream is? To be a doctor. I was going to enter a medical university as well at the age of 24. However, the same daily problems made me change my mind. And medicine remained my pipe dream.

What does Koba Nakopia do today?

I am a member of parliament and I am mostly engaged with

ექიმობა. 24 წლის ასაკში ვაპირებდი კიდეც სამედიცინოზე ჩაბარებას, მაგრამ ისევ ყოფითმა საკითხებმა გადამაფიქრებინა. ექიმობა კი ჩემს აუხდენელ ოცნებად დარჩა.

რას საქმიანობს დღეს კობა ნაყოფია?

პარლამენტის წევრი ვარ და, ძირითადად, საკანონმდებლო საქმიანობით ვარ დაკავებული. მაქვს ახალი იდეები, რომელთა განხორციელებასაც ვგეგმავ საქართველოში და მის ფარგლებს გარეთაც.

Copyright-ი - ეს არის ჟურნალი საავტორო უფლებების შესახებ. თქვენი გამოცდილება რომ გავგიზიაროთ, რამდენად დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ბიზნესში საავტორო უფლებების დაცვას.

თქვენს ყურადღებას კინონდუსტრიაზე შევაჩერებ, მოგესხენებათ, ეს ჩემთვის ნაცნობი თემაა. როდესაც ფილმზე „ავგისტოს 5 დღე“ ვმუშაობდით, ამ მიმართულებით უდიდესი გამოცდილება მივიღე. სწორედ აქ წავაწყდით საავტორო უფლებების დარღვევასთან დაკავშირებულ პრობლემებს. როდესაც ფილმი წარმოებაში ჩაეშვა, ძალიან დიდი ნაწილი მეკობრული მეთოდით გაიყიდა. სამწუხაროდ, დღეს ჩვენს ქვეყანაში საავტორო უფლებები ხშირად ირღვევა, ქართულ ბაზარზე ტოტალურად არალიცენზირებული პროდუქცია იყიდება, იქნება ეს მუსიკალური ალბომები თუ კინოფილმები.

legislation. I have new ideas which I am going to implement in both Georgia and abroad.

The Copyright is a journal concerning copyright. Can you share your experience with us - how important is copyright for business if at all?

I will draw your attention to movie industry as it is a familiar topic for me. I obtained a large experience in this field when we worked at the film „5 days of August“. It was here that we encountered the problems of copyright infringement. When the film was released a great number of copies were sold in a pirate way. Unfortunately copyright infringement is a frequent case in our country today. Georgian market totally offers unlicensed products whether it is music albums or movies. However, it must be mentioned here that this problem has not been completely solved abroad either. Let us discuss example of China: if you make successful movies which a distributor can sell in the USA for quite a considerable sum, you cannot expect to get even half of this sum for this product at Chinese market. Why is it so? It is so because internet is full of illegal pirate copies of the product. „5 days of August“ fell a victim to this very problem.

We, the project producers, found ourselves in quite a difficult situation. We do not even know who stole the film. If there

თუმცა აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ჩვენი ქვეყნის ფარგლებს გარეთაც ეს სფერო არ არის ბოლომდე მონესრიგებული. ჩინეთის მაგალითი განვიხილოთ: თუ თქვენ ნარმატებული კინოპროდუქცია შექმენით, რომელიც შეიძლება დისტრიბუტორმა შეერთებულ შტატებში საკმაოდ სოლიდურ თანხად გაყიდოს, ჩინეთის ბაზარზე ამ ნამუშევარში ნახევარსაც კი არ მოგცემენ. რატომ? იმიტომ, რომ ინტერნეტ სივრცე სავესტა არალეგალური, მეკობრული პროდუქციით. „ავვისტოს 5 დღეც“ სწორედ ამას შეენირა. პროექტის პროდიუსერები საკმაოდ რთულ მდგომარეობაში აღმოჩნდით. ჩვენ ისიც კი არ ვიცით, ვინ მოიპარა ეს ფილმი. რომ არსებობდეს კონკრეტული პირი, კომპანია, რა თქმა უნდა, დავინწყებდით მათ წინააღმდეგ სამართლებრივ ბრძოლას. მაგრამ, სამწუხაროდ, ინტერნეტ სივრცეში ამას ვერ გააკონტროლებ.

როგორ ფიქრობთ, რა უნდა გაკეთდეს, რომ საავტორო უფლებები უფრო მეტად იყოს დაცული ჩვენს ქვეყანაში?

წინა წლებთან შედარებით, საქართველოში ამ მხრივ მდგომარეობა საგრძობად გაუმჯობესდა, ნელ-ნელა ადამიანების ცნობიერებაც იცვლება. თუმცა ამ პრობლემის მოგვარება, ჩემი აზრით, თითოეული მოქალაქის შემოსავლის პირდაპირპროპორციულია. ქვეყნის ეკონომიკის ზრდასთან ერთად, ეს სფეროც უფრო მეტად მონესრიგდება და დარეგულირდება. სიტუაცია ძალიან მარტივია: ადამიანს, რომელსაც არ აქვს ფინანსური შესაძლებლობა, ვერ დაავალდებულებ, შეიძინოს რომელიმე მხატვრული ფილმი 15 ან 20 ევროდ, როდესაც შეიძლება იგივე პროდუქტი 5 ლარად იყიდოს. მან ისიც იცის, რომ ლიცენზირებული ფილმი უფრო ხარისხიანია და მის შექენას არ მოჰყვება შემდგომში სამართლებრივი პროცედურები, თუმცა არ აქვს ფინანსური შესაძლებლობა და ისლა დარჩენია, უკანონო ვერსიას დასჯერდეს. სწორედ ამიტომ, დღეს თითოეული ჩვენგანის მთავარი საზრუნავი ქვეყნის ეკონომიკაა. მიუხედავად იმისა, რომ ბოლო წლების განმავლობაში საქართველოს ეკონომიკაში ზრდის ტენდენციები შეიმჩნევა, ამ ეტაპზე ის მაინც ვერ უძლებს ამერიკულ თუ ევროპულ სტანდარტებს. ძირეულ ცვლილებებს დიდი დრო და ძალისხმევა სჭირდება. იმედი დავიტოვოთ, რომ მომავალი წლები ჩვენი ქვეყნისთვის და თითოეული ქართველისთვის უფრო ნარმატებული და პროდუქტიული იქნება.

had been a concrete person or company we would certainly have started a legal action against it. But, unfortunately, it is impossible to control it in the internet.

What do you think must be done to more effectively protect the copyright in Georgia?

The situation in this respect has significantly improved in Georgia in comparison with previous years. People's consciousness is also changing little by little. However, I believe that the solution of this problem is in direct proportion to every single citizen's income. This sphere will be more settled and better regulated together with country's economic growth. The situation is really simple: a person with no financial resources cannot be made to pay 10 or 20 euros for a film when he can buy the same product for 5 lari only. He also knows that a licensed film is of a better quality and its purchase will not be followed by possible legal procedures. But he has no financial means and the only thing left to him is to buy a pirate copy. This is the very reason why we all should be mainly concerned with country's economy today. Although Georgian economy has been enjoying tendency for an increase in recent years, it still does not satisfy American or European standards yet. Profound changes require a lot of time and effort. Let us hope that future years will be more successful and productive for both our country as a whole and for each Georgian as well.